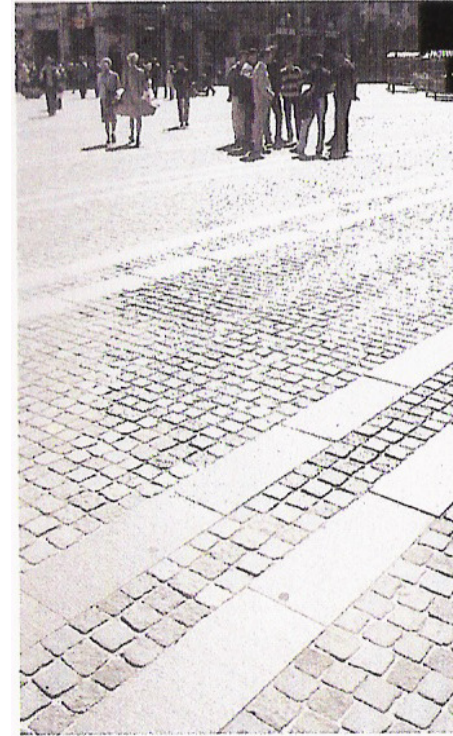

Mødet med 'den anden' i den mangfoldige by
– et casestudie i Malmø

Forord

”Mødet med ’den anden’ i den mangfoldige by – et casestudie i Malmø” er et projekt om det at møde de medborgere som er forskellige og fremmede fra en selv i det senmoderne samfunds ’mangfoldige by’. Projektet tager udgangspunkt i visionen som den præsenteres i ’Möten i staden’ om at skabe flere af sådanne møder i Malmø. Projektet omhandler således det offentlige rum som mødeplads og indeholder bl.a. en gadeundersøgelse af Gustav Adolfs torg i Malmø. I den forbindelse er der produceret en kortfilm om Gustav Adolfs torg, som en præsentation og fortælling om det byliv som leves i dette ’byrum’. Kortfilmen kan med fordel ses før projektet læses. Vi ønsker at sige tak til Caroline og Tron fra TV- og medietilrettelæggelses uddannelsen, Den Grafiske Højskole, der har produceret denne kortfilm til projektet.

Indholdsfortegnelse

1.1 EMNE	5	4.3 PLANLÆGNINGSRATIONALER – DELANALYSE 2.....	39
1.2 PROBLEMFELT	5	5. Steder – i praksis og fysisk.....	
1.3 PROBLEMSTILLING.....	10	5.1 STEDSBEGREBET	42
1.4 OPERATIONALISERING AF PROBLEMSTILLING	10	5.2 BYENS RYTMER.....	44
1.5 AFGRÆSNINGER.....	11	5.2.1 Byliv som det lokale	46
2. Metode		5.2.2 Den ny forståelse af byliv	48
2.1 EMPIRISKE OVERVEJELSER.....	13	5.3 STEDER OG RYTMER - DELANALYSE 3	49
2.1.1 'Möten i staden'	13	5.4 TILHØRSFORHOLD TIL STEDER	52
2.1.2 Interviewundersøgelser – introduktion og metode	13	5.4.1 Offentlige symboler	54
2.1.3. Ekspertinterview	14	5.4.2 'Fields of care'	54
2.1.4. Interview på plads - tid, sted og metode	14	5.5 PLANLÆGNING AF STEDER - DELANALYSE 4.....	55
2.1.5 Bearbejdning af interviews	15	6. Fortællinger og repræsentationer	
2.2 VIDENSKABSTEORETISKE OVERVEJELSER	17	6.1 BYEN SOM PRAKSIS OG FORTÆLLING	58
2.2.1 Fænomenologi	17	6.1.1 Den kropslige by	58
2.3 TEORETISKE OVERVEJELSER	19	6.1.2 Den narrative by	60
3. Malmø		6.2 REPRÆSENTATIONER OM 'DEN ANDEN'	62
3.1 VISIONER, IDEER OG TANKER.....	21	6.2.1 'Othering'	62
3.2 MØDEPLADSER OG HVERDAGSMØDER	22	6.2.2 Betydningen af 'forskellighed'	64
3.3 BAGGRUNDEN FOR VISIONEN	24	6.2.3 Udfordring af et repræsentations-paradigme	66
3.4 HVAD NU	25	6.2.4 Diskussion af Simonsen og Hall.....	68
3.5 FORTÆLLINGER FRA GUSTAV ADOLFS TORG	26	6.3 REPRÆSENTATIONER – DELANALYSE 5	69
3.5.1 Mødet med den anden.....	26	6.3.1. Krop-subjekternes møde med 'den anden'	69
3.5.2 Betydningen af det offentlige rum.....	27	6.3.2 Narrativer og repræsentationer	70
4. Strategier og planlægningsrationaler		7. Senmodernitet – mennesket i byen.....	
4.1 PLANLÆGNINGSRATIONALER.....	30	7.1 MENNESKET I DET OFFENTLIGE RUM.....	74
4.1.1 Planlægningsrationaler traditionelt.....	31	7.1.1 Fremmedgørelse af samfundslivet.....	75
4.1.2 Planlægningsrationaler i dag	31	7.1.2 Det intime samfund og 'indsnævrede' fællesskaber... ..	78
4.2 STRATEGIER I 'MÖTEN I STADEN' – DELANALYSE 1	35	7.2 DISKUSSION AF RICHARD SENNETT	80
4.2.1 Fremtidige udfordringer	37	7.3 UDFORDRINGER FOR DEN OFFENTLIGE KULTUR –	
		DELANALYSE 6.....	81
		7.3.1 Det passive møde	82
		7.3.2 Åbninger for det 'aktive møde' og en civil kultur	84

8. Konklusion	86
9. Litteraturliste	89

Figuroversigt

Figur 1	Kartografisk afbildning af bevægelsesmønstre s. 8
Figur 2	Grafisk fremstilling af projektdesign s. 12
Figur 3	Grafisk fremstilling af kvantitativ materiale s. 31

1. Indledning

1.1 Emne

Dette projekt omhandler relationen mellem hverdagsmøder i det offentlige rum og skabelsen af tilhørsforhold til en by. Som nævnt i forordet vil projektet funderes i undersøgelsen 'Möten i staden' af mødesteder i Malmø by, der studerer muligheden for at skabe møder mellem borgerne i byen og deraf danne et tilhørsforhold til Malmø. Vores projekt fokuserer på muligheden for at opnå de forudsætninger der skal til for, at der kan opstå møder, som kan medføre det, der lægges op til i 'Möten i staden'.

1.2 Problemfelt

Den senmoderne, postindustrielle, globale, fragmenterede og multikulturelle by er alle mærkater som nutidens byer kan påhæftes for at indfange blot nogle af de forandringer byen, og dens funktioner, har gennemgået de senere årtier. I en tid hvor menneskets hverdag synes at være tæt koblet til det globale verdenssamfund idet der er sket en adskillelse af tid og rum - således at menneskelige relationer ikke længere foregår på samme tid og sted og derfor heller ikke udelukkende forholder sig til nærmiljøet - står byen overfor mange nye udfordringer. (Andersen og Kaspersen 2004:424)

Udover tid og rum adskillelsen ses også et globaliseringstræk ved, at den moderne by bliver mere fragmenteret på grund af, at den bebos af mennesker med mange forskellige etniciteter, kulturer, livsstile og aldre - som alle bruger og færdes i byen på vidt forskellige måder. Doreen Massey beskriver hvorledes byen er det sted, hvor netværk skabes og social interaktion finder sted. Dette udspiller sig blandt andet i det offentlige rum hvor forskellige kulturer og levemåder konfronteres - hvilket i høj grad er til stede i den multikulturelle by (Massey et al 2000:8). En sådan forskellighed blandt byens borgere præger byens rumlige indretning og det opleves således i disse årtier, at byens sociale rum bliver fragmenteret og præget af en opdeling mellem forskellige etniske-, kulturelle- og livsstilsgrupper.

Byens rumlige organisering er således, i det senmoderne og globaliserede samfund, præget af dels segregering, og dels af eksklusion af forskellige samfundsgrupper. Segregering fordi vores byer, som et afgrænset rum, ikke er beboet homogent, men med en opdeling mellem borgerne ud fra hvilket sted i byen de mere eller mindre frivilligt beslutter at bosætte sig. Det kan derfor konstateres, at byer generelt ikke består af en jævn fordeling af borgerne, men snarere af opdeltede enklaver hvor menneskerne i nogen grad ligner hinanden (Andersen og Andersen 2004:117+121-123). En sådan udvikling hen imod en opdeling af

byens boligområder må sættes overfor den rumlige eksklusion som også kan være til stede i den multikulturelle og fragmenterede by. Her skal forstås, at ikke alle byens rum altid er åbne for alle samfundsgrupper, således at nogle samfundsgrupper ikke oplever sig tilskyndet eller 'velkommen' til at færdes i, slå sig ned eller bruge rummet. Der findes altså også en rummelig ulighed eller fragmentering af byens rum – hvor ikke alle byens borgere føler sig lige velkommen i alle byens rum. Herudover er den senmoderne by for mange samfundsgrupper også globaliseret og fragmenteret i en anden sammenhæng; idet byens borgere i stor udstrækning har netværk i forskellige dele af byen og i det globale samfund, altså i udenlandske byer. Massekommunikation og transportteknologi - særligt Internet, fly(priser) og metro - har således muliggjort forbindelsen til forskellige dele af byen og til forskellige byer og steder i verden. Konsekvensen er, at der i højere grad dannes flere små samfund i byen som har relationer til hinanden i særlige netværk (funktionsnetværk eller livsstilsnetværk) og byens rumlighed spredes således (Harvey 1989:6). Byen udgøres derved ikke længere blot af en masse lokalsamfund, men er snarere et net af fællesskaber der går på tværs af byens geografi, disse netværk er stadig inddelt i grupper, da der dannes netværk med lignende personer – derfor føler

mange borgere sig ikke tilhørende til udelukkende et sted eller en by (Massey et al 2000:9).

Samtidig vil vi præcisere, at det byfænomen, den mangfoldige by, som er karakteriseret ved ovenstående faktorer, er det vi herefter tager udgangspunkt i. Derved er det også denne betegnelse – den mangfoldige by – som vi vil anvende i beskrivelsen af byer i det senmoderne samfund.¹

Fremkomsten af den mangfoldige by har ydermere medført en reorganisering af måden hvorpå tilhørsforhold til byer eller steder produceres, hvorfor der opstår nye problemstillinger for byen i det globaliserede samfund. Dette bevirker at teoretikere, planlæggere og kommuner som konsekvens heraf må udvikle nye strategier hvormed byens mangfoldighed af etnicitet, kulturer og livsstile kan imødekommes. (Massey et al 2000:10)

Malmø som den mangfoldige by

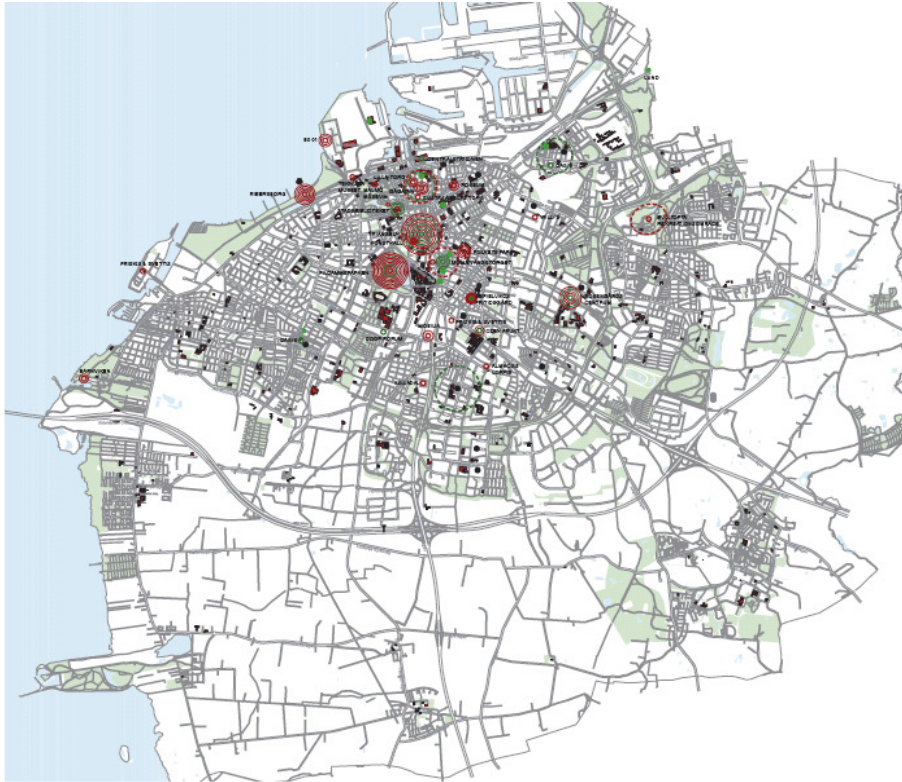
Malmø er et eksempel på en mangfoldig by i det senmoderne samfund med de karakteristika der knytter sig hertil, hvorfor vi i dette projekt arbejder caseorienteret med en vision, der er udgivet af Malmø Kommune og som er netop et forsøg på at

¹ Dette begreb er mere specifikt hentet fra og forankret i Kirsten Simonsens samt Patsy Healeys begrebsapparat

imødekomme den mangfoldige bys udfordringer. Visionen kommer til udtryk i hæftet 'Möten i staden – Om vikten av att se den andre i vardagen' (i det efterfølgende refereret til som 'Möten i staden') som Malmø Kommune udgav i april 2006. Dette materiale afspejler en vision om, at samfundet og byen bør bygge på gensidig forståelse mellem de forskellige befolkningsgrupper der udgør byen; både hvad angår religion, etnicitet, livsstil eller alder. Kommunen i Malmø har en opfattelse af, at større forståelse og tolerance for medborgere med anden livsstil eller kulturbaggrund kan opbygges gennem mødet med 'den anden' i hverdagen i det offentlige rum. Baggrunden for disse antagelser er fremkommet ved at gruppen bag 'Möten i staden' har klarlagt vandringmønstre og dagligdagsrutiner for udvalgte borgere i Malmø, for at undersøge om forskellige grupper af Malmøs borgere møder hinanden i deres hverdag. På denne måde har projekt 'Möten i staden' erhvervet viden om byen. Dette således, at der på baggrund heraf kan skabes såvel rum for hverdagsmøder mellem mennesker samt skabes et større tilhørsforhold til hele byen for Malmøs borgere. I Malmø har en fjerdedel af indbyggerne rødder i andre lande, hvorfor byen i høj grad er præget af et multikulturelt miljø. Dette påpeger 'Möten i staden' reflekteres i byens kultur, herunder forskellige dagligdagsrutiner, som formes gennem eksempelvis konsumtion og

bevægelsesmønstre – hvor forskelle i livsstil, etnicitet og alder ses i disse gruppers forskellige brug af og færden i byens rum. Dermed bliver det essentielt for Malmø kommune at der skabes et bredt tilhørsforhold til byen fordi alle byens borgere derved har ret til at anvende *hele byen* samtidig med, at det også er vigtigt at fremme og skabe hverdagsmøder mellem forskellige mennesker således, at Malmøs borgere ser hinanden i hverdagen og i kraft deraf 'den anden'.

For at illustrere denne den mangfoldige by har projekt 'Möten i staden' udarbejdet to kort hvori der illustreres (1) unge indvandreres henholdsvis (2) unge etniske svenskeres forskellige bevægelsesmønstre i Malmø. Disse to kort har vi valgt at sætte sammen således, at man tydeligere ser hvor forskellige bevægelsesmønstrene er. Vi mener, at det viser hvordan mennesker kan bo i den samme by på helt forskellige måder – her inddelt efter etnicitet. Kortet bevidner således at de to grupper potentielt ikke ser hinanden i hverdagen.

Svenskere med anden etnisk baggrund

Etniske svenskere

En af de overordnede visioner i Malmø kommunes projekt 'Möten i staden' er derfor at skabe øgede muligheder for hverdagsmøder mellem forskellige mennesker i byen. Malmø kommune har således udviklet en vision, som ligger op til, at de offentlige rum gennem planlægning og inddragelse af en masse forskellige aktører, skal indrettes på ny. Derved skal der skabes nye formelle og uformelle mødepladser, som kan tiltrække forskellige borgere i Malmø til de samme steder og områder i byen. Disse offentlige mødepladser bør, ifølge 'Möten i staden' være kendetegnet ved, at alle kan være der på samme vilkår og, at alle har lige ret til at være der (Möten i staden 2006:3-6). Visionen om at skabe rum for, at byens forskellige borgere ser hinanden og kan mødes, bunder i tesen om, at det at 'se og møde de andre' i sin dagligdag kan øge forståelsen for hvordan andre mennesker lever. Visionen indebærer blandt andet at kommunen vil søge at åbne hele byens offentlige rum op for alle borgere.

Målet i 'Möten i staden' er derfor, at byens borgere ikke kun har et tilhørsforhold til en bestemt del af byen, men at alle borgere i Malmø skal føle at 'hele byen er deres'. Derigennem skal befolkningsgrupperne se og møde hinanden i deres hverdag (Möten i staden 2006:3-7). Dermed kan vi, på baggrund af visionen, påpege at Malmø kommune i 'Möten i staden' fokuserer

på vigtigheden af, at borgere i byen ser 'de andre' i hverdagen samt at der skabes et større tilhørsforhold til *hele byen* for dens borgere og i kraft deraf en øget social sammenhængskraft i Malmø.

Et spørgsmål som presser sig på er, hvorvidt det overhovedet, er muligt at skabe et fælles tilhørsforhold – og herigennem en større social sammenhængskraft - via skabelsen af flere hverdagsmøder mellem Malmøs forskellige borgere i 'Möten i staden' tillægges de offentlige mødesteder en social og kulturel fremmende position, og der gives udtryk for, at en indretning af pladserne – med udgangspunkt i den fremkomne viden, om hvad en plads skal indeholde for at tiltrække de forskellige borgere – kan fremme den samfundsmæssige sociale udvikling i byen. Det er derfor interessant at undersøge om der teoretisk og empirisk kan findes en bevæggrund for denne vision. Vi ønsker således at stille spørgsmålstejn ved om de tanker der beskrives i 'Möten i staden' blot er et idealistisk krumspring, der bygger på utopiske idealer om virkningen af hverdagsmøder mellem fremmede – eller om der virkelig er grund til at håbe på, at udformningen og borgernes fælles brug af de offentlige rum faktisk kan påvirke borgernes tilhørsforhold til byen og i sidste ende en bys sammenhængskraft.

Dette munder ud i følgende problemstilling:

1.3 Problemstilling

Hvilke udfordringer kan identificeres i forestillingen om, at hverdagsmøder med 'den anden' fører til større forståelse og tolerance mellem borgerne i den mangfoldige by?

1.4 Operationalisering af problemstilling

Projektet ønsker således at undersøge om mødet med 'den anden' i byens offentlige rum har den effekt der ligger op til i visionen 'Möten i staden' og om det empirisk kan reflekteres i de aktivitetsmønstre der kan observeres og i de erfaringer som borgere gør sig - i Malmø stad. Projektet vil derfor skabe et teoretisk fundament og begrebsapparat, som gør det muligt at forstå måden hvorpå stedtilknytning skabes i byens offentlige rum. Herigennem vil projektet undersøge om 'mødet' mellem fremmede borgere i en by kan skabe en større forståelse for 'den anden' og give borgerne i byen et tilhørsforhold til Malmø.

Besvarelsen af problemstillingen operationaliseres med afsæt i nedenstående gennemgang. For at give en forståelse for den vision vi har taget udgangspunkt i, præsenteres et kapitel om 'Möten i staden' med hvilke idéer, der ligger til baggrund for

undersøgelsen samt hvilke resultater de er kommet frem til. Dette udgør vores sekundære empiri, mens vores primære empiri er interviews foretaget i Malmø, hvilket i et afsnit præsenteres sammen med to kort; over byen og over den plads hvorpå vi har foretaget vores interviews. Afsnittet er samtidig et indblik i det felt vi geografisk beskæftiger os med.

For at kunne identificere de udfordringer der ligger i at skabe møder i det offentlige rum, arbejder vi med fire teoretisk funderet områder, der har hver sin efterfølgende analyse. På de måde mener vi at kunne komme rundt om vores problemstillings dimensioner, for til sidst at kunne lave en konklusion på baggrund af de fire analyser. Det første arbejdsområde, *planlægningsrationaler* er valgt ud fra en forståelse af visionens fundament liggende i planlægning, da det er Malmø kommune med byplanlægningskontoret i spidsen, der har udført denne undersøgelse. Derfor giver dette kapitel en indførsel i forskellige rationaler, samt en vurdering af hvilke 'Möten i staden' har haft baggrund i og som i en fremtidig udførelse vil blive arbejdet ud fra.

Til at forstå hvad et sted er, da det er her hverdagsmøderne udspiller sig, har vi i det andet arbejdsområde, *steder – i praksis og fysisk*, tre blikke på stedsbegrebet og derigennem hvilke faktorer der kan ses som determinerende i skabelsen af et

tilhørsforhold til stedet. Dette har til formål at udmunde i en definition af vores forståelse af stedsbegrebet og hvilke forudsætninger for hverdagsmøder der er at finde på et sted.

Det tredje arbejdsområde handler om *fortællinger og repræsentationer*, og er valgt i forhold til hvordan disse hverdagsmøder udspiller sig i det offentlige rum. Menneskets fortællinger om steder og 'den anden' påvirker betingelserne for, at møder kan opstå samt selve menneskets brug af byen.

Uddybende, til at forstå menneskets opførsel i byen og på stedet, har vi det sidste arbejdsområde med; *senmodernitet – mennesket i byen*. Dette for at give indsigt i hvordan mennesket i det senmoderne samfund gebærder sig i det offentlige rum. Slutteligt vil vi med udgangspunkt i empirien og de fire analysedele, søge at give nogle svar på hvilke udfordringer der kan ses i visionen bag 'Möten i staden'.

1.5 Afgrænsninger

Det kunne have været interessant at udvælge nogle forskellige personer, i tråd med 'Möten i staden's fem typologier, for at 'følge' dem rundt i byen. På den måde kunne vi have fået indsigt både i deres vandringsmønstre og dermed brug af byen, samt et indblik i personernes mentale kort af byen – hvilke områder af

byen der er en del af deres bevidsthed. Dette kunne have givet os mulighed for at få sat nogle flere ord på det at være Malmø borger. Endvidere kunne vi, på baggrund af disse vandringsmønstre, have udarbejdet nogle kort – derved ville disse vandringsmønstre både kunne bidrage med narrativer og visualiseringer.

Hvis vi ville have koncentreret os mere på borgernes forhold til hinanden og hvordan de opfatter personer, der er anderledes end dem selv, kunne vi have valgt at lave et antal fokusgruppeinterviews.

Noget andet vi har afgrænset os fra er en mere dybdegående indlevelse i borgernes fortællinger og den praksis de, gennem deres kroppe, producerer i byen – derved kunne vi have lavet en mere dybdegående analyse af f.eks. Kirstens Simonsens rytmeanalyse².

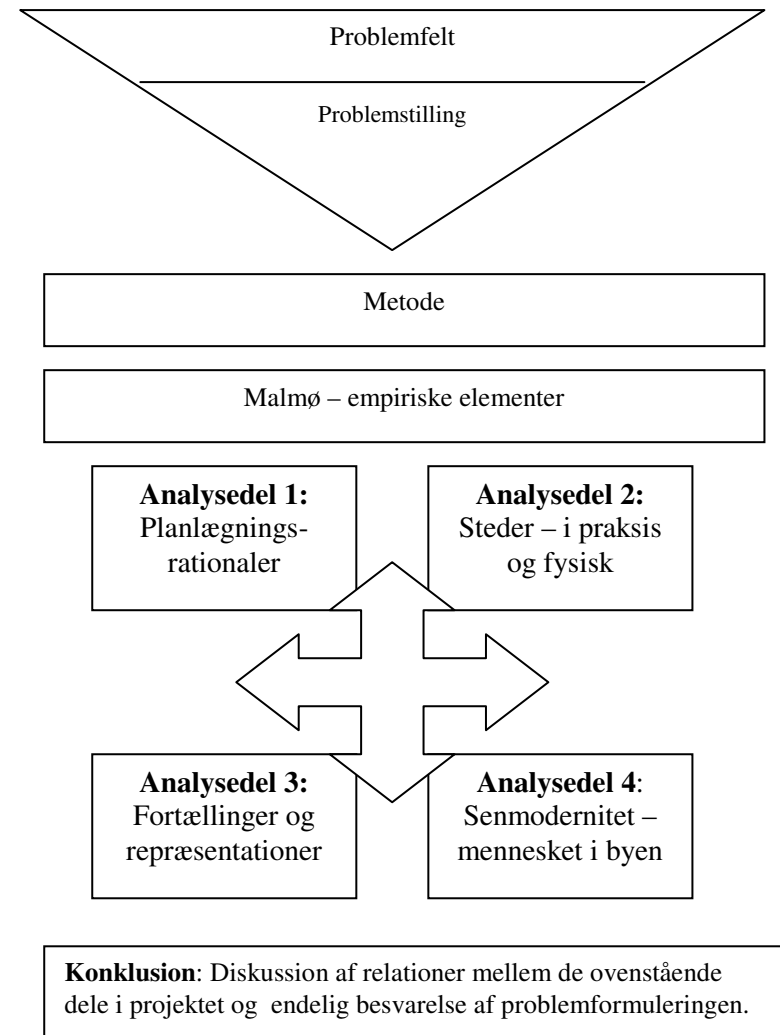
² Dette begreb vil blive uddybet i kapitel 5.

2. Metode

Dette kapitel har til hensigt at beskrive og argumentere for vores metodiske fremgangsmåde, samt til formål at give læseren en forståelse for tankerne bag projektet og opbygningen af samme.

Metodekapitlet er bygget op over fire hovedafsnit. Afsnittenes indbyrdes placering er valgt ud fra ønsket om at give en systematisk og struktureret argumentation for vores valg og fravalg, hvor vi i takt med at kapitlet læses, afdækker projektets forløb.

Nedenstående præsenteres projektets design qua en grafisk afbildning, med det formål at skitsere projektets enkelte dele samt danne en forståelsesramme for projektets helhed.

2.1 Empiriske overvejelser

Nedenstående vil være en gennemgang af de elementer, der udgør vores empiri.

Projektets empiri bygger på en kobling mellem en undersøgelse fra Malmø kommune samt to typer kvalitative interviews. Derigennem afspejles, at det har været vigtigt for os at få flere informationskilder og vinkler, således at problemstillingen understøttes og belyses fra flere sider. Præsentationen af vores empiriske materiale baserer sig derfor på en præsentation af 'Möten i staden', kvalitative interviews som metode samt et afsnit der præsenterer vores interviews og de metoder vi har anvendt i bearbejdelsen af disse. Det empiriske materiale har således medvirket til at give os ny viden, som supplement til den viden vi har tilegnet os via litteraturen.

2.1.1 'Möten i staden'

'Möten i Staden' er det empiriske udgangspunkt for vores undersøgelse. Hæftet er udarbejdet af en projektgruppe bestående af personer fra både Stadsbyggnadskontoret (byplanlægningskontoret), fastighetskontoret (ejendomskontoret), gatukontoret ('vejkontoret'), fritidsförvaltningen og stadskontoret. Herudover er der personer fra 'etniske relationer', SDF Kirseberg samt SDF centrum. Det er de visioner og ideer

som fremsættes i dette hæfte, som er genstand for vores analyse og diskussion. I det følgende kapitel 3 "Malmø" har vi således forsøgt at gengive de vigtigste hovedpointer og visioner som præsenteres i hæftet. Hæftet, i dets hele længde, er desuden vedlagt projektet som pdf på Cd-rom.

2.1.2 Interviewundersøgelser – introduktion og metode

En af måderne hvorpå specifik viden om vores genstandsfelt kan opnås, mener vi er gennem det kvalitative interview. Styrken ved kvalitative interviews er, at det sætter os i stand til at opnå indblik i respondenternes ekspertviden eller i deres livsverden og via dette indblik kan vi tilegne os viden om feltet fra "virkeligheden", i stedet for udelukkende at benytte teoretisk viden. Ved hjælp af den kvalitative interviewform, er der mulighed for at få uddybende svar indenfor det pågældende felt der undersøges. Vi mener, at den viden de kvalitative interviews kan give os, har betydning for besvarelsen af dette projekts problemformulering. Dette mener vi, idet eventuelle udfordringer som ikke kan afklares ved hjælp af litteratur, i vores tilfælde, vil kunne blive belyst igennem interviews. Den kvalitative interviewform lægger endvidere op til at se nye sider af problemstillingen under selve processen (Kvale 1997:129). Vi har i projektet gjort brug af to typer af det kvalitative interview; ekspertinterviewet og

livsverden-interviewet. I det følgende redegøres der kort for metoden bag vores interviews såvel som formålet med disse interviews.

2.1.3. Ekspertinterview

Det kvalitative ekspertinterview, foretaget med Gunilla Kronvall, projektleder bag 'Möten i staden', har skullet bidrage til en uddybende forståelse for de tanker og overvejelser som ligger bag udarbejdelsen af visionen og hæftet 'Möten i staden'. Vi har således taget udgangspunkt i hæftet og på baggrund heraf formuleret nogle vejledende spørgsmål som vi fandt relevante og nødvendige for vores videre arbejde og analyse af visionen i 'Möten i staden'. Disse spørgsmål indgik således i en semistruktureret interviewguide, der skulle virke som et hjælpende, og delvist styrende, værktøj i interviewsamtalen. Interviewguiden ses af bilag 5, hvor det også fremgår at der overordnet er tre 'temaer' for interviewet. De formulerede spørgsmål kunne således fungere som hjælp og bruges til at spørge ind til specifikke 'punkter' og temaer. Dette for at hjælpe med til, at interviewet både blev naturligt og havde form som en samtale - men også til at sikre, at vi efter interviewet kom hjem med svar på det vi ønskede. Rækkefølgen af spørgsmålene blev ikke fulgt slavisk men blev ændret undervejs i interviewet når det

var mere hensigtsmæssigt for samtalens 'flow' (Kvale 2004:131+133-135).

2.1.4. Interview på plads - tid, sted og metode

I projektet består en del af empirien fra 38 gadeinterviews som vi har foretaget. Heri har vi ønsket at få en forståelse for vores informanternes oplevelser og fornemmelser af et offentligt rum i Malmø nærmere Gustav Adolfs torg. Vi har således ønsket at få en større indsigt i hvordan borgere i Malmø oplever og anvender såvel Gustav Adolfs torg samt andre offentlige rum i Malmø (Kvale 2004:61-62). Interviewundersøgelsen tog udgangspunkt i følgende overordnede spørgsmål til informanterne; årsagen til deres besøg, hyppigheden af deres besøg på torvet, deres oplevelser og forståelse af torvet og offentlige pladser generelt, deres ønsker for den ideelle plads og sidst deres perspektiv på mødet med 'den fremmede eller anderledes' på pladsen. Interviewguiden ses af bilag 1.

Vi valgte Gustav Adolfs torg grundet en vurdering (foretaget dels på baggrund af hæftet 'Möten i staden' dels interviewet med Gunilla Kronvall) af, at dette torv var et godt eksempel på et offentligt rum i Malmø, hvor der færdes mange forskellige typer af mennesker. Undersøgelsen blev foretaget i november måned

med temperaturer mellem 8 og 12 grader Celsius og med spredte regnbyger³, hvilket påvirkede rammerne for interviewene. Vi valgte at foretage interviewene på to hverdage mellem kl.11-17. Vi forsøgte at indkapsle forskellige typer af borgere i Malmø som informanter; både unge og ældre, mænd og kvinder, etniske svenskere og svenskere med anden etnisk baggrund, par, forældre med børn samt små grupper af teenagere. Vi vil dog påpege, at vi ikke mener at kunne garantere for, at de 38 interviews vi har gennemført på pladsen er repræsentative for den samlede mængde af borgere i Malmø, idet vi mener, at ikke alle Malmøs borgere nødvendigvis færdes i midtbyen og således på Gustav Adolfs torg. Samtidig hermed erkender vi, at der i udvælgelsen af informanterne på torvet har kunnet foregå en ubevidst bias, idet vi grundet kulden og vintervejret muligvis har henvendt os til de forbipasserende som vi syntes så 'søde og imødekomme ud'. Herudover var der et antal borgere som afslog at deltage i undersøgelsen og vi kan ikke garantere, at denne gruppe ikke har afvejet på forskellige måder, fra de borgere som valgte at deltage i undersøgelsen. Vi mener dog heller ikke, at dette aspekt svækker vores undersøgelse. Dette bunder i, at vi hverken mener,

³ Dette er ikke taget med for at give en vejrudsigt, men derimod fordi vi finder at hvis vejr situationen havde været anderledes - hvis det f.eks. havde været sommer og 30 grader – så havde menneskene på pladsen muligvis opført sig på en anden måde (de havde været mere eller mindre villige til at deltage i interviewet eller muligvis opfattet pladsen på en anden måde).

eller har som vores mål, at den viden vi får af disse interviews kan reproducere i en evt. anden lignende undersøgelse. Derimod mener vi, at de 38 interviews bidrager med en vigtig og betydningsfuld viden, idet de tillader os at få en direkte oplevelsesbeskrivelse fra borgere i Malmø om Gustav Adolfs torg og byens offentlige rum generelt; hvorfor vores interviewundersøgelse således har taget udgangspunkt i deres livsverden.

Samlet for de kvalitative interviews gælder, at vi har søgt at imødekomme eventuelle faldgruber, såvel i interviewfasen som i bearbejdningsfasen ved, at vi ved hvert interview var to eller flere studerende til stede, som kunne supplere hinanden i interviewsituationen. Dette har bevirket, at det ikke kun har været én forståelsesramme, der er spurgt ud fra.

2.1.5 Bearbejdning af interviews

Både interviewene på Gustav Adolfs torg og interviewet med Gunilla Kronvall blev optaget med diktafon således, at der var mulighed for at høre interviewene igen og dermed afklare eventuelle uoverensstemmelser i forståelsen af interviewet mellem gruppens fire medlemmer. Måden hvorpå interviewene er blevet transskriberet er besluttet ud fra hvad vores interviews har

skullet bruges til. Vi har ikke skulle foretage en psykologisk eller sociolingvistisk analyse af interviewene, men i stedet brugt dem til at få en forståelse for interviewpersonernes synspunkter. Derfor har vi valgt kun at meningskondensere udsagnene og skrive citaterne på dansk, hvorfor der naturlig vil være egne oversættelser. Vi har således fundet det rimeligt, på samme måde som Steiner Kvale gør det, med en vis grad af redigering af transskriptionen, således at pauser og hyppige gentagelser som 'Øhh-ord' er udeladt i transskriberingen (Kvale 2004:171-172). For at give læseren en indsigt i måden hvorpå vi har foretaget denne meningskondensering er et eksempel af et transskriberet interview fra Gustav Adolfs torg vedlagt i bilag 2. Interviewet med Gunilla Kronvall er vedlagt som bilag i hele dets længde, bilag 6. Samtidig findes lydfiler af samtlige interviews på en vedlagt Cd-rom, således at en fuldstændig og 'ikke-oversat' gengivelse af interviewene kan høres. Samlet ser vi derved, at de opridsede metodiske overvejelser styrker validiteten af interviewene.

De meningskondenserede transskriberede gadeinterviews har vi anvendt dels løbende i analysen, dels i et særskilt afsnit, for at give et overblik over, såvel som et indblik i, de fortællinger om pladsen og perspektiv på det offentlige rum, som vi hørte fra de

forskellige borgere vi mødte på pladsen. Vi har desuden forsøgt at overskueliggøre de fortællinger og informationer vi fik fra gadeinterviewene i et kartografisk kort (Kort 2). Vi har opstillet forskellige kategorier, hvorunder fortællingerne fra de meningskondenserede transskriberede interviews er blevet kategoriseret. Eksempelvis har vi lavet en oversigt over hvor ofte de 38 interviewede borgere besøger Gustav Adolfs torg og vi har lavet en kategorisering af de forskellige perspektiver som fortællerne fortalte om i forhold til deres syn på det ideelle torv. Alle disse kategoriseringer og således 'kvantificeringer' af fortællingerne fra pladsen skal ikke forstås som et udtryk for et forsøg på at give en repræsentativ fremstilling af borgerne i Malmøs perspektiv på de spørgsmål samtalen og interviewet omhandlede. Kategoriseringerne skal blot give et letlæseligt billede af de vigtige fortællinger, vi fik af de 38 gadeinterviews og herudaf skabe et overblik af fortællingerne. Af kategoriseringerne af fortællernes mentale kort på det symbolske kort (kort 2) ses det, at ikke alle 38 interviews har kredset om alle spørgsmålene og temaerne i den tidligere omtalte interviewguide. Dette fordi samtalen, som tidligere nævnt, skulle give plads til at det enkelte interview – trods dets korte længde på mellem 3-6 minutter – kunne give plads til den enkeltes særlige fortælling, med de temaer og perspektiver som hos denne fortæller havde

størst betydning. Dette får naturligvis den konsekvens at ikke alle 38 interviews indgår med et konkret svar i alle kategoriseringer (de er dog med i kategorien; 'intet svar', som dækker over at de ikke er blevet stillet det pågående spørgsmål). Helt konkret har vi i denne 'oversættelse' af de meningskondenserede transskriberede interview til kategoriseringer på det symbolske kort, forsøgt at være så tro over for det perspektiv og den fortælling, som hver enkelt samtale har indeholdt. Vi er dog bevidste om at der også i denne transformation, fra de meningskondenserede transskriberede interviews til kategoriseringen af disse, sker en fortolkning og vurdering. Af bilag 2 ses to eksempler på, hvorledes vi har foretaget denne kategorisering. De samlede kategoriseringer, som er anvendt i fremstillingen af kort 2, ses af kategoriseringsskemaet på bilag 4. I det empiriske afsnit 'Fortællinger fra Gustav Adolfs torg' har vi udvalgt to kategorier, svarende til to temaer i interviewguiden til gadeinterviewene som vi mener, kræver en mere dybdegående videreformidling. De to temaer handler om mødet med 'den anden' i det offentlige rum og betydningen af offentlige pladser for fortællerne. De perspektiver og fortællinger som er fremkommet ud af disse tre tematikker i interviewene og samtalerne på torvet, kan altså ikke reduceres til kategoriseringer, uden at vigtige variationer og nuancer går tabt. Dette afsnit skal således bidrage til at få et indblik i de

fortællinger og erfaringer som der bliver givet udtryk for i de 38 gadeinterviews/samtaler.

2.2 Videnskabsteoretiske overvejelser

I dette afsnit vil vi definere og beskrive hvad vi anser for gyldig viden og videnskab. Således giver det mulighed for, at læseren både kan forholde sig kritisk til vores grundlæggende argumenter samt anskueliggøre hvilke overvejelser, der ligger til grund for de metodiske og teoretiske valg vi har foretaget i opgaven.

2.2.1 Fænomenologi

Indledningsvist kan det siges at fænomenologien er en slags uafsluttet proces – i bestandig bevægelse og selvproblematisering – og dermed ikke et fastlagt størrelse der søges forbedret (Zahavi 2003:39). Fænomenologien bygger på en opfattelse af, at fænomener skal forstås som det der viser sig selv på egne betingelser og derved åbenbarer sig selv. Således er der ikke nogen virkelighed forud for den menneskelige erfaring eller perception og det er gennem vores praksis eller videnskabelige analyser at virkeligheden fremtræder. Fænomenologerne vil derved sige at de ikke søger, at skjule virkeligheden bag fænomenerne men, at denne fremkommer ved fænomenernes

fremtrædelse⁴ (Zahavi 2003:15). For at forstå fænomenerne, eller genstandsfeltet, mener fænomenologien således, at vi skal interessere os for den måde som det fremtræder på – hvilket er i vores sanseerfaring eller i de videnskabelige analyser, altså: ”*Man er i kontakt med tingen selv, når og for så vidt den er fænomen for en, altså for så vidt den fremtræder, for så vidt den erfares, forstås eller erkendes*”. (Zahavi 2003:15). Når således fænomenet fremtræder er det nødvendigt at vide, at denne fremtrædelse altid er *af* noget og *for* nogen – det er det kropslige subjekt der giver fænomenet mening. Denne meningsdannelse kommer endvidere altid fra et bestemt perspektiv der bevirker at genstanden fremtræder på en bestemt måde – ’vi kan aldrig se kufferten fra alle (og samme) sider’ – når et subjekt således formidler sin fortælling (om kufferten) sker der en ’afsløring’ af det givne subjekts ståsted. (Zahavi 2003:17)

Fænomenologien søger at komme ud over subjekt/objekt dikotomien ved at se nærmere på sammenhængen mellem subjektivitet og verden⁵. Hermed menes der, at subjektet på den ene side muliggør og betinger verdens fremtrædelse samtidig

⁴ Dog skal det nævnes at perception sagtens kan være misvisende.

⁵ Således skelner den mellem erkendelsesteori (hvordan kan vi nå ud til verden?) og ontologi (’a view from nowhere’).

med, at subjektet kun kan forstås i sin relation til selv samme verden. (Zahavi 2003:18)

Inden for fænomenologien har livsverdenen – den verden vi lever i og tager for givet, den prævidenskabelige og præ-refleksive del af den menneskelige erfaring – en fremtrædende rolle. Argumentet er, at vi aldrig kan ’komme ud over’ livsverdenen, idet den er forud givet for subjektet og således vil vores videnskabelige resultater altid trække på den fælles livsverden. Videnskaben er på den måde funderet på livsverden i et dynamisk – frem for statisk – forhold. Videnskaben påvirker således også livsverdenen, hvorfor videnskaben (efterhånden) indlejres i subjektets livsverden og teoretiske antagelser bliver optaget i den daglige praksis (Zahavi 2003: 31).

Grundet argumentationen ovenfor lægger vi os op af en forståelse af fænomenologien som har til opgave at beskrive vores livsverden og yde retfærdighed overfor rummet, tiden og verden qua levede fænomener og via en videnskabelig ramme (Zahavi 2003:36).

På baggrund af vores fænomenologiske ståsted beskæftiger vi os i denne opgave med livsverdenens rumlige dimension – vi ønsker

at undersøge hvordan subjekter skaber og bliver skabt i (og af) byens rum og deraf steders skabelse. Vi ser på steder som værende et produkt af erfaringer og fortællinger; f.eks. ser vi at gaden eksisterer (der er anlagt asfalt m.m.) men at den bliver først til et sted, når nogen angiver gadens betydning gennem aktiviteter, minder og forventninger.

Endvidere mener vi at livsverdenen er konstituerende for de erfaringer og perspektiver subjektet besidder og at disse medfører en bestemt 'rettethed' – en bestemt måde at anskue fænomener på – som skaber bestemte fortællinger.

2.3 Teoretiske overvejelser

I dette afsnit kommer vi omkring, hvilke teorier vi har valgt samt hvilke overvejelser vi har gjort os omkring valget af netop disse.

Vi har udvalgt teori, der placerer sig inden for de dimensioner, som vi mener vores problemstilling afspejler. Vi har derfor valgt teori der skal hjælpe til at afdække henholdsvis stedsbegreb, skabelsen af tilhørsforhold til steder, kvaliteten ved hverdagsmøder i byens offentlige rum, herunder mødet med 'den anden', samt menneskets praksis i det offentlige rum i den

senmoderne by. Ydermere inddrages divergerende planlægningsrationaler.

Til at forstå stedsbegrebet, har vi inddraget Doreen Massey og hendes beskrivelse af sted som et netværk af sociale relationer. For at inddrage yderligere et aspekt på steder, har vi suppleret med Kirsten Simonsen. Simonsen benyttes i projektet til at forstå steder som en vigtig del af byen, men ikke som noget, der kan siges at have en sand identitet. Massey og Simonsen ser steder som produceret af sociale interaktioner, hvorfor vi som en anden dimension også inddrager Yi-Fu Tuan idet han forankrer sin forståelse i, at steder skabes både i praksis og i den fysiske indretning af steder. Netop den sidste del af Tuans stedsbegreb bruges til at forstå, hvordan det fysiske kan være medvirkende til at skabe steder og tilhørsforhold til steder. Samtidig ser vi, at Tuan har en tidsdimension på begrebet da han mener, at det er folks gentagende brug af et sted der opbygger en omsorg og følelse for et sted. Vi anvender endvidere Simonsens praksisteoretiske tilgang til byen og dens rum. Til en uddybning af Simonsens begreb om byens narrativer benytter vi Stuart Hall. Hall pointerer hvorledes repræsentationer og stereotypiseringer om 'den anden' er til stede i samfundslivet. Slutteligt har vi anvendt Richard Sennett og hans modernitetskritik af måden

hvorpå mennesker agerer i det offentlige rum i den (sen)moderne by.

Således er det gældende, at vores teoretiske fundament er valgt for at kunne tilegne os en forståelse for byen og det levede liv heri og således analysere og diskutere 'Möten i staden's visioner og de udfordringer som må ses i relation hertil. Desuden har vi diskuteret forskellige planlægningsrationaler ud fra forskellige teoretikere for at få et indblik i, hvordan planlægning af byer foregår i dag, samt hvilke rationaler vi synes at kunne se bag 'Möten i staden'.

3. Malmö

Dette afsnit behandler projektets empiri, først den sekundære empiri, som projektet har sit afsæt i, ud fra 'Möten i staden' derpå den primære empiri vi selv har indsamlet i Malmö. Til start præsenteres de overordnede visioner, ideer og tanker som udfoldes i 'Möten i staden'. Dernæst fremstilles teser om udformninger af mødepladser samt hverdagsmøder i det offentlige rum, hvortil der inddrages eksempler fra Malmö. Til sidst i den sekundære empiri forklares selve baggrunden for visionen, som relateres til hvad der kan ske videre derfra. Projektets primære empiri præsenteres herefter, hvilket er 38 interviews om personernes egne fortællinger om Malmö og den plads, Gustav Adolfs torg, interviewet blev foretaget.

3.1 Visioner, ideer og tanker

'Möten i staden's overordnede målsætning er at øge mulighederne for hverdagsmøder mellem mennesker i Malmö (Möten i staden 2006:4). Dette tager sit udgangspunkt i tesen om, at når mennesker bevæger sig forbi hinanden giver det lejlighed til det enkle møde hvor man iagttager hinanden, hvilket ifølge

'gruppen bag undersøgelsen'⁶ kan øge forståelsen for andre mennesker samt skabe et større tilhørsforhold til byen.

Rammerne for disse hverdagsmøder søges skabt i det offentlige rum gennem etableringen af mødepladser. I visionen defineres den gode mødeplads som rum i byen, hvor forskellige mennesker får mulighed for at se hinanden og er positivt indstillet overfor nærheden af hinanden i sin hverdag (Möten i staden 2006:6). Pladser og strøg der opfylder dette og hvor mange mennesker mødes og alle føler sig velkomne og er der på samme vilkår, genererer derved et fælles tilhørsforhold til byen, hvorfor mødepladser samtidig giver lejlighed til at se samfundets forskelligartethed.

'Möten i staden' fokuserer på mødet i det offentlige rum hvor man kan se mennesker, der er anderledes end én selv, idet det vigtige for samfundet og byen er, at mennesker mødes offentligt (Möten i staden 2006:6). Det påpeges dog, at møder ikke behøver være friktionsfrie og uproblematisk, men på den anden side må møder heller ikke udfoldes indenfor utrygge rammer. Heri ligger at det er naturligt og positivt, at der er en vis friktion, når man møder folk med eksempelvis anden livsstil, alder eller etnicitet. Det er dog vigtigt at søge at 'se bort' fra dette aspekt, da det er

⁶ Gruppen bag undersøgelsen består af 12 personer fra forskellige instanser i Malmö kommune, herunder stadsbyggnadskontoret, fastighetskontoret og kulturförvaltningen. Projektleder for gruppen er arkitekt Gunilla Kronvall.

nødvendigt at få en erfaring om og med andre mennesker, hvorfor man skal være i nærheden af og konfronteres med hinanden i sin dagligdag. I mødet med 'den anden' er det vigtigt at der ikke er én gruppe der dominerer pladsen, da andre så vil kunne føle sig uvelkomne og endda utrygge på pladsen. Dette vil kunne udvikle sig fra naturlige konfrontationer til reelle konflikter, hvor visionen her er, at det handler om at skabe en jævnbyrdighed på pladsen og at alle skal føle et tilhørsforhold til byen, herunder de forskellige offentlige steder. (Möten i staden 2006:6), (Interview Gunilla Kronvall 2006:6)

3.2 Mødepladser og hverdagsmøder

Projektgruppen bag 'Möten i staden' har udformet visionen på baggrund af undersøgelser af hvordan pladser i Malmø fungerer i dag. Dette med udgangspunkt i et studie af de etablerede pladser for at se i hvilken grad de tiltrækker forskellige befolkningsgrupper og om de fungerer som grænseoverskridende mødepladser, dvs. overskridende grænser mellem livsstile, aldersgrupper eller etnicitet. På pladserne skal der være forskellige funktioner (eks. butikker, kontorer og offentlige forvaltninger) som bevirker at mange forskellige mennesker mødes (Möten i staden 2006:6+32). Gruppen bag 'Möten i

staden' mener det er nødvendigt, at der er en sammenhæng mellem pladsens indhold, dens funktioner og dens udformning.

Der er forskellige forudsætninger, der spiller ind på om en plads tiltrækker mange livsstilstyper. En faktor er selve udformningen af pladsen med gode sidemuligheder og udsmykning. Det er dog samtidig *"utrolig vigtigt at den [pladsen red.] er uprætentiøs da en plads der er pompøs den skræmmer mange mennesker."* (Interview Gunilla Kronvall 2006:8), hvilket vil holde nogle livsstilstyper væk fra pladsen og derved skabes rammerne for hverdagsmøder ikke. Virksomheds- og butikslivet, i stueetagerne på pladser, skal også være forskelligartede for at drage flest mulige livsstile til foruden et bredt udbud af funktioner, som også kan være temporære. (Möten i staden 2006:37), (Interview Gunilla Kronvall 2006:9)

Udformningen af byen har ifølge gruppen bag 'Möten i Staden' stor betydning for borgernes selvopfattelse og forhold til byen og samfundet. Det påvirker de sociale relationer hvordan områdets fysiske udseende er (Möten i staden 2006:12). Hvis der f.eks. er meget tillukket i stueetagerne, har det en indvirkning på borgernes forhold til stedet og det kan generere en følelse af udelukkelse og utryghed. Gruppen bag visionen har en opfattelse af, at hvis der kan skabes pladser hvor forskellige folk befinder

sig, kan de iagttage hinanden og mødes i hverdagen, således at det vil kunne påvirke den sociale udvikling i Malmø. Når man i hverdagsmøder ser en blanding af mennesker, bliver det ikke så specielt og anderledes, hvorfor der på den måde dannes bedre forudsætninger for forståelse af 'den anden'. (Möten i staden 2006:12), (Interview Gunilla Kronvall 2006:6)

Ud fra forskellige parametre er Malmø's pladser blevet undersøgt. Når folk, på pladser, passerer hinanden på vej til forskellige gøremål, giver det mulighed for, at man kan betragte hinanden og reflektere over hinanden, dog uden noget krav om en reel præsentation (Möten i staden 2006:34).

En af de pladser der nævnes er Gustav Adolfs torg. På dette torv er der et mylder af mennesker, men alligevel er der mulighed for at iagttage hinanden da der er mere plads end på strøgene. Torvet bruges af næsten alle borgere i Malmø og opfattes af mange som en del af byens hjerte (Möten i staden 2006:34), (Interview Gunilla Kronvall 2006:5), (Interviews på plads 2006). Udover de mange mennesker der passerer gennem pladsen, tiltrækker den såvel unge og børnefamilier med tilbudene om fastfoodrestauranter og forrentninger som H&M. Den ældre generation handler i hverdagen blomster hos de opstillede torvehandlere, hvorfor denne generation også tiltrækkes. Samtidig

er der også skiftende aktiviteter, hvor der eksempelvis ved valgår opstilles partipolitiske stande på pladsen og i december er der julemarked. Det er desuden der folk kommer ind med lokalbusser fra Malmø's opland, hvilket gør det til et naturligt mødested. Samlet betyder dette, at Gustav Adolfs torg kan siges at samle mange forskellige aldre og typer af mennesker. (Möten i staden 2006:34), (Interview Gunilla Kronvall 2006:4-5)

Et andet parameter gruppen bag visionen har undersøgt pladserne i forhold til, er identitet og mangfoldighed. Gustav Adolfs torg er sammen med Drottningtorget, Stortorget og Lilla torget de største og mest centrale torve og har ydermere en forankring i Malmø's historie (Möten i staden 2006:36). Dette muliggør at en klar pladsidentitet nemt vil kunne markedsføres men faren er, at pladsen hurtigt kan blive for homogen i funktioner, udformning og persontyper. Hvis der modsat er en mindre tydelig identitet, har pladsen mulighed for at få etableret mange forskellige funktioner, kvaliteter, personer og livsstilstyper (Möten i staden 2006:36). I denne inddeling, står Lilla torget med en meget entydig café-identitet, mens både Drottningtorget og Stortorget ikke har nogen klar identitet men heller ikke særlig mange aktiviteter og funktioner. Lilla torget tiltrækker bestemte livsstilstyper, hvor de to andre torve er til for alle borgere. Gustav Adolfs torg har ikke én identitet men en bred vifte af identiteter,

grundet det differentierede udbud af funktioner og aktiviteter som nævntes tidligere. I undersøgelsen foretaget af gruppen bag 'Möten i staden' fik denne plads flest positive tilkendegivelser, fra de udvalgte typer, med henblik på hvor betydningsfuld torvene er som mødepladser. En fordel ved pladsen er dens mange bænke og sidevenlige kanter, som indbyder til at folk sætter sig ned og betragter pladsens liv. (Möten i staden 2006:37) Når en plads her flere identiteter tiltrækkes der også flere forskellige typer til pladsen, derfor ser 'Möten i staden' at et bredt udbud af aktiviteter er vigtig for at have flere identiteter at spille på.

En by er, udover dens pladser og offentlige rum, en arena hvori man kan være anderledes fra andre mennesker, idet man er anonym i byen og man kan være fysisk tæt på forskellige livsstile, aldre og kulturer dog uden nødvendigvis direkte at omgås (Möten i staden 2006:13). For gruppen er det vigtigt, at alle byens rum og pladser i Malmø er tilgængelige for alle borgere og særligt vigtigt, at alle føler sig velkomne i byen samt føler at de er der på lige vilkår. Placeringen af funktioner der fordrer dette, kan bruges som et værktøj for kommunen til at skabe nogle forudsætninger for hverdagsmøder, som det beskrives: "*Genom att vi placerar funktioner som lockar olika människor till samma attraktiva delar av staden skapar vi goda förutsättningar för vardagliga möten*

mellan människor och en större känsla av delaktighet i stadlivet för alla berörda". (Möten i staden 2006:13)

Udtalelsen i citatet afspejler ydermere en overbevisning om, at der er sammenhæng mellem de steder man bevæger sig i sin hverdag og de steder man gør til sine egne, således at de opfattes som hjemmemiljø og territorium. Gruppen mener, at ens identitet hænger sammen med en følelse af tilhørsforhold til byens offentlige rum, hvorfor de ser store fordele ved, at flere mennesker bevæger sig mere over flere steder i byen, for på den måde at komme til at føle at hele byen tilhører dem (Möten i staden 2006:13). For i forlængelse heraf at skabe mulighed for flere grænseoverskridende møder i byen, har planlæggerne et vigtigt redskab i placering af funktioner, hvor der ved strategisk anbringelse af funktioner kan ske en forandring af rummet som skaber nye bevægelsesmønstre og møder. Hvis et område får et nyt kultur- eller fritidstilbud, giver det en anledning til at besøge stedet og det giver gode muligheder for hverdagsmøder (Möten i staden 2006:13), (Interview Gunilla Kronvall 2006:4)

3.3 Baggrunden for visionen

Gruppen bag 'Möten i staden' har forud for udgivelsen af visionen, som et væsentligt element for deres ønske om at

planlægge så mennesker mødes i hverdagen, studeret Malmøs borgeres bevægelsesmønstre gennem en livsstilsopdeling. På den måde har de kortlagt hvilke dele af byen forskellige typer af mennesker benytter, hvorefter dette giver dem mulighed for at kunne planlægge byens udformning efter hvilke typer der skal tiltrækkes. Det betyder, at man fra kommunens side kan placere funktioner, der tiltrækker én type i ét område, hvor en eller flere andre typer opholder sig til dagligt. At mennesker mødes fordi deres veje krydses eller fordi de besøger det samme sted, bevirker at man derigennem kan påvirke at forskellige folk mødes i hverdagen (Möten i staden 2006:20). Opdelingen af mennesker ud fra et livsstilsperspektiv er sket ud fra deres interesser, vurderinger samt anvendelse af byen, mens alder, køn og etnicitet er inddraget sekundært i opdelingen. Det vigtige i opdelingen af typer har været personernes grundlæggende vurderinger af bosted, arbejde og fritid. (Möten i staden 2006:20)

3.4 Hvad nu

Den ideelle mødeplads for hverdagsmøder er, ifølge gruppen bag 'Möten i staden', defineret ved placeringen af denne, en mangfoldighed af funktioner således at alle byens borgere anvender pladsen. Derudover skal forhold som tilgængelighed, trafikforhold og god fysisk udformning medtages i vurderingen af

en mødeplads. Et andet aspekt i skabelsen af den ideelle plads, er selve beliggenheden af pladsen. Alt efter om det er centralt eller mere perifert, fungerer pladsen forskelligt (Möten i staden 2006:30). For at forskellige mennesker skal benytte sig af en plads, skal den både være tryk og have et behageligt 'klima' med gode muligheder for at sætte sig og nyde pladsen samtidig med at man er i nærheden af forskellige mennesker. Således bliver det 'klimaet' på pladsen og det sociale samspil mellem de mennesker der befinder sig på den, der er med til skabe en god plads. (Möten i staden 2006:30), (Interview med Gunilla Kronvall 2006:3)

I et forsøg på at udstikke nogle strategier for at gøre indre by bedre opstiller gruppen forskellige forslag til det videre arbejde med mødepladser i Malmø. Man kan arbejde efter at gøre Indre by i Malmø til et centralt element i Malmø borgernes hverdag, således at indre by tilhører alle og alle føler sig velkomne der lige meget hvorfra i byen man kommer og hvor man er født henne (Möten i staden 2006:38), (Interview Gunilla Kronvall 2006:3).

Et andet projekt der forslås er en centrum-periferi afhængighed, der fremkommer ved at placere nogle funktioner i centrum af Malmø som skaber nye bevægelsesmønstre fra periferien og ind til byen. For at tiltrække folk fra centrum ud til periferien af byen, kræves særlige og unikke funktioner, der ellers ikke kan findes i byen (Möten i staden 2006:38). En videreførelse af 'Möten i

staden' kunne ske gennem en kortlægning af borgernes bevægelsesmønstre og endepunkterne for disse. På den måde kan man identificere områder hvor kun få borgere bevæger sig, samtidig med at få en bedre forståelse for hvilke typer der bevæger sig i hvilke dele af byen (Möten i staden 2006:39), (Interview med Gunilla Kronvall 2006:4).

De erfaringer der kan drages fra 'Möten i staden' kan anvendes i skabelsen af nye pladser, således at man medtænker at udbuddet af funktioner fordrer særlige konstellationer på pladsen af mangfoldige livsstilstyper. Ønskes der en mangfoldighed i de nye områder, må man i planlægningen være opmærksom på om det offentlige rum der skabes, indeholder gode forudsætninger for hverdagsmøder mellem mange forskellige befolkningsgrupper. (Möten i staden 2006:39)

Gruppen bag 'Möten i staden' har overordnet undersøgt hvilke muligheder der er for at øge hverdagsmøder mellem mennesker, ved at etablere mødepladser i det offentlige rum. Med udgangspunkt i at det særligt er på pladserne i byen, hvor disse hverdagsmøder kan udspille sig, er det undersøgt hvad en ideel plads skal indbefatte, for at skabe muligheder for møder mellem borgerne i byen.

3.5 Fortællinger fra Gustav Adolfs torg

I det følgende vil vi kort diskutere og videreformidle de fortællinger som de 38 interviews indeholdt om perspektiver på og erfaringer fra offentlige pladser samt mødet med den anden på Gustav Adolfs torg. Fortællingerne tager udgangspunkt i tre spørgsmål som vi stillede, der tog afsæt i temaerne; 'mødet med den anden' og 'betydningen af det offentlige rum'

3.5.1 Mødet med den anden

På spørgsmålet om, hvad de synes om det at møde nogle som var anderledes end dem selv, på Gustav Adolfs torg, fremkom mange forskellige fortællinger. Nogle rummede erfaringen af, at det var positivt, andre at det var negativt. Nedenstående ses nogle af de forskellige perspektiver der blev givet udtryk for i fortællingerne;

"Intet problem. Mange danskere og tyskere. Bor man i en sådan by må man acceptere at der bor mange forskellige mennesker. Det er blevet det det rene Chicago! Men det må vi leve med" (73 år, ægtepar, bor i Malmø, interview 1). "Ingenting, sådan er det bare. Det må man acceptere" (30 år, mand, bor i Malmø, interview 3). "Det synes jeg er godt. det skal ikke bare være en bestemt type mennesker som er her. Det kan være ligesom en mødeplads – alle kan mødes, det er ikke specielt kun de unge..."

det kan være hyggeligt, for alle sidder der [her på pladsen red.]” (16 år, tre drenge, bor i Malmø, Interview 23). ”Jo her er jo mange forskellige folk. Også mange turister, mange restauranter... jeg synes det er positivt” (52 år, mand, bor i Malmø, interview 27) . ”Vi synes det er skrækkeligt at komme ind til byen. Det er blevet for flerkulturelt” (Pensioneret, ægtepar, bor uden for Malmø, interview 32). ”Det synes jeg er fint, det er blandet. Jeg synes det er spændende. Det er vel det der er en mødeplads, det er det der er spændende på en mødeplads, at møde forskellige mennesker og andre kulturer” (20-23 år, tre studerende kvinder, bor i Malmø, interview 38).

Der er altså overordnet tre slags fortællinger om mødet med den anden, som kommer til udtryk i disse udvalgte fortællinger (og i de samlede 38 generelt). Den første handler om, at det er et ’nødvendigt onde’ eller en accept af, at der i det offentlige rum færdes mange forskellige typer. Den anden type fortælling handler om, at det at se ’den anden’ i det offentlige rum er noget positivt og berigende. Det er hos nogle ligefrem spændende og selve kernen i bylivet og ’mødepladsen’ i det offentlige rum. Den sidste fortælling rummer en afstandstagen til mødet med ’den anden’ fremmede på de offentlige pladser, og det er på ingen måde en positiv del af bylivet i deres hverdag. Det er altså

forskelligt hvordan de 38 som vi talte med på pladsen oplever mødet med ’den anden’, og således må fortællerne også alle have forskellige erfaringer og en særlig rettetthed i netop mødet med den anden. Dette må naturligvis også få betydning for resultatet af disse møder i det offentlige rum. Den erfaring og det perspektiv de hver især har på det at møde og se mennesker som er anderledes end dem selv i byens offentlige rum, vil altid have en påvirkning på de nye erfaringer og perspektiver, som disse møder giver dem. Vi må altså konstatere, at de ikke har samme udgangspunkt for, om mødet med den anden vil føre til større forståelse og accept af dennes tilstedeværelse i byens rum, alene fordi de ikke har samme erfaringer og perspektiver på netop dette møde.

3.5.2 Betydningen af det offentlige rum

Fortællingerne fra Gustav Adolfs torg indeholder også forskellige udtryk for, hvilken betydning de offentlige pladser har i hverdagslivet for den enkelte (første 2 citater) og hvordan de bruger andre pladser i Malmø (sidste 2 citater);

”Jeg ved ikke om det spiller nogen rolle. I USA har de ingen torve, det bliver meget kunstigt. Eksempel i Miami. Man leder efter steder hvor man kan stoppe op” (43 år, kvinde, bor i

Malmø, interview 17). *"Det var svært. Jeg ved ikke om det betyder noget, man tager det måske forgiven. Det betyder jo ikke noget direkte for mig eller når jeg tænker mig om så gør det. Det er dejligt at der ikke er meget trafik. Og det betyder nok mere end jeg regner det for"* (48 år, mand, bor Helsingborg, arbejder i Malmø, interview 19).

"Altså jeg bruger ikke at tage hen til torvene– jeg tager hen til ting [butikker og cafeer red.] som er ved torvene... I Malmø festivalen så kommer man her, så er alting jo her. Ellers tager man hen til parken (Starten af 20'erne, kvinde, bor i Malmø, interview 24). "Ja, Møllevangstorget. Fordi livet omkring Møllevangstorget er hyggeligere. Der er mange unge og indvandrere og meget mere afslappet. Her passerer man bare, på Møllevangstorget er der mere liv. Om sommeren er der hyggeligere, der er mange udeserveringer og sådan. Det her er ikke et sted man er på, man er på vej til shopping etc. Ja det er et sted man passerer" (20-23 år, tre studerende kvinder, bor i Malmø, interview 38).

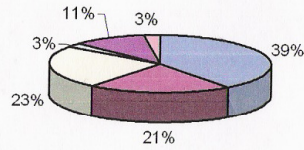
På det direkte spørgsmål om, hvad de offentlige pladser betyder for den enkelte, er den typiske erfaring som de fleste umiddelbart giver udtryk for, at de ikke har en stor betydning. Alligevel gives der i mange af fortællingerne udtryk for en forestilling om, at de

offentlige pladser nok alligevel har en vigtig betydning. Eksempelvis, at de offentlige pladser fungerer som 'mellemlum' eller 'pauserum' i bylivet. I samtalen om, hvilke andre pladser der bruges, bliver det lettere for fortælleren at give udtryk for, hvad de offentlige pladser eller steder bruges til og heri hvilken betydning de har; begge eksempler rummer fortællingen om, at de offentlige pladser oftest er nogle man blot passerer forbi eller kommer til pga. funktionerne der. Der er altså en årsag til hvorfor man kommer der; og det er ikke opholdet på pladsen i sig selv, men shopping, besøg på en cafe eller *livet* på pladsen som tiltrækker. Der er eksempelvis et særligt liv på Gustav Adolfs torg i forbindelse med Malmøfestivalen, som virker tiltrækkende, eller ved Møllevangstorget generelt fordi der her er mange forskellige slags mennesker og en mere afslappet atmosfære. Pladserne i sig selv har altså ikke, for de mennesker vi snakkede med, en særlig betydning 'i sig selv'; det er livet på eller omkring pladserne – eller de funktioner fx cafeer eller butikker – som er i nærheden af pladserne, som giver stor betydning.

De svar vi fik på Gustav Adolfs torg har vi grafisk afbilledet ud fra de temaer vi spurgte til:

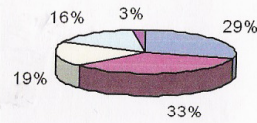
Årsag til besøg

- shoppe / fritid
- gennemgang
- gennemgang med skole/arbejde
- arbejde
- mødeplads
- transport

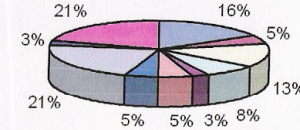
Hypighed af besøg

- hver dag
- 2-3 gange om ugen
- 1 gang om ugen
- 2-3 gange om måneden
- en gang om måneden/sjældnere

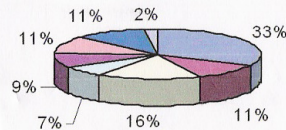
Gustav Adolfs torv

- Grøn
- Nydelig
- Mødeplads
- Stemning / hygge
- Cafeer
- Mangfoldighed
- Aben
- G. A. T er fin
- Kan ikke lide
- Ej besvaret

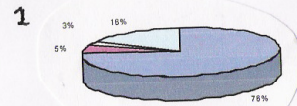
Brug af andre pladser

- Lillatorget
- Møllevangstorget
- Stortorget
- Parker
- Triangeln
- Ingen andre
- Ej besvaret spørgsmålet
- Ved ikke

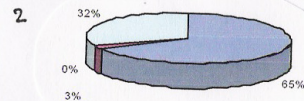

1 Føle sig velkommen

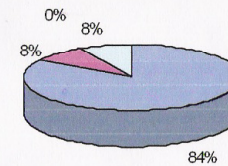

- ja
- nej
- hverken eller
- ej besvaret

2 Alle er velkomne

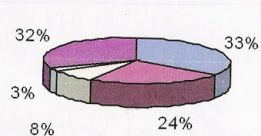
Bevidsthed om 'den anden'

- Ser 'de andre'
- Ikke lagt mærke til 'de andre'
- Ved ikke
- Ej besvaret spørgsmålet

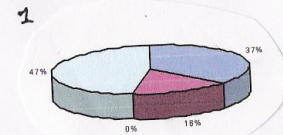
Mødet med den fremmede

- spændende dejligt
- accept intet problem
- negativt forbundet med det
- ved ikke
- ej besvaret

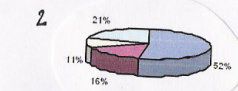

1 Betydningen af offentlige pladser

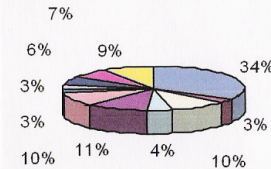

- Betydningsfuld
- Ej betydningsfuld
- Ved ikke
- Ej besvaret spørgsmålet

2 Pladsens betydning for Malmø

Det ideelle torv

- Grønt
- Kunst
- Aktivitet
- Mødeplads
- Stemning / hygge
- Cafeer
- Tryghed
- GA er fin
- Mangfoldighed
- Ved ikke
- Ej besvaret spørgsmålet

4. Strategier og planlægningsrationaler

I dette afsnit præsenteres forskellige typer planlægningsrationaler og begreber, samt udviklingen i disse gennem tiden frem til de rationaler som er dominerende i nutidens byplanlægning. På baggrund deraf gives et bud på hvilke planlægningsrationaler 'Möten i staden' kan knyttes an til. Afslutningsvist vil vi bredt diskutere planlægningsrationaler, foruden hvilke forcer eller svagheder der gør sig gældende for det planlægningsrationale, som vi mener ligger bag 'Möten i staden'.

4.1 Planlægningsrationaler

Planlægning har til alle tider beskæftiget sig med at administrere og forme byens udvikling gennem kontrol af de kræfter der eksisterer i byen, hvor et væsentligt aspekt er planlægning der fordrer et funktionelt hverdagsliv (Pløger 2004:99). Allerede i begyndelsen af det 19. århundrede udvikledes der, under inspiration af Fordismen og Taylorismen, en fælles planlægningsforståelse med generalplaner, detailplaner og zoneinddelinger. Disse tanker afspejles stadig i planlægningsrationaler i dag; om end der er sket et skift mod, at man i dag mere koordinerer planerne mellem flere aktører i modsætning til tidligere hvor en planlægger organiserede (Ascher 2002:30).

Den dominerende tanke i planlægningsrationaler har siden deres oprindelse været at maksimere menneskelige interaktioner (Ascher 2002:31). Dette forankres i tanken om, at ud af strukturer opstår der ikke kun handling, men også samhandling, hvortil vi ser at man yderligere kan knytte Sennetts ord '*jo mere folk interagerer, jo mere vil de dele en fælles identitet*' (Sennet 1999:161, set i Pløger, 2004:107). Dette betyder, at der generelt i byplanlægningsrationaler, rettes fokus mod udformningen af det offentlige rum og herunder flere lokale mødepladser, samværsarenaer samt flere lokale aktiviteter. Dette skal fordre såvel de fysiske som de sociale sider af hverdagslivet hvor målet er, at den indbyrdes relation bidrager til at øge livskvaliteten for borgerne (Pløger 2004:177). Fokus rettes derved mod den funktionelle by, hvor planlægning skal sikre, at byen fungerer teknisk, æstetisk og socialt. Overordnet skal det dog indskydes, at planlægningen ses påvirket af såvel teknologiske, økonomiske, sociale som kulturelle dynamikker i samfundet (Pløger 2004:171), (Healey 2002:1783); alt imens planlægningsrationalers *mål* i høj grad er både fysiske (med henblik på infrastruktur, sociale (med fokus på det urbane nærmiljø) samt politiske (med fokus på erhvervsudvikling) (Pløger 2004:173).

4.1.1 Planlægningsrationaler traditionelt

Strategien om det instrumentelle planlægningsrationale, hvor formålet er, at der i planer er en god sammenhæng mellem mål og midler, ser vi indkapsle mange af ovennævnte klassiske planlægningselementer. I organiseringen og udførelsen af planer indenfor dette rationale er faglig viden essentielt som fundament for planlægningen, hvorfor planerne netop tager sit udgangspunkt i faglig viden. Udførelsen af planerne baseres i et centralt politisk styringscenter med bureaukratiske virkemidler. På baggrund heraf er det en envejs-proces, der kommer til udtryk ved, at beslutningsmyndigheden således ligger i de politiske organer som videreformidler de politiske planer til en administrator som loyalt skal tilse, at dette fungerer ved at borgerne agerer efter dem (Hansen & Sehested 1999:123-125). Hele dette rationalistiske rationale ser vi yderligere kan indrammes af government-begrebet.

4.1.2 Planlægningsrationaler i dag

Fremkomsten af det senmoderne samfund mener vi overordnet betyder, at der fremkommer et opbrud i forhold til den funktion byen havde tidligere i forbindelse med industrialiseringen. Hvor byen samlet set før kan beskrives som en organisme der

producerede industrivarer og husede arbejdere, er funktionen i dag en mere differentieret blanding af pendlere, kulturmiljøer, kreative miljøer og stedsidentiteter. Dette forankres, blandt andet, i ændrede faktorer såsom mobilitet, digitalisering og tid- og rum dimensioner som har skabt et nyt aspekt ved planlægningens metoder og redskaber, som afspejles i måden hvorpå målene for planlægningen i dag føres ud i livet. Samtidig øver disse ændrede samfunds faktorer indflydelse på den måde hvorpå planlægning muliggøres, hvorfor store Masterplaner etc. ikke længere benyttes, men i stedet for inddrages flere aktører i målformuleringen samtidig med, at der i udførelsen inddrages flere metoder og redskaber.

Planlægning handler dog også i stigende grad om at indfange de mange aspekter og tanker en by skaber hos mennesker. Vi har en mental forestilling om hvad byen er, der er fysiske rammer, der giver nærvær samtidig med, at landskabet skaber en tidsdimension, som gør at vi mere eller mindre kan definere hvornår vi er indenfor eller udenfor byens grænser. Der er dog stadig mange aspekter, man kan søge at indramme nærmere gennem planlægningsrationaler, men som er svære at indkapsle, såsom hvor er byen, hvem tilhører byen og hvem har magten til at

definere og forme byens indhold og karakter? (Healey 2002:1779)

Et andet aspekt ved planlægningsrationaler i det senmoderne samfund, som skildres af David Harvey, er skiftet til den entreprenante bypolitik⁷. Dette har overordnet betydet, at magten til at organisere rummet udspringer fra et komplekst netværk af kræfter og forskellige aktører, hvor denne form for planlægning og styring af byens udvikling betegnes urban governance (Harvey 1989:3+6-7). Introduktionen af urban governance, og dermed skiftet fra government-rationalet, betyder at planlægning i højere grad sker med udgangspunkt i netværksstyring, hvor forskellige grupper er talerør for divergerende synspunkter i vores komplekse samfund med dets pluralistiske antal interesser. Styring gennem netværk baserer sig på tillid, ligeværd og konsensus og processen eller samarbejdet har til formål at føre til en fælles forståelse. Denne formuleringsproces afspejler, at der er rum til diversitet samt demokratisk beslutningstagen. Samtidig fordrer planlægningsrationalet, idealistisk set, en inddragelse af alle byens befolkningsgrupper i målformuleringen, således at alle borgere får en følelse af tilhørsforhold til stedet. Governance-

⁷ Harvey anmærker at den entreprenante by er opkommet som en respons på den svære økonomiske situation som mange lande havnede i, i 1970'erne, grundet de-industrialisering, strukturel arbejdsløshed og oliekrise.

rationalet udtrykker et ønske fra såvel planlæggere som borgere (Pløger 2004:107), idet man med denne styringsform søger at styrke de små fællesskaber og ejerskabet til både problemer og løsninger. (Pløger 2004:174)

Vi finder, at de førnævnte karaktertræk i det senmoderne samfund bevirker at karakteren af planlægningsrationaler i det senmoderne samfund kan sammenfattes i teorien om kommunikativ planlægning, hvor hovedfokus – i forhold til den instrumentelle planlægning - er at finde frem til en plan for den pågældende udvikling partnerne imellem. Det centrale kredspunkt er således processen mellem partnerne og det essentielle er udviklingen af en plan, hvis mål er at finde frem til den bedste relation mellem mål og midler. Mange elementer fra den instrumentelle planlægning går dog igen i den kommunikative planlægning, herunder analyser og undersøgelser af eksisterende forhold, vurdering af konsekvenser i forhold til forskellige mål og værdier, udvikling af strategier samt overvågning af realiseringen af det givne projekt. Dette planlægningsrationale adskiller sig dog ved, at sproget er dagligdagens sprog; hvor det tekniske sprog blot er et ud af mange⁸. (Hansen & Sehested 1999:125-126)

⁸ Indenfor den kommunikative planlægning knytter der sig to dimensioner, en konsensusorienteret tilgang samt en konfliktorienteret tilgang.

I en kommunikativ planlægningsstrategi er en afklaring af mål det første der fokuseres på. Hovedformålet bliver i kraft heraf således at afklare uenigheder og konflikter om disse, hvor vi i det instrumentelle rationale så, at det var sammenhængen mellem mål og midler, hvorfor en hovedopgave i den kommunikative planlægning er, at arbejde med de konflikter der måtte opstå. Formålet i den kommunikative planlægning er hovedsageligt orienteret mod proces, og sekundært mod produkt. Dette afspejles endvidere ved, at argumenter ikke kun søges ud fra en instrumental rationalitet – men derimod fra en debat der bygger på moralske og følelsesmæssige rationaler. Dette nødvendiggør, at planlæggerens rolle her mere står frem ved dennes evne til at gøre det lettere for folk at bidrage til og deltage i processen, snarere end at være den som beslutter og udarbejder generalplaner. (Hansen & Sehested 1999:125-127)

Under dette planlægningsrationale, ser vi, at der ligeledes kan placere sig Francois Aschers begreb om 'Metaurbanismen' som er et forsøg på at udvikle et nyt 'strategisk urbant management'

Hovedforskellene er, at den konsensusorienterede planlægning er normativ og fokuserer på at finde den ideelle demokratiske proces hvori der ikke finder magtudøvelse sted, således at dialogen foregår på lige fod. Den konfliktorienterede er derimod deskriptiv og tager højde for, at i dialoger mellem mennesker hersker der magtrelationer. (Hansen & Sehested 1999:127)

gennem etableringen af en ny form for planlægning. Han søger at gentænke begreber og sætte disse i relation til en kompleks samtid, hvor fleksibilitet og kompleksitet sættes i centrum. Dette søges ført ud i livet ved at arbejde med forskellige projekter i byen og så føre disse ud lokalt. Til dette inddrages såvel offentlige som private aktører, hvor det så er op til disse aktører at finde de mest effektive metoder til udførelsen af planerne. Dette betyder, at den daglige planlægning forankres i det lokale. Idet samfundet hele tiden skifter og der er mangfoldige og vekslende interesser, er omskiftelighed et element, der skal tages højde for i samarbejdet mellem aktørerne. Planlægningen forankrer sig derved i en koordinerende mekanisme, hvor valgene ikke træffes for aktørerne, men snarere mobiliserer et stadig større antal samt mere forskelligartede aktører. Planlægningsrationalet afspejler derved en åbenhed som søges fordret gennem samtalede perspektiver der indebærer forandringsvillighed samt stedsorienteret planlægning. (Ascher 2002:29-36), (Pløger 2004:178-179)

Samtidig hermed søger Patsy Healey at indskrive sig i feltet om den kommunikative planlægning, ved at reflektere over, hvorledes den kommunikative planlægning kan være med til at skabe byen som en kollektiv ressource. Hertil påpeger Healey at

inddragelse af borgerne i en diskussion om hvad deres by er og skal være, kan bidrage til at skabe byen som en kollektiv ressource, hvilket sker ved at fokusere på byens mening, diversitet og kvaliteter (Pløger 2004:179). På denne måde ser vi, at den kommunikative planlægnings værktøjer inddrages, hvorfor målet med governance-arbejdet er at skabe en multidimensionel og mangfoldig stemme fra byens borgere om hvad byen er og hvad den bør indeholde, for dernæst på baggrund heraf at kunne transformere byen i planlægningsfasen. Dette sker ved, at planlægningen søger at mobilisere byens borgeres forestillinger om den gode by ved aktivt at få viden om byens mening som redskab til materielt at forme byen. Dette bunder i, at byen forstås og opfattes forskelligt mellem forskellige befolkningsgrupper lige såvel som indenfor disse grupper, hvilket blandt andet kan forstås ud fra forskellige bevægelsesmønstre i byen. Enten kan disse mønstre være daglige, ugentlige eller årlige dynamikker samtidig med, at man kan benytte en snæver eller bred del af byens rum. Dette betyder samlet, at det er de forskellige tid-rum dynamikker samt livsstilscyklus som kreerer byen. Planlæggernes rolle bliver dermed, i tråd med den kommunikative planlægning, at fostre omstændigheder hvori forskellige koncepter om byen kan debatteres således, at ideerne udvikler sig og bliver til en god offentlig kollektiv ressource. (Healey 2002:1779-1780+1790)

Endnu et perspektiv i planlægningsrationaler er, at på baggrund af det imaginære billede skabes viden om det levede, hvilket også er et koncept der benyttes i indretningen af det offentlige rum. På denne måde indrammes menneskers tanker om 'deres sted' og i kraft deraf, forankres dette i deres erfaringer og imaginære forestillinger samtidig med, at der holdes liv i forestillingen om de mange byer-i-byen. Dette ser vi også betyder, at når forestillingerne om den gode by udtrykkes i en planlægningsfase, fordres foranderlighed. Dette afspejles ved, at når der i formuleringsprocessen, qua governance, udtrykkes pluralistiske forestillinger om den gode by så ændres forestillingerne fra imaginære til virkelige, hvorfor den viden som byplanlægningen forankres i ses reflektivt begrundet ved en ny indsigt fra de mangfoldige aktørers forestillinger. Derved spiller produktet af den refleksive og erfaringsorienterede konfrontation som governance skaber, en stor rolle mellem de individuelle og kollektive betydninger af byen, idet forestillingen af byen derved bliver kollektivt formuleret (Healey 2002:1785-1790).

Et aspekt vi ser der kan dominere de nutidige planlægningsrationaler, grundet ovenstående fænomener i det senmoderne samfund, påpeges af Harvey der skitserer, at hver gang man går en tur i byen eller besøger et sted konstruerer og

rekonstruerer man byen for sig selv, hvorfor der findes mange byer-i-byen (Pløger 2004:105). Samme mening kan udledes fra Patsy Healey, hvor:

”Any city is many cities. Although it is possible to generalise about what constitutes a city or ‘citiness’, the essence of a city does not exist to be ‘found’ objectively. It is brought to life through the mental work of imagining what it is and could be.” (Healey 2002:1782)

Citatet berører en central kritik, fra nogle teoretikere, som knytter an til den klassiske planlægningstradition. Kritikken tager sit afsæt i vigtigheden af også at arbejde med udviklingen i og forandringen af livsformer, livsfaser såvel som betydningskemaer for hvad moral og etik er, demokrati etc. idet det påpeges, at disse forhold negligeres i den klassiske planlæggertradition (Pløger 2004:99). Dette skitseres også ved en kritik om, at planlæggere må interessere sig for de livsverdener som former det bymæssige hverdagslivs meningsfuldhed (Pløger 2004:106). Dette finder vi også essentielt, eftersom det senmoderne samfund fostrer mange forskellige livsformer, livsstilstyper samt fællesskaber på tværs af tid og rum. Grundet disse faktorer kan der opstå mange dikotomiske forestillinger af byen hos borgerne. Derved bliver det essentielt at berøre hvem

planlægningsrationalerne er til for. Byen er på utallige måder meningsfuld for dens beboere, men spørgsmålet er, om denne mening opstår grundet byens strukturelle funktionalitet fra planlæggere eller grundet den imaginære by som determineres af forestillinger fra borgerne (Pløger 2004:100).

Vi ser derved, at nye planlægningsrationaler bidrager til at aktivere stadig mere forskelligartede aktører samtidig med, at det fabrikere varierede byer og er med til at gøre forandringer mulige (Ascher 2002:35). Samtidig hermed benyttes planlægningsrationaler som fokuserer på såvel den funktionelle indretning af byen, som planlægning hvor rummet indrettes til interaktion for at skabe inkluderende sociale relationer og fællesskaber. Samlet resulterer dette i, at vi ser urban governance som den essentielle ændringsfaktor der er opkommet indenfor planlægningsrationaler i det senmoderne samfund.

4.2 Strategier i ’Möten i staden’ – delanalyse 1

I dette afsnit analyserer vi os frem til hvilket planlægningsrationale vi ser afspejlet i ’Möten i staden’ og derigennem hvilken rolle Malmø Kommune har i planlægningen og udviklingen af gode mødesteder i byen. Herunder berører vi de

visioner der præger dette planlægningsrationale samt de underliggende strategier.

Den planlægning vi ser indlejret i 'Möten i staden' knytter an til et kommunikativt planlægningsrationale, idet det i 'Möten i staden' afspejles, at den planlæggerrolle som Malmø kommune søger, er en rolle, der fordrer en god proces med rum for dialog og skabelse af ideer hos de involverede aktører således, at det gøres lettere for aktørerne at bidrage til og deltage i processen.

Dette udleder vi under andet ud fra nedenstående citat:

”...der findes jo så mange forskellige aktører, der findes jo aktører som kommer til kommunen som kommer og siger 'hey, vi vil gøre noget' og hvis man allerede der kan komme og sige ”jamen okay vi vil gerne samarbejde og gøre nogle spændende ting”... ”det er derfor at vi ikke forsøger at give nogle svar egentlig, det handler mere om at vække nogle spørgsmål og det er vel det vi ser, har ligeså stor værdi i planlægningen - at man stiller spørgsmål i stedet for at forsøge at give svar hele tiden.” (Interview Gunilla Kronvall 2006:2+1)

Derved ser vi, at 'Möten i staden' fokuserer på at aktivere forskellige aktører og få dem til at tage initiativet for den videre

handleplan, hvorfor vi samtidig ser at planlæggerrollen ikke suverænt placerer sig hos Malmø kommune. Deres rolle antager snarere form af organisering af det sammensurium af aktører, der kan indgå i det videre arbejde med udviklingen af gode mødesteder. Ydermere berører visionen, som tidligere nævnt, borgernes følelser for byen, hvorfor planlæggerproget ikke antager en teoretisk indfaldsvinkel, men snarere åbner op for indblik i borgernes livsverden samt de forståelser af byer-i-byen som fremkommer deraf. Vi ser derved, at rationaliteten træder i baggrunden for at åbne op for rammer, der bygger på moralske og følelsesmæssige rationaler. Et eksempel hvor vi ser dette kommer til udtryk, er i en udstilling vi så under et besøg i Stadshuset i Malmø. Denne udstilling havde været opstillet rundt om i byen, men var nu i Stadshuset, men stadig tilgængelig for borgerne og deres tilkendegivelser om tanker og følelser for byen samt dens forskellige pladser og steder. Udstillingen bestod af 4 store plancher, hvorpå der var afbilledet forskellige byfænomener og områder; et af disse 'spurgte beskueren' hvor ens yndlingsplads i Malmø var og hvorfor. Ved siden af plancherne lå der stempler, tusser og mærkater således af borgeren kunne afbillede sine følelser om et sted. Ydermere var der en planche hvorpå man kunne indtegne sine bevægelsesmønstre i byens offentlige rum. På denne måde så vi, at borgerne aktivt blev inddraget i

formuleringen af gode og dårlige steder i byen samtidig med, at der var rum for ytringer om ønsker og drømme for byen. (Besøg Stadshuset november 2006)

4.2.1 Fremtidige udfordringer

Som tidligere nævnt skitserer Harvey som underbyggende element for sin forestilling om byen en planlægningsstrategi, som indeholder fire essentielle parametre som der typisk satses på i byplanlægning. Disse fire parametre, med deres tilhørende karaktertræk, har vi søgt at opsummere i nedenstående skema, idet vi ser at der i nogle af disse parametre kan placere sig en udfordring i en kommende planlægningsfase af visionen 'Möten i staden'.

International arbejdsdeling	<ul style="list-style-type: none"> • Vareproduktion og serviceydelser • Lokaltet og investeringer i infrastruktur • Kvalitet og kvantitet af arbejdsstyrke
Konsumtion	<ul style="list-style-type: none"> • Fokusering på livskvalitet • Forbrugerattraktioner og oplevelser • Fysiske opgraderinger af bymiljøet
Informationsalderens	<ul style="list-style-type: none"> • Vidensproduktion og vidensdeling • Eksport af services

virkemidler	<ul style="list-style-type: none"> • Selvforstærkende bycentrumseffekt
Merværdifordeling	<ul style="list-style-type: none"> • Tilgængelighed til pengepuljer fra stat • Sikre byens overlevelse • Satsning på forskning og uddannelse

Udarbejdet på baggrund af Harvey 1989:8-10

Med afsæt i de visioner der udtrykkes i 'Möten i staden' om den gode by og den ideelle mødeplads, ser vi at en skabelse af disse må tage afsæt delvist i elementer fra Harveys andet parameter. Dette ser vi på baggrund af, at når den ideelle mødeplads skal indrettes, skal der være funktioner der tiltrækker alle befolkningsgrupper således at alle livsstilstyper 'har noget at komme der efter' og derved dannes rammerne for den ideelle mødeplads.

Vi ser således, at konsumtionsparameteret kan sættes i spil i en evt. fremtidig planlægningsfase af visionerne i 'Möten i staden'. Dette for det første idet 'Möten i staden' retter deres fokus mod indretningen af en mødeplads med mange forskellige funktioner, herunder butikker, offentlige kontorer og transportmuligheder. Som det andet aspekt ser vi, at der ligeledes ligges op til at mødepladser og det offentlige rum må indeholde en repræsentation af et symbolsk sted⁹, således at borgerne i Malmø

⁹ De følelser der knytter sig til et sted, se afsnit om tilhørsforhold til steder i Tuan, kapitel 5.

nærer 'følelser' for stedet og besøger dette regelmæssigt. Et tredje element kan tilskrives på baggrund af 'Möten i staden's kortlægning af de fem typers bevægelsesmønstre som afspejler at mødepladsen udover funktionerne også må indeholde grønne områder, cafeer og fysiske opgraderinger af bymiljøet ved skulpturer, springvand og parkområde. Hertil påpeger Gunilla Kronvall at mødepladsen også må indeholde 'en siddeplads i solen, det er jo utrolig enkelt' (Interview Gunilla Kronvall 2006:9). Således ser vi, at mange af visionerne i 'Möten i staden' kan forankres i Harveys konsumptionsparameter idet vi ser, at alle tiltag har det overordnede formål, at søge at forbedre livskvaliteten for alle byens borgere. Et væsentligt element heri påpeges atter af Kronvall, idet hun ikke mener, at pladser skal være statiske i sine funktioner, da de skal kunne ændre karakter, således at hvis en café lukker kan der komme noget helt andet (Interview Gunilla Kronvall 2006:9). Deraf udleder vi, at pladserne skal følge med udviklingen i samfundet og verden og dermed tilsvare befolkningens ønsker og behov.

Ydermere kan de mange forestillinger om og aspekter af byen i det senmoderne samfund udtrykkes i tre forskellige perspektiver, med tilhørende karaktertræk, som opsættes for byen. Figuren skal forstås således, at byer og steder som 'objekt' og som 'rum', tilsammen former og skaber byen som 'hverdagsliv':

<i>Byen som objekt</i>	<i>Byen som rum</i>	<i>Byen som hverdagsliv</i>
En fysisk struktur	Organiserede rum	Funktionel
Steds(identitet)	Et orienteringsrum	Et sted for hverdagslivets rytmer og byens cirkulation
Arkitektur	Et sanset rum	Stedstilhørighed (bl.a. gennem følelsen af stedsidentitet)
Objekter og materialiteter	Arkitektur, form og rumorganisering som 'erindringsrum'	Fællesskaber og bylivsformer

Udarbejdet på baggrund af Bech-Danielsen i Pløger 2004:172

Disse tre forestillinger om byen ser vi alle kan afspejles i 'Möten i staden', om end med forskellig vægt idet vi ser, at byen som hverdagsliv er den kategori der ligges op til at antage mest vægt i 'Möten i Staden'. Dette ser vi afspejlet ved, på baggrund af ovenstående diskussion, at man gennem en funktionel rumlig indretning af byens offentlige rum, eksempelvis på Gustav Adolfs torg, søger at skabe rammer hvor hverdagslivets praksisser kan indgå. Disse elementer afspejler også naturligt elementer fra de to andre kategorier idet det offentlige rum i lige så høj grad tildeles sin karakter gennem den fysiske struktur som arkitektur skaber samt de funktioner der placeres der, samtidig med, at offentlige pladser er et orienterings- og pauserum. På denne måde ser vi, at alle karaktertrækkene fra de to kategorier fordrer, at der skabes

steder som danner de rumlige rammer for fællesskaber, bylivsformer og i kraft deraf et tilhørsforhold til hele byen og dens offentlige rum.

4.3 Planlægningsrationaler – delanalyse 2

Afslutningsvist ønsker vi at diskutere planlægningsrationaler overordnet, men i henhold til styrker og svagheder som gør sig gældende for 'Möten i staden'.

Den kommunikative planlægningsstrategi ligger op til en demokratisk tilgang til planlæggerrollen og planlægningsrationalet. Denne ide om, at den kommunikative planlægningsstrategi er demokratisk, ønsker vi dog at problematisere; idet vi mener at der ikke altid vil være tale om en fuldstændig demokratisk inddragelse af alle borgere. Mange borgere er måske allerede ekskluderet når offentligheden inddrages, enten fordi de af sociale årsager ikke har ressourcer til at varetage deres egne interesser eller fordi mål og midler måske allerede er fastlagt fra højere instans på dette tidspunkt i planlægningsprocessen. Vi er stemt for, at bymæssige transformationsprocesser og indretning af det offentlige rum normativt bør knytte an til den kommunikative planlægning, idet vi ser at governance og den mangfoldige debat hvor forestillinger

om den gode by sættes i spil, er essentielle parametre for at få en helhjertet planlægning hvor borgernes forståelser er i centrum. Samtidig hermed anerkender vi dog også fornuftsperspektiver i det instrumentelle planlægningsrationale, hvor planlæggeren med sin faglige kunnen i højere grad medvirker i hele planlægningsforløbet. Derved kunne man fæstne sin forståelse i, at et godt udgangspunkt må være en strategi der lægger vægt på proces og dialog, men samtidig tilknytter et instrumentelt planlægningsrationale således, at mål og midler fastlægges rationelt af en fagperson med øje for inddragelse og aktivering af aktører fra såvel offentlig, privat og lokal skala¹⁰.

Endnu et aspekt som kan diskuteres, er den kritik Harvey fremsætter om, at planlægning i det senmoderne samfund er præget af ensformighed. Dette ser han bundet i, at der er opstået en global konsensus om symboler på status. I kraft heraf ser han, at der udspringer et faremoment idet en tendens er, at alle søger at indskrive elementer af denne karakter i deres planlægningsstrategier (Harvey 1989:10-11), (Pløger 2006, SG 3). Derved mener vi, at de bymæssige transformationer som

¹⁰ Disse antagelser knytter an til planlægning i det senmoderne samfund er præget af en ensformighed. Dette ser han bundet i at der er opstået global konsensus om symboler på status. ideer fra (Pløger 2006, SG 2), (Hansen og Sehested 1999), (Jensen 2001)

måske skal udføres i Malmø, på baggrund af visionen, kan diskuteres. Dette med udgangspunkt i, om man i Malmø bør satse på den samme indretning af alle pladserne på baggrund af fælles succeskriterier samt om man bør ønske det meget brede antal funktioner på hver plads *eller* om der ikke kan placere sig en fordel ved at have differentierede ønsker for sin by.

Således kan man påpege, at den udfordring der placerer sig hos 'Möten i staden' i en udformning af fremtidige pladser, kan forankres i tendensen om 'ensformige koncepter til succes'. Vi ser dog, at man i Malmø kommune søger at bryde denne onde spiral, idet gruppen bag visionen har lavet individuelle analyser af bydelene, hvilket heldigvis bryder tendensen til at koncepter ukritisk overføres, hvis det blot er set virke et sted før (Harvey 1989:10-11). Dette udtaler Gunilla Kronvall sig også om i interviewet, hvor hun påpeger at man skal huske på at hver plads er et forskelligt tilfælde;

”...jeg tror ikke der findes nogen formel” ...”Det farlige er jo når man ikke tænker på dette overhovedet men derimod kun tænker på at der skal være nogle lækre huse og så skal vi have nogle flotte træer og så skal vi have nogle dejlige parkbænke og så tænker man bare på det fysiske. Det tror jeg er farligt. Pladserne handler jo om

mennesker og der **skal** man jo tænke på menneskerne når man planlægger.” (Interview Gunilla Kronvall 2006:4)

Vores interview på Gustav Adolf torg bekræfter på sin vis begge ovenfor nævnte tendenser, da det torv som indbyggerne, ifølge vores gadeundersøgelse, i Malmø bedst synes om (32 % af de adspurgte) er Lillatorget, idet det er intimt og med stemning; hvilket fortællerne primært begrundes med det liv cafeerne skaber. I henhold hertil skal det dog nævnes, at da vi spurgte til indretningen af informanternes ideelle plads, var der mange forskellige faktorer der blev vægtet højt; grønne områder, aktivitet, stemning/hygge samt cafeer. Således vil vi fremføre den påstand, at selvfølgelig kan det ideelle rum indeholde alle disse faktorer, men man kunne også vælge – sådan som fokuseringen også er for nuværende i Malmø – at Lillatorget besidder cafeidentiteten, Gustav Adolfs torg er mødestedet i byen og Folkets park er det sted, hvor man søger den grønne oase. Derved ser vi at 'Möten i staden', såvel nu som i en fremtidig planlægningsfase, imødekommer Harveys kritik og dermed den frygt, vi har for at kampen om det unikke miljø eller det store udbud af funktioner ophæver forskelligheder til fordel for en 'grå masse' af ens pladser i Malmø.

Disse ensartede rationaler der ellers tenderer at præge byplanlægning, har fået os til at tænke på hvad vi selv søger, når vi benytter byen i dens rumlige skala. Her har vi fundet, at fornuften i planlægningsrationalerne knytter sig til, at vi alle i det senmoderne samfund søger elementer til selvrealisering hvor funktionalitet, rumlighed og kultur er essentielle parametre i denne proces. Dette betyder, at vi ser et fornuftsperspektiv i stræben efter samme idealer for pladserne i byen, men samtidig et paradoks, idet vi som optimister tør håbe på, at en individuel satsning burde være at foretrække så individuelle karakteristika kunne fremmes, hvilket også understøttes af vores empiri der påpeger såvel ensartede retningslinjer for en plads såvel som differentierede og individuelle ønsker. Dobbeltkonflikten kunne give bonus hvis pladsens særpræg kom til at stå frem, således at man ville søge disse frem for reproduktionen af funktioner og symboler.

Vi har i denne analyse sammenholdt to planlægningsrationaler og ud fra disse diskuteret om byplanlægning i det senmoderne samfund er blevet ensartet og hvor 'Möten i staden' i en eventuel fremtidig udførelse placerer sig planlægningsmæssigt. Vi ser at gruppen bag 'Möten i staden' forsøger at komme uden om dette, ved at se individuelt på pladserne og derfor ikke hovedkulds

overføre succesen fra en plads til en anden uden at tænke på hvilken identitet rammerne for denne plads fordrer.

Billede fra Gustav Adolfs torg i Malmø (set i Gehl & Gemzøe 2006:106)

5. Steder – i praksis og fysisk

I dette afsnit vil vi præsentere forskellige stedsforståelser. Indledningsvist vil vi benytte Doreen Massey til at få en bredere forståelse for rum og mere specifikt steder. Dernæst inddrages Kirsten Simonsens forståelse af sted for herefter ligeledes at præsentere Yi-Fu Tuans teori om sted. Afslutningsvist ønsker vi at diskutere og analysere disse teoretiske forståelser i forhold til visionen i 'Möten i staden' og vores empiri.

5.1 Stedsbegrebet

Som udgangspunkt skal det gøres klart, at forståelsen af sted varierer over tid, både på grund af at verden forandres og fordi tænkningen om steder skifter alt efter hvilke grupper, der teoretisk begrebsliggør steder (Massey og Jess 1995:50).

Debatten om rum og sted har gennem tiden handlet om vigtigheden af at tænke i bredere geografiske termer. Steder skulle ses i en kontekst med hvilke kræfter og relationer, der lå i stederne, og som var med til at bestemme deres fremtid. Massey ser en effekt af denne fokusering, som for det første er, at pladser er blevet 'berøvet' deres individuelle karakter, og for det andet er,

at alt skulle bestemmes ud fra det ulokaliserbare 'globale' (Massey 1994:117). Disse to aspekter ser vi er i tråd med Harvey's kritik om ensformighed i planlægningsrationaler, der blev skitseret i kapitel 4, hvoraf der er opstået en global konsensus om symboler på status.

Massey mener ikke, at man kan søge efter et steds rigtige natur, da det forudsætter, at man kan lave en automatisk kobling til, at et sted har en statisk og sand karakter. Der mangler basis for at kunne hævde, at et sted har en autentisk karakter (Massey 1994:121), hvilket kan begrundes med, at steder altid har haft forbindelse til andre steder; eksempelvis er der gennem historien ikke nogle steder eller byer, der har været uberørt af udviklingen i tiden og samfundet. Denne tendens ses også i det senmoderne samfund, om end forskellen er, at der sket en markant stigning i antallet og kompleksiteten af forbindelserne mellem forskellige steder (Massey og Jess 1995:64). Derved kan den autentiske karakter eller stedets sande identitet ikke findes, hvorfor steder altid vil have haft en vis mængde historiske tilknytninger til andre steder, og de vil over tid være ændret adskillige gange. De 'kampe', der udspilles mellem sociale grupper, om hvad et steds sande natur er, kan ifølge Massey ses som et slags forsvar mod en stadig mere kompleks verden med en øget tid-rum kompression,

der truer med at nedbryde personlige identiteter og steder (Massey 1994:122).

Massey forsøger at skabe en nytænkning af begrebet 'sted', hvor hun tager udgangspunkt i det sociale rum som sociale relationer, der nødvendigvis har en rumlig form ved deres interaktioner med andre. Derudfra tænker hun sted som noget, der er dannet af særlige øjeblikke i sociale relationer, som akkumuleres over tid, hvorfor steder konstrueres. Nogle af disse relationer bevares på stedet, andre strækker sig ud over stedet og binder derfor en særlig lokalitet ind i et større net af relationer og processer, hvor andre steder også er impliceret (Massey 1994:120). Dette står i modsætning til tidligere teoretiske forestillinger, hvor steder var defineret af grænseområder. Denne udvikling af stedsbegrebet bunder i at der fra slutningen af det 20. århundrede er sket så meget i forhold til bevægelser i rummet, interaktion og kommunikation, at det ikke længere er muligt at adskille steder fra hinanden (Massey og Jess 1995:54).

Et sted skal både forstås ud fra 'skiftende skæbner' i en bred kontekst samt ud fra karakteren af selve stedet. Hvis man for eksempel skal forstå et steds industrielle tilbagegang, må man udover at se på området karakteristika også se på de eksterne

kræfter (eksempelvis ændringer i erhvervslivet), der kan have indflydelse på stedet. Foruden de eksterne påvirkninger er der identiteten på stedet, som dannes af sociale strukturer, stedets politiske karakter og den lokale kultur, hvilket alt sammen er et produkt af disses forskellige interaktioner. Steder kan således siges at være et porøst netværk af sociale relationer (Massey 1994:120-121). Dog er dette netværk dannet af en blanding af sociale relationer og sociale grupper, der er særlige for netop det sted. Hvis sådanne steder tænkes som mødesteder, vil der af møderne eller sammenstødene imellem de forskellige sociale grupper, udspringe nye processer og altså nye strukturer for stedet. Når nye grupper kommer til, kan processerne enten vise sig ved konflikter imellem de sociale grupper eller ved en mere harmonisk påvirkning af stedet, der lige som før i tiden har været med til at forme stedets unikke sammensætning. (Massey og Jess 1995:62)

Steder kan kædes sammen gennem personers hverdagsbrug på den måde, at man hver især har sit eget aktivitetsrum, hvori man agerer i sin dagligdag (Massey og Jess 1995:55). Dette rum er dannet af de steder samt forbindelserne imellem disse, som benyttes af hver person i sin hverdag, såsom hjem, arbejde, skole og andre daglige gøremål – altså forskellige vandringsmønstre i

byens rum. Aktivitetsrummet kan strækkes mere ud hvis man medtager weekendture til andre byer, besøg hos venner eller familie m.m.. De enkelte omstændigheder er dog underordnede, idet det vigtige er, at der kan gives et mere generelt billede af omfanget af folks forskellige mobilitet. Derigennem gives et indblik i den rumlige organiseringen af samfundet samt det, at alle ikke har lige muligheder for samme grad af eller adgang til mobilitet. Siden engang i midten af det 20. århundrede, er der overordnet sket en udvidelse af individers aktivitetsrum, idet disse har fået både større fysisk rækkevidde og er blevet mere komplekse (Massey og Jess 1995:57). Når alle personers aktivitetsrum er blevet så meget mere indviklede, giver det en forståelse for hvor kompliceret et netværk af relationer verden består af. Dette har også indflydelse på mere udviskede grænser for 'steder' samt mere indviklede forbindelser mellem stederne. (Massey og Jess 1995:58)

Massey tilkendegiver, at steder er mere end bare sociale relationer, da der også vil være et fysisk rum vedrørende stedet, men gør opmærksom på, at hvad folk ser, er socialt fortolket. Hvordan en bygning eller et landskab opfattes er altså meget forskelligt, alt efter i hvilken tid det bliver iagttaget, og hvilke samfundsmæssige strukturer der dominerer, foruden de

individuelle omstændigheder (Massey og Jess 1995:219). Derved påpeger Massey, at begrebsliggørelsen af steder ud fra landskaber eller bygninger skal tilskrives mening efter de sociale omstændigheder og ikke de fysiske. (Massey og Jess 1995:218)

Formålet med dette afsnit har været at give en overordnet forståelse af stedsbegrebet og vigtigheden af sociale relationer i konstruktionen af steder. Massey beskriver stedet som et komplekst netværk af sociale relationer og skildrer de omstændigheder, der indgår i forståelsen af stedet - foruden at gøre opmærksom på hvor forskellige opfattelser der har været og er om begrebet. Herudover beskriver hun hvordan mennesker bevæger sig rundt i byens rum i forskellige vandringmønstre og således har forskellige aktivitetsrum. Endelig kritiserer hun søgen efter et steds sande natur, da der til alle tider har været ændringer af et steds funktion og relationer.

5.2 Byens rytmer

I en samtid, hvor begreber som strømme, mobilitet og globalisering bliver brugt i omfattende grad som forklaringer på alverdens udviklingstendenser eller svært forståede fænomener, er det nærliggende at beskrive byen og særligt steder som forhistoriske elementer, der ikke længere har nogen vigtig

betydning for vores samfunds- og hverdagsliv. Man kunne således let opstille et argument om, at globaliseringen med dens cyberkultur samt transport- og kommunikationssystemer gør steder ubrugelige og irrelevante. Til denne påstand kan man dog hurtigt argumentere for, at netop udviklingen og accelerationen af 'ikke-fysiske' elementer (som Internettet og den kommunikationsteknologi, der knytter sig hertil) og transportmulighederne (og den heraf følgende mobilitet) som eksisterer i vores hverdagsliv – bevirker en opgradering af netop stedets betydning. Francois Asher advokerer for netop denne opfattelse, hvor 'fysisk tilgængelighed' og således muligheden for at mødes ansigt-til-ansigt i en samtilstedeværelse er i høj kurs i det senmoderne og stærkt globaliserede samfund (Asher 2002:31). I det følgende vil vi med udgangspunkt i Kirsten Simonsens begrebsapparat om bylivet forsøge at skabe en forståelse for, hvordan steder i det senmoderne samfund skal forstås som vigtige komponenter i byen til trods for den øgede mobilitet og globalisering.

I kraft af, at samfundet og herunder også byerne er blevet globaliserede og tid og rum er 'udstrakt', har byerne ændret betydning, idet vores mobilitet er blevet større. Til trods herfor mener Kirsten Simonsen, at mennesket stadig i høj grad lever

hvad hun kalder det "almindelige" hverdagsliv. Disse hverdagsliv er karakteriseret af rutinisering og lokale aktiviteter, hvor vi involverer os i forskellige former for social aktivitet (der er mere eller mindre institutionaliserede) som er forbundet med steder. Det værende der hvor vi bor, arbejder, går i skole, konsumerer osv. (Simonsen 2005:35); hvilket vi ser er i tråd med Masseys begreber om bevægelsesmønstre og aktivitetsum. Simonsen mener således, at byen er mere end bare et rum fyldt af strømme; det er et rum bestående af levende kroppe i bevægelse, der på en gang skaber tid og rum, men også forandrer og opretholder disse igennem dets praksis (Simonsen 2005:38-39). På denne måde indskriver Simonsen sig i den samme forståelse som Massey, hvor rummet skabes af de sociale relationer i rummet. Simonsen skriver sig samtidig op imod den del af den byteoretiske litteratur, som indenfor den senere tid har forstået byen (i det senmoderne samfund) udelukkende ud fra, hvad hun betegner som et mobilitetsparadigme; hvorunder vi ser, at Massey placerer sig. Samtidig er Simonsen også kritisk overfor den del af den byteoretiske litteratur, som sætter lokalsamfundet og stedet som det centrale i forståelsen af byerne og det urbanes særlige karakter. Simonsen ønsker i stedet at placere sin forståelse af byens tid-rum figuration på tværs af denne modsætning mellem mobilitet og lokalitet. Hun ønsker således at skabe en forståelse

af, at byens relationer mellem tid og rum både indbefatter det lokale og det mobile. I det følgende vil vi kort skitsere kritikken af forståelsen af byliv som værende sted i relation til et lokalsamfund, før vi fremsætter hendes bud på, hvordan man kan forstå byens liv på en mere åben og mangfoldig måde.

5.2.1 Byliv som det lokale

Byen bliver i teoretiske henseender ofte anset som værende en samling steder eller lokalsamfund. Forståelsen af steder som lokalsamfund har været dominerende i litteraturen om byen og har således givet en forståelse af, at steder får deres identitet gennem de kollektive aktiviteter, som stedets beboere udfører. Således bliver den kollektive hukommelse, som relaterer sig til stederne, et udtryk for et led mellem de ansigt-til-ansigt-kontakter, der foregår på stedet og det tilhørsforhold, som dets beboere kan opleve til stedet (Simonsen 2005:39). Simonsen påpeger, at denne forståelse af sted og dens romantiserede forestilling om lokalsamfundet indeholder en dualisme mellem Ferdinand Tönnies begreber om "Gemeinschaft" og "Gesellschaft". Gemeinschaft er karakteriseret ved stærke sociale bånd og står dermed for en social organisation, som involverer et steds beboere, der igennem fælles interesser skaber social integration gennem deres direkte hverdagskontakter. Derimod

beskriver Gesellschaft en social organisation, der er baseret på mere formelle og institutionelle sociale relationer, hvor interaktionsmåderne foregår mellem positioner og roller som resultat af arbejdsmæssig specialisering. Begrebet 'Gemeinschaft' og tankerne bag dette, er en af de forestillinger, som vi kan se et hint af i 'Möten i Staden', idet vision eftertragter en større 'involvering' af Malmøs borgere gennem direkte hverdagskontakter. Dette ser gruppen bag 'Möten i staden' skal ske gennem indretning af byens offentlige rum med flere forskellige funktioner, således at man kan få flere Malmø-borgere til samme sted. På baggrund heraf mener vi at kunne identificere tanker fra 'gemeinschafft', men dog ikke begrebet snævert forstået som den romantiske forestilling, der ligger i det traditionelle begreb, men snarere som et mere moderniseret gemeinschaft, idet der ikke fokuseres på skabelsen af et lokalsamfund, men snarere en rumlighed, der kan fordre hverdagsmøder. Simonsen mener, at netop fortællingen om det lokale fællesskab har været højest dominerende – selvom Tönnies selv mente, at der eksisterede mange flere former for fællesskaber i byen og samfundet end blot det lokale, og altså gemeinschaft-fællesskabet. Disse bymæssige narrativer og ophøjelsen af lokalsamfundet har altså i lang tid har været dominerende indenfor byteorien og kommer i dag stadig til udtryk. Dette ved f.eks. ideer om, at der kan skabes et

lokalsamfund og derved en kollektiv hukommelse gennem en rekonstruktion af steder i byen f.eks. kvarterer, der bliver udsat for gentrificering, hvor byområdet fornyes som en rekonstruktion af dets tidligere udformning. Der forsøges altså i høj grad gennem planlægning at skabe steder, hvor fortidens stedsfølelse bliver vakt til live – et element af senmodernitetens refleksivitet, mener Simonsen. Dog argumenterer Simonsen for, at disse nye boligområder ikke bygger på fælles aktiviteter eller kollektiv hukommelse, men derimod bygger på fælles kulturel og økonomisk kapital (Simonsen 2005:40-41). Vi ser at dette bunder i, at det er et 'geschellschaft' fællesskab, der fremkommer frem for det 'gemeinschaft' fællesskab, der søges, hvorfor det ikke giver mening at forsøge via planlægning at fremavle en gammel fællesskabsform. Simonsen kritiserer ligeledes modernitetens kvarterløft og den fællesskabsopbygningstænkning, der hersker inden for socialpolitik og byplanlægning, fordi hun mener det bygger på en vision om at "genoplive det tabte" – altså forestillingen om et tabt lokalt forankret og idyllisk fællesskab. Bag denne tanke mener hun, at der hersker en ide om, at det "der var engang" var autentiske fællesskaber, som var levedygtige i modsætning til i dag, hvor der hersker fremmedgørelse og social opløsning - og hvor selve kunsten at bo et sted skal fornys (Simonsen 2005:42). Denne opfattelse kritiserer Simonsen af to

grunde; for det første mener hun, at lokalsamfundstanken negligerer, at der i lokalsamfundet foruden stærke sociale bånd også hersker social kontrol, eksklusion og interne magtrelationer. For det andet kan en by opdelt i separate steder eller lokalsamfund risikere at føre til opsplittelse både socialt og etnisk (Simonsen 2005:43). Simonsen mener således, at steder skal anskues – ikke som lokalsamfund med et særligt idyllisk fællesskab – men som en specifik artikuleret lokalitet, hvor der hersker sociale praksiser, relationer og processer. Disse steder er nemlig ikke bestemte områder med dertilhørende grænser, men derimod specifikke, unikke momenter af sociale relationer, hvor nogle bliver skabt inden for stedet, mens andre derimod er baseret på andre rumlige skalaer, der forbinder stedet med andre steder (Simonsen 2005: 44). På denne måde mener Simonsen, at det - trods hendes kritik af overfokuseringen på lokalsamfundet, som det vigtigste element i forståelsen af byen - giver mening at tale om steder, og herunder også stedskonstruktion i moderne byer. Hun mener, at det er vigtigt at erkende, at steder konstruerer forskellighed og at det urbane rum er med til at konstruere identiteter, kundskaber og social handling.

5.2.2 Den ny forståelse af byliv

Mobilitet og sted som de to hovedretninger i begrebsliggørelsen af bylivet kommer hurtigt, som tidlige nævnt, ifølge Simonsen, til at fremstå som hinandens modsætninger. Simonsen mener, at de på hver sin måde kommer til at reducere byens egentlige forskellighed til homogene elementer, fordi de hver især reducerer bylivets rumlighed og tidslighed til én tids-rumlig figuration – hhv. mobilitet og lokalitet - i stedet for at opfange bylivets mangfoldighed (Simonsen 2005:45). Med udgangspunkt i Henri Lefebvre ønsker Simonsen at opstille et nyt begrebsapparat¹¹, der skal kunne opfange byens variationer og mangfoldighed. Lefebvre bruger begrebet ”rytmeanalyse”, fordi han vil fokusere på levende menneskelige kropes tids-rumlige rytmer i byen og deres interne og eksterne relationer. Rytmer skal forstås som et tidsbegreb, der skildrer gentagelser og forskelle i gentagelser og kobler dermed både tid, rum og sted sammen. Det handler mere konkret om menneskers forskellige hverdags-rytmer eller hverdagsrutiner i byen. Med begrebet om rytmer bliver byen ikke analyseret som en fortælling om enten mobilitet, der konstant øges eller om bosted og fikserethed - men derimod som

¹¹ Dette begrebsapparat forankres i begreberne rytme-analyse, den kropslige by og den narrative by.

en lokalitet, hvor der eksisterer mange forskellige, og kolliderende, rumlige og tidslige aspekter; altså mange forskellige rytmer (Simonsen 2005:46).

Lefebvre skelner i sin forståelse af forskellige menneskers rytmer i byen mellem ”selvets rytmer” og ”det andets rytmer”. Selvets rytmer er orienteret mod og indlejret i det private og intime liv såsom seksualitet og tankevirksomhed, hvorimod det andets rytmer er udadvendte rytmer, der retter sig mod det offentlige liv. Mellem disse to hersker der mange overlapninger og overgange; i huse, gader, venskabsrelationer, pladser og byen i sin helhed, og der bliver således skabt en bro mellem det private og det offentlige (ibid.:47). Dermed ikke sagt, at rytmerne ikke er konfliktfyldte; et centralt punkt i Lefebvres rytmeanalyse er netop at byens liv også indeholder konflikter og modsætninger; der hvor forskellige rytmer kolliderer på samme tid og lokalitet. Rytmeanalysen kan også, påpeger Simonsen, opfange to dimensioner af bykultur; byen som container, der betyder, at byen i større grad end nogen anden social organisering både sammenholder mennesker og institutioner og fungerer som et understøttende og aflastende miljø (Simonsen 2005:48), hvilket vi ser er det ’Möten i staden’ søger at udnytte, samt udvikle byens evne som container, hvor mangfoldige grupper kan færdes

sammen. Den anden dimension går på, at den bymæssige erfaring ikke bare drejer sig om at leve eller bo et sted, men også om bevægelse, møder og udfordringer. Det er vigtigt med en sådan blandet forståelse af byens kultur, hvor både 'hjemsted' og 'bevægelse' får en vigtig betydning. Simonsen påpeger at begge: "...har hver deres egne fortællinger og deres egne rumligheder og tidsligheder, der støder sammen i byens mangfoldige rytmer." (Simonsen 2005:48). Således fremstår byen som et sted for stimulering, provokation og mødet med "den fremmede" (Ibid.:48). 'Den fremmede' kan altså f.eks. være en gruppe eller en enkeltperson, som udlever en anden form for rytme end en selv. Der eksisterer således i byen mange forskellige praktiserede rytmer som både varierer over tid og sted;

"...'natfolket' (hvad enten det er nattearbejdere, fornøjelsessøgende eller 'undergrunds'-grupper) følger specielle rytmer; de praktiserer deres egne rumligheder og tidsligheder og konstruerer deres egne fortællinger om byen"...opkomsten af nye sociale grupper og livsstile med anderledes sociale rytmer – såsom mindre stabile kvarterer eller episodiske tilknytninger og mødesekvenser – kan skabe nye urbane rum". (Simonsen 2005:49)

Det er altså vigtigt at forstå, at byen består af mange forskellige rytmer, der kan knytte sig til enten forskellige måder at leve og arbejde på eller forskellige tidspunkter af døgnet hvor en særlig praksis eller rytme foregår. En særlig rytme og dens tilhørende praksis i byen kan også opstå, når nye grupper bosætter sig i byen. Byen indeholder altså forskellige rytmer både i forhold til tidspunktet på døgnet og i forhold til forskellige steder og kvarterer – og alle disse rytmer kan naturligvis forandres over tid, fordi de netop udgøres af de mennesker, som praktiserer og udlever disse forskellige rytmer. Simonsen påpeger således vigtigheden af, at rytmeanalysen muliggør en åbning for en forståelse af bylivets mangfoldighed. Byen og bylivets kultur skal altså ikke forstås som værende kun mobilitet og strømme eller modsætningen steder og lokalsamfund - men som noget, der er skabt mellem forskellige menneskers mangfoldige og varierende rytmer på forskellige lokaliteter.

5.3 Steder og rytmer - delanalyse 3

Indledningsvist finder vi det relevant at diskutere skabelsen af steder og herunder, om der eksisterer *en sand identitet* for et sted. Her ser vi, i tråd med Masseys og Simonsens position, at der ikke eksisterer en sand identitet for et sted. Stedet udgøres af de menneskelige relationer og disse forandres over tid. Samtidig er

disse menneskelige relationer og interaktioner dele af forskellige rytmer og bevægelsesmønstre. Der vil således altid, over tid, eksistere en forandring af et steds identitet på grund af forandringer i de menneskelige relationer og i forskellige gruppers rytmer på stedet. Der er således en potentiel risiko for, at der kan opstå en konflikt om et sted, der er aktivitetsrum for en gruppe af borgere i byen med en særlig rytme og praksis knyttet til brugen af dette sted – hvis nye grupper af borgere begynder at anvende dette sted med deres rytmer og praksis. Således vil der altid være kampe om at definere et steds sande natur. Dette ser Massey, som tidligere nævnt, som menneskers forsvar mod en mere kompleks verden, der indeholder en trussel mod nedbrydelse af personlige identiteter og steder. Kampen om stedets sande natur kan altså ses som en kamp om at fastholde en identitet i en kompleks verden. Disse aspekter ser vi også udtrykt gennem 'Möten i staden' hvor gruppen bag denne påpeger at Gustav Adolfs torg har mange identiteter grundet et bredt spektrum af funktioner og deraf forskellige borgere, som bruger pladsen (Möten i staden 2006:36). På baggrund af vores interviews, ser vi os heller ikke i stand til at definere *en sand identitet* for Gustav Adolfs torg, idet fortællerne beretter om mange forskellige forståelser af torvet; hvilket vi også ser udtrykt i Kort 2, som er vores transformering af informanternes mentale

kort til et symbolsk kort. Samtidig ser vi dog, at der hersker en defineringskamp mellem de forskellige grupper på pladsen i forsøget på at italesætte deres forhold til pladsen, hvilke var forskellige, idet vores informanter varierer i livsstilstype samt placerer sig i aldersgruppen 15-76 år. Således udtrykker en informant at '*pladsen betyder meget. Det er Malmøs centrum. Hvis man siger "vi ses i centrum" så er det Gustav Adolfs torg, man refererer til...*' (Interview 32), mens en anden interviewperson til spørgsmålet om betydningen af pladsen udtaler '*Ikke specielt meget tror jeg – det er jo ikke sådan en samlingsplads. Det er Møllevangstorvet mere – det er lidt mindre - det er mere intimt. Det her [Gustav Adolfs torg red.] er meget stort*' (Interview 26).

Til trods for ovenstående to udtalelser ser vi dog samtidig et mere vedvarende perspektiv i forståelsen af pladsen. Dette udledes med baggrund i vores interview med Gunilla Kronvall, 'Möten i staden' samt vores interviews på Gustav Adolfs torg, idet et flertal af informanterne (52,5% af de adspurgte; Bilag 2) påpeger, at pladsen er betydningsfuld for Malmø by generelt; primært grundet, at den altid har været det naturlige samlingspunkt for borgerne i Malmø.

Et fællestræk for Massey og Simonsen, mener vi, er, at de aspekter, som deres teorier baserer sig på, alle kan kategoriseres under tanken om, at det er sociale relationer og i kraft deraf menneskets praksis, der udgør og skaber rummet; primært ved interaktioner med andre, hvilket betyder at rummet dannes og formes blandt andet som mødesteder. Dette ser vi også afspejlet i 'Möten i staden' idet vi ser, at man netop søger at skabe bedre forhold for sociale relationer i det offentlige rum. Dette ser vi er forankret i den forståelse som Gunilla Kronvall udtrykker i vores interview hvor hun påpeger at: *"Det handler netop om forskellige mennesker kan være i nærheden af hinanden – altså det er selve det sociale spil som skaber en plads. Det er ikke hvordan den ser ud, når den er tom, det er i samspillet mellem mennesker... at rumlighed skabes."* (Interview Gunilla Kronvall 2006:3). Udover at man skal skabe relationer til et specifikt sted, skal den gode følelse for et sted (som 'Möten i staden' håber på fremkommer) brede sig ud til hele byen, hvorfor alle skal føle, at de kan benytte hele byen, idet alle føler sig velkommen.

Et aspekt, som vi anser for essentielt at diskutere i forlængelse heraf, er at på mødesteder vil der ud af de møder eller sammenstød, der fremkommer imellem forskellige grupper i den mangfoldige by, givetvis udspringe nye processer, og i kraft heraf

også nye strukturer for stedet. Disse kan naturligvis være såvel konfliktfyldte som harmoniske; hvilket vi mener, der ikke tages højde for i 'Möten i staden', idet man 'tager for givet' at det bliver harmoniske hverdagsmøder, som fremkommer. Dette begrundes i Gunilla Kronvalls forståelse af mødepladser og magtforholdet her, hvor: *"... mødeplads er vel der hvor forskellige mennesker er i nærheden af hinanden på nogenlunde jævnbyrdige vilkår. Det er også vigtigt at der findes en balance mellem de her forskellige grupper."* (Interview Gunilla Kronvall 2006:3). Dette aspekt, om end lidt utopisk i vores optik, må naturligvis antages at være den ønskværdige tilstand for det offentlige rum i en by, men når byen er mangfoldig, kommer der flere typer med forskellige rytmer i det offentlige rum og vi mener derfor, at man bliver nødt til at diskutere, hvad der sker eller kan ske i hverdagsmøder mellem flere typer mennesker eller grupper, som ellers bor fragmenteret. Det offentlige rum som mødeplads for forskellige mennesker i byen kan derved transformeres til såvel et harmonisk rum som et konfliktfyldt rum, hvor vi ser, at begge dele kan hænge sammen med den udnyttelse og praksis forskellige individer eller grupper har i rummet. Disse er naturligvis koblet til de rytmer, der former rummet, hvori vi ser, at praksis og rytmer dermed måske vil determinere, at rummet udnyttes på en ny måde, og at der derved finder en

'reformulering' sted, som ikke falder i alle gruppers smag¹². Det vil sige, at en af udfordringer for 'Möten i staden' er, at forskellige borgeres forskellige rytmer og deres tilhørende praksis kan 'kollidere'. Når nye mangfoldige mødesteder skabes, hvor mange forskellige borgere færdes, kan en udfordring være, at de borgere, som tidligere brugte pladsen eller stedet, ikke synes om den nye praksis og de nye 'rytmer', som pludselig er til stede på denne plads.

Et element, vi på baggrund af vores teori kan udlede som baggrunden for udarbejdelsen af 'Möten i staden', er erkendelsen af, at byen er fragmenteret, hvilket vi ser underliggende er forankret i et mobilitetsspørgsmål. Her ser vi, at man på den ene side kan sige, at der i det senmoderne samfund ikke er lige muligheder for samme grad af eller adgang til mobilitet. Samtidig med ser vi, at øget mobilitet for nogle individer kan medføre, at nogle kan vælge at leve et ekskluderende liv, hvor man ikke længere blot behøver at vælge den lokale skole eller supermarked, men kan vælge privatskoler eller dyrere butikker, hvor ikke 'alle' kan mobilisere ressourcerne til at deltage. Derved ser vi, at mobilitet muligvis kan bevirke større fragmenteringen af byen,

¹² Diskussionen om fortællinger og repræsentationer i rummet, der placerer sig naturligt i forlængelse heraf, er en diskussion, der vil tages uddybende i kapitel 5.

hvor man kun ser folk 'magen til en selv', fordi dette søges. Hertil må vi dog indskrive os i Kirsten Simonsens forståelsesramme med, at vi trods alt stadig lever et hverdagsliv, hvor man ikke kan undgå at se 'den anden' under tiden. Således bliver det essentielle at hæfte såvel rytmebegrebet som forståelsen om aktivitetsrum til mobilitetsspørgsmålet. Derved ser vi på baggrund af Massey og Simonsen, at der i mobiliteten ligger en udfordring for 'Möten i staden', hvorfor vi ser, at man må søge at planlægge således, at mange typer folk 'tvinges' til de samme steder, hvilket også er visionen i 'Möten i staden', hvor midlet må være at tiltrække divergerende mennesker grundet funktionerne på stedet, hvor det i kraft heraf kan føre til, at der opstår hverdagsmøder mellem mennesker, der ellers bor meget fragmenteret. Udfordringen ligger i, at disse nye mødesteder ikke kommer til at indeholde 'kampe' om hvem, der har ret til pladsen, eller hvilken form for praksis og rytme, som må foregå der.

5.4 Tilhørsforhold til steder

Yi-Fu Tuan forankrer sit stedsbegreb i det udgangspunkt, at steder for ham kombinerer to ellers ofte modsatrettede positioner. Dermed kan han ses som indkapslende såvel aspekter fra Massey og Simonsen samtidig med, at han indskriver endnu en dimension i skabelsen af steder. Hans stedsbegreb indeholder således

elementer, der berører position i samfundet, herunder brugen af stedet (praksis), samt følelsen af identitet i rumlig skala, som fremkommer af at leve der og associere sig med stedet. Disse to dimensioner ser vi kan afspejles ved eksempelvis de steder, man vælger at benytte sig af i en by. Enten kan man vælge at bruge et område i eksempelvis Malmø grundet egen økonomisk formåen eller grundet den symbolske værdi af stedet, som kan udtrykkes ved store monumenter på stedet. Den anden strategi udtrykkes ved, at man vælger et sted grundet de følelser dette fremkalder hos en.

Steder har derved ikke nogen specifik skala, idet steder såvel kan formes fysisk som i praksis (Tuan 1996:444). Tuans forståelse afspejler således, at stedets to betydninger, position i samfundet og rumlig stedsfølelse, i høj grad overlapper hinanden. Tuan tager således udgangspunkt i det humane forhold samt den abstrakte forståelse af sted som den rumlige location. Sted fremkommer i kraft heraf som mere end blot sted og mere end det rumlige indeks af socio-økonomisk status, idet stedet er et unikt ensemble af karaktertræk. (Tuan 1996:445)

Tuans forståelse afspejler ligeledes en dobbelthed som uddybes nedenstående, men som forankres i, at et sted både kan være hyggeligt og ophøjet/sublimt, idet det er dobbelt udformet af såvel menneskers praksis som det fysiske fundament, der

grundliggende er forskelligt fra menneskelige formål. Fælles for hans betegnelser er, at de skaber steder fordi de kan reorganisere steder til centre af mening. (Tuan 1996:450)

Tuan diskuterer ydermere hvorledes tilhørsforhold til steder skabes. Indledningsvist skal det påpeges, at generelle koncepter, som præger Tuans teori, er forankret i ord som stedets ånd (steder som skiller ud), personlighed (kan være menneskelige eller fysiske signaturer) og 'sense' (fornemmelse og følelse) (Tuan 1996:445). Det er ligeledes vigtigt for Tuan at påpege, at det kun er muligt at være fuldstændig opmærksom på sin tilknytning til et sted, når vi har forladt det og kan se det som et hele fra afstand. På denne måde fordrer rejser vores opmærksomhed om 'hjemme'.

Samtidig ser han, at kun 'non-directed' homogene rum kan være steder, hvorfor et gadehjørne er et sted, men vejen i sig selv ikke er (Tuan 1996:447). Dette aspekt stiller vi os kritiske overfor, idet vi ser, at for eksempel Istedgade i allerhøjeste grad er et sted, men vi udleder, at dette bunder i, at vi tillægger vejen betydning, personlighed og følelser hvorfor vejen ikke blot udformes af det tiltænkte formål, men besidder en masse andre indirekte betydninger, som kan give den en særlig betydning i byens rum. Dette stemmer også godt overens med andre af Tuans

perspektiver, som vi vil fremhæve nedenstående, i henhold til hvorledes udformning af steder finder sted.

Overordnet påpeger Yi-Fu Tuan to typer stedstilknytning med forskellige idealer, hvor det første er offentlige symboler og det andet 'fields of care'. Mange steder er såvel offentlige symboler som 'fields of care' dog med forskellig vægtning, hvorfor byen kan være begge dele. (Tuan 1996: 448)

5.4.1 Offentlige symboler

Steder med *offentlige symboler* afspejler deres personlighed ved at eksistere fuldstændig afhængigt af menneskelige behov og aspirationer, hvorfor steder fremstår som noget sublimt og objektivt. Dette betyder, at stedet oftest afspejles visuelt ved monumental kunst og hellige steder, som er elementer, der har visuelle virkninger (Tuan 1996:446). Dette bunder i, at offentlige symboler (kunstværker, bygninger etc.) kræver opmærksomhed qua synlighed og mening, idet de skal være lettere at identificere således, at de danner et fælles fundament hvor stedets stemning og ånd indkapsles (Tuan 1996:447-448). På denne måde skaber offentlige symboler steder ved at give prominens og betydning til steder, hvilket typisk har været afspejlet i steder, der skulle promovere lokal og national stolthed. Derved er det offentlige

rum ofte et sted, hvor symboler præger billedet. Dette resulterer i, at offentlige symboler kan ses og kendes udefra som en ydre følelse, hvorfor der ikke eksisterer noget indefra; nogle dybere, indre følelser. (Tuan 1996:450-451)

5.4.2 'Fields of care'

Modsætningen hertil, er steder som determineres af 'fields of care', hvor den drivende kræft er de følelsesmæssige investeringer, som folk tilkendegiver for steder. Disse steders personlighed karakteriseres ved affektion, som er forankret i individuelle følelser og som derved forbindes med former eller sanseindtryk (Tuan 1996:444-446). Dette betyder, at æstetik er et væsentligt element, hvor sanserne og deres virkninger dominerer. Disse sanser kræver tæt kontakt og længerevarende associering med et sted. Man kan opnå den visuelle tilknytning til offentlige symboler og et sted i løbet af en eftermiddag, mens det *rigtig* at kende stedets æstetik kræver lang tid. Dette betyder, at følelser for og et tilhørsforhold til et sted opnås efter gentagne oplevelser med eller på et sted.

Opnåelsen af denne følelse for et sted kan dog sagtens være ubevidst og affektion og omsorg for et sted kan derved være svært at identificere. Dette bunder også i, at 'fields of care' bærer få signaturer som signalerer deres natur, idet de mangler visuelle

udtryk, hvorfor de udelukkende skabes af følelser og består i menneskets bevidsthed; dog såvel individuelt som kollektivt. Derved er de svære at genkende for outsiders. Det betyder, at disse følelser fremkaldes og vises bedst ved hjemve eller bare ved følelsen af tab af sted. Eksempelvis afspejles 'fields of care' ved grænsedragning for et nabolag som planlæggere kan trække et sted, men som beboerne opfatter som gående et helt andet sted. (Tuan 1996:446-447+452-453)

Opsummerende kan det påpeges, at det vi indskriver os i og tager med i vores begrebsapparat fra Tuans teori er, at steder kan være så små som et hjørne af et rum eller så stort som hele jorden. Samtidig kan områder eller landskaber transformeres til et sted over natten qua arkitektur, fordi eksempelvis monumenter og bygninger kreerer steder. Ligeledes kan events, som et karneval, transformere områder til steder (Tuan 1996:455).

Forståelsen af hvorledes fysiske og offentlige symboler kan være medvirkende til at skabe steder og samtidig give individer et tilhørsforhold til steder, er det element som primært afspejler en anden dimension af stedsforståelsen i forhold til de tidligere nævnte teoretikere, idet de fokuserer på den praksis, der skaber steder. Vi mener, at begge dimensioner er essentielle i en stedsforståelse, hvorfor vi hermed endvidere, med udgangspunkt i

Tuan, indskriver os i en position, hvor vi ser, at steder og tilhørsforhold til steder skabes såvel i praksis som ved fysisk indretning.

5.5 Planlægning af steder - delanalyse 4

Forståelsen af steder og skabelsen af disse tilskrives derved, på baggrund af Tuan, endnu en dimension, som vi anser for essentiell og manglende hos Massey og Simonsen, idet planlægning og indretning af det offentlige rum skabes ved fysisk planlægning og i kraft heraf indvirker på praksis i rummet. Dette element ser vi som centralt, da vi finder, at dette værktøj er noget nær det eneste, man som planlægger har at arbejde med, idet vi ser, at det er gennem offentlige symboler og fysiske elementer at der skabes de differentierede funktioner, som der er behov for i det offentlige rum. I kraft heraf kan der således udspringe mødesteder hvor alle føler sig velkomne og hvortil der løbende, gennem praksis, udvikles 'fields of care'. Imidlertid ser vi dog, at der placerer sig en diskussion herunder om hvad det gode er ved, at man kan planlægge og indrette rummet med fælles symboler, som alle kender og tiltrækkes af? Dette bunder i en skepsis overfor, om man overhovedet kan vide hvilke følelser offentlige symboler vil fremkalde hos folk samtidig med, at disse følelser må antages at være forskellige, idet der til hvert individ og hver kultur knytter

sig specielle følelser og forestillinger om et sted. Derved ser vi, at så længe der ikke er helhjertet konsistens om fælles betydninger af symboler, hvilket der nok aldrig kommer, er planlægning, som er centreret om 'fields of care', praksis og følelser derved svære planlægningsinstrumenter.

Dette understøttes af vores interviews på Gustav Adolfs torg, hvor besvarelserne viser, at vores informanter har forskellige overbevisninger om, hvorvidt eksempelvis Gustav Adolfs torg er for åbent eller lukket, om der er for meget grønt eller om der ønskes mere parkområde (Interview på plads 2006), (Kort 2). På denne måde ser vi, at planlægning ud fra offentlige symboler på sin vis fremstår paradoks, idet det på den ene side er det eneste egentlige strategiske værktøj planlæggere besidder, alt imens mulighederne for at vide om planlægningen vil tiltrække mange forskellige typer af borgere er svære at forudsige. En måde hvorpå man kan søge at imødekomme dette er gennem det kommunikative planlægningsrationale og governance. Dette kan fremkomme som et supplement til det strategiske værktøj, der ligger i planlægning af 'offentlige symboler' og forskellige funktioner. Governance indeholder netop, som nævnt i kapitlet om planlægningsstrategier, at mennesker inddrages i processen og formulering af forandringer i byens rum, samtidig med at borgerne i denne proces opnår et tilhørsforhold ('fields of care')

til stederne, de er med til at forandre. Vi mener således, at et vigtigt redskab i skabelsen af gode mødesteder må være, at alle de forskellige typer af borgergrupper i Malmø inddrages i formuleringen af hhv. de forandringer som (evt.) skal finde sted på allerede eksisterende pladser, eller i skabelsen af nye pladser. I denne proces vil der så være en mulighed for, at alle typer af borgergrupper (hvis alle har været aktivt inddraget i processen) føler en tilknytning til pladserne og således har lyst til at bruge og færdes på disse pladser.

I henhold til Massey og Simonsen, indeholder Tuans teori i vores optik også et praksiselement som determinerer de steder, man får et tilhørsforhold til og som derigennem bliver områder for 'fields of care'. Som vi ser det *skal og må* 'fields of care' udspringe, hvis vi som planlæggere ønsker at skabe denne tilknytning til et sted, af en fysisk planlægning, idet følelser for steder ikke kan planlægges og, som før nævnt, først etableres efter gentagne erfaringer (praksis) på stedet. Vi ser opnåelsen af følelser for et sted som essentielt for, at mennesker benytter stedet. Et lignende synspunkt ser vi også udtrykt af Gunilla Kronvall, som påpeger at: *'Etableringen af forskellige funktioner, jeg tror det er det der er nøglen. Samtidig må man jo arbejde med udformningen for hvis man gerne vil have at mennesker skal forblive på pladsen så*

skal man jo have bænke og cykelstativer og træer – men det er jo ikke det som skal være hovedsagen det skal bare støtte.’
(Interview Gunilla Kronvall 2006:4)

I forsøget på såvel at planlægge steder qua offentlige symboler samt at skabe områder for 'fields of care', må man medtænke delanalysen ovenfor, idet vi ser, at skal det lykkes at skabe et offentligt rum som formår at danne rammerne for en mødeplads for alle byens borgere, skal pladsen indrettes således, at borgernes rytmer kolliderer på denne plads. Samtidig hermed skal pladsen indkapsle borgernes aktivitetsrum således, at man gennem indretningen fordrer bevægelsesmønstre, der krydser pladsen. Disse aspekter er dog, som tidligere nævnt, svære planlægningsparametre at arbejde ud fra, idet de udelukkende formes af menneskers praksis. Her kan det derved atter diskuteres hvorledes man så indretter det offentlige rum med symboler, som kan fremkalde områder for 'fields of care', som er i overensstemmelse med de mangfoldige gruppers ønsker for deres by.

Dette aspekt afspejles også ved en transformering af stedet hvor man som tidligere nævnt kan forestille sig, at indtager steder pludselig karakter af 'fields of care' for nogle grupper, men 'blot' et offentligt rum for andre, kan der opstå konflikter, når de nye

grupper søger at dominere med nye rytmer eller nye former for praksis.

Ovenstående diskussioner medfører, at det for os giver mening at indskrive den fysiske planlægning med offentlige symboler som måden at nå til målet; som vi ser er 'fields of care' og praksis således, at der udformes steder, som er mere end blot pladser med offentlige symboler. Dette betyder, at man bestemt ikke skal underkende 'fields of care', da det formentlig i sidste ende er disse, der tiltrækker folk samtidig med, at vi ser, at disse er medskabere af menneskers praksis og byens rytmer. Samlet ser vi, at brugen af offentlige symboler i sammenhæng med inddragelse af alle typer af borgergrupper i byen i formuleringen og processen omkring forandringen af pladser, må være måden hvorpå man søger at indrette rummet til gode mødepladser. Idet det ikke er muligt direkte at ændre borgernes praksis og rytme i byen mener vi, at disse to værktøjer er de eneste planlæggere har at arbejde ud fra i ønsket om at skabe gode mødesteder. Formålet hermed er, at mennesker pga. offentlige symboler og 'fields of care' således indskrives mødepladserne som deres aktivitetsrum og derigennem over tiden besøger og skaber praksis og sociale relationer på dette sted og heri møder 'den anden'.

6. Fortællinger og repræsentationer

I dette kapitel ønsker vi at udarbejde en teoretisk forståelsesramme, der skal anskueliggøre hvad fortællinger og repræsentationer gør ved mødet med 'den anden'. Først gennemgås Simonsens begreber om den kropslige og narrative by. Herefter inddrager vi Hall for at få uddybet vores forståelse for repræsentationer og forestillinger om 'den anden'. Slutteligt vil vi anvende dette teoretiske perspektiv i analysen af visionen bag 'Möten i staden'.

6.1 Byen som praksis og fortælling

Simonsen fremhæver, med udgangspunkt i Michel de Certeau, to punkter som har afgørende betydning for menneskets aktive konstruktion af byen; gestus og narrativer. Disse påvirker på hver sin måde den omgivende verden. Gestus påvirker gennem kroppens bevægelse, praksis og 'væren-i-verden'. Narrativer derimod påvirker verden eller byen gennem historier, der former og formes af byen og de mennesker, der lever i den (Simonsen 2005:51). På baggrund af denne dobbelthed mellem narrativer og gestus, lægger Simonsen i hendes analyseramme vægt på kropslighed og narrativitet, da hun mener at dette bedst beskriver byens tids/rumlige konstruktion. Dermed opstiller hun to

begreber, der skal indfange konstruktionen af byen; 'den narrative by' og 'den kropslige by'. Mellem disse eksisterer der en tæt sammenhæng, og den ene kan ikke reduceres til den anden, idet krop og fortælling hører sammen.

6.1.1 Den kropslige by

For at etablere en forståelse for hvordan den menneskelige krop er med til at konstruere byen, belyser Simonsen to sider af den kropslige by; 'den sociale krop' samt 'kroppen og rummet'.

Med begrebet 'den sociale krop' søger Simonsen at anskueliggøre, hvordan kroppen og subjektiviteten hænger uløseligt sammen (krops-subjekt). Hun beskriver hvordan kroppen har en dobbeltkarakter; på den ene side er subjekterne gennem kroppen offentlig tilgængelige og deles på den måde med andre. På den anden side kender krops-subjekter sig selv gennem denne offentlighed. Mennesket kan således både ses af andre og forstå sig selv i forhold til andre. Mødet med 'den anden' mener Simonsen således er 'at-være-med-den-anden' frem for blot at have indre repræsentationer af ham/hende (Simonsen 2005:53). Hun argumenterer videre for at subjektets erfaring, der sker gennem kroppen, danner grundlag for handling: *"Sociale strukturer og kulturelle mønstre inkorporeres i agenterne og kommer til at fungere som generative dispositioner i deres*

handlemønstre.” (Simonsen 2005:53). Det vil sige, at på den ene side er kroppen en fakticitet (kød, blod, muskler, knogler mm.) og dermed en eksistensbetingelse, der medfører, at vi kan erfare os selv og vor omverden. På den anden side mener Simonsen også, at kroppen er et ’projekt’ der løbende kan ændre sig og omformes, alt efter hvilke erfaringer mennesket gør af sig selv og omverden¹³ (Simonsen 2005:54).

Hvad mere er, så plæderer Simonsen, med begrebet ’kroppen og rummet’, for at vi skal huske at kroppen, på trods af senmoderne udsagn om overdreven mobilitet, altid befinder sig *et sted*. Ydermere mener Simonsen at kroppen i sig selv er rumlig. For at anskueliggøre dette trækker hun på Lefebvre, der påpeger, at enhver krop både producerer sig selv i rummet og producerer dette rum (Simonsen 2005:58). Således kan: ”*Krops-subjekternes forhold til rummet (...) aldrig tage form af simpel lokalisering; det er på en gang et aktivt engagement med den omgivende verden og en dertil knyttet produktion af mening.*” (Simonsen 2005:60).

Endvidere benytter Simonsen igen de Certeau og hans begreber om den mobile krops konstruktive egenskaber. Han bruger metaforen ’at gå i byen’ til at beskrive, hvordan byens brugere

¹³ F.eks. har der gennem tiden hersket forskellige diskurser om den normale/ideale krops udseende.

følger bestemte ruter samtidig med at de, på baggrund af tidligere fragmenter af spor og ændringer i rummet, konstruerer deres egne fortællinger. Simonsen mener dermed, at man ikke bare kan se menneskets gående (eller på anden vis) praksiser som simple bevægelser. Det at gå medfører også en rumliggørelse, fordi fodgængerer giver rummet liv (eller får det til at opstå) og dermed flytter rundt på rummets muligheder/begrænsninger og/eller skaber andre (Simonsen 2005:60-62).

Byen skabes og påvirkes således af krops-subjekter, der er situerede i tid og rum og endvidere aktivt skaber og forandrer rummet. Disse krops-subjekter har også et forhold til andre mennesker der er baseret på stemninger og følelser, argumenterer Simonsen. Disse følelser kommer til udtryk i praksis og mennesket kobler sig til andre mennesker (hvad enten de er positive eller negative) gennem dem. Mange følelser er godt nok private mener hun, men dermed ikke være sagt, at mennesket ikke – i princippet – kan bevidstgøre dem og dermed redegøre for dem¹⁴. Dermed får krops-subjekterne et intersubjektivt følelsesliv, der påvirker den bymæssige konstruktion. Simonsen argumenterer, at det er nødvendigt at anerkende følelsernes betydning til at forstå byens liv og kultur. Hun nævner eksempler

¹⁴ Dermed mener hun at det at holde følelser privat er et historisk og kulturelt fænomen

såsom, hvordan møder mellem 'fremmede' i sig selv skaber følelser: *"hvad enten de kommer til udtryk som indifferens, som nydelse og begær eller som ængstelse, frygt og aggression"* (Simonsen 2005:67). Således kan man sige, at krops-subjekternes følelser også spiller en stor rolle i bykonstruktionen.

Med den kropslige by bliver det således muligt at anskue byen, og i særdeleshed det offentlige rum, som præget af krop-subjekter. Disse krops-subjekter præger det offentlige rum gennem deres tilstedeværelse, hvad enten de skaber det eller ændrer det.

6.1.2 Den narrative by

De ovenfor nævnte bymæssige konstruktionsprocesser har imidlertid også en narrativ side. Simonsen ser narrativer, som fortællinger der bygger på hændelser eller erfaringer og som skaber mening og praksis. Ifølge Simonsen organiserer mennesket sine erfaringer og hukommelse ved hjælp af narrativer – det værende myter, undskyldninger, argumenter m.m. (Simonsen 2005:69).

Simonsen ser to væsentlige aspekter ved narrativer, nemlig deres tidslighed samt deres rumlighed, hvilket betyder at konstruktionsprocessen yderligere beror på narrativers tidsligheder samt deres rumligheder.

Med narrativers tidslighed mener hun, at menneskets væren-i-verden består af en strukturel sammenhæng mellem fortid, nutid og fremtid. Disse påvirker menneskets handlegrundlag, i og med at det skaber handlinger formet af forventninger, erindringer og opmærksomhed (Simonsen 2005:70). Simonsen trækker på Martin Heidegger til at beskrive, hvordan tidsligheder ydermere fordeler sig på forskellige tidslige niveauer, det værende variationer fra det han kalder 'autentisk' tid (f.eks. tid hen mod døden) til en hverdagstid der bygger på mere offentlige og mangfoldige tidsligheder (Simonsen 2005:72). Simonsen mener, at det er disse mangfoldige tidsligheder der gør sig gældende i den narrative konstruktion af byen; hvad enten det er byboernes fortællinger der er forankret i deres hverdagsliv eller byteoretikeren der fortæller de store historier om byens periodiske skift (Simonsen 2005:73).

Med begrebet om narrativers rumlighed forsøger Simonsen, på baggrund af de Certeau, at demonstrere hvorledes fortællinger altid er rumlige fortællinger. Dette fordi fortællinger altid omdanner rum til steder og steder til rum (Place-space). Således gennemkrydser, organiserer og/eller fragmenterer fortællinger steder samt udvælger steder og kæder dem sammen¹⁵. I kraft af fortællingerne bliver steder forbundet med mening som forankres

¹⁵ Dette munder f.eks. ud i rejsebeskrivelser.

i følelser (Simonsen 2005:74). Fortællinger er dog også med til at adskille og afgrænse steder, hvilket Simonsen kategoriserer som *grænser og broer*. Disse producerer rummet ved at opdele, forbinde og indkredse og skaber derved et narrativt felt for praktisk handlen. Således er det blandt andet på baggrund af disse grænser og broer, at vi færdes i byen (Simonsen 2005:75). En væsentlig pointe for Simonsen er, at grænser og broer forudsætter hinanden idet de både adskiller og forbinder: *"enhver fortælling om afgrænsning og indhegning forudsætter i en vis forstand en relation til en fremmed eller ydre 'anden'; det er som om afgrænsningen selv var en bro, der forbinder det interne med det eksterne."* (Simonsen 2005:75). Alle fortællinger om byen forudsætter dermed, at man vælger noget og fravælger noget andet, hvorfor det både er det man vælger at fortælle og det man fravælger, der bliver rumliggjort.

Slutteligt beskriver Simonsen, hvordan de følelser der er involveret i broer og grænser i fortællingen ofte har været baseret på magt. F.eks. fortællingen i konstruktion af territorier der har skabt et 'dem og os'. Simonsen kalder dette for konstruktionen af 'andethed' og mener, at dette fungerer i mange skalaer (f.eks. ghetto debatter i Malmø) (Simonsen 2005:76). En anden magtstrategi Simonsen identificerer, er navngivning. Et eksempel på en sådan magtstrategi kan hentes fra kolonitiden, hvor

europæere gav steder andre navne, således at de var lettere forståelige for kolonisateurerne og mere uforståelige for de indfødte. Således kan man skabe repræsentationer af 'andethed' der konstrueres gennem magt. Dette fordi fortællinger bygger på myter, regler for adfærd og handling, normer og orden, hvorfor det derfor er muligt at anskue byen som en samling fortællinger, der skaber forskellige sociale, tidslige og rumlige kontekster (Simonsen 2005:77). Derved hersker der forskellige magtgeografier, altså magtforhold i det rumlige, f.eks. hvem der må være hvor i byen.

Både det kropslige og narrativer giver dermed det urbane liv rum, førstnævnte gennem kroppen der aktivt skaber rummet og bliver skabt af dette rum, materielt såvel som symbolsk, og sidstnævnte gennem fortællinger om byen der baserer sig på forskellige tidsligheder og egne rumligheder forankret i steder, ruter eller territorier.

Med begreberne 'den kropslige by' og 'den narrative by' søger Simonsen at begrebsliggøre hvordan mennesket aktivt gennem kroppen, subjektet og dets fortællinger skabes af og skaber byen. Det vil sige, at på den ene side bliver byen påvirket af krops-subjekter der er situeret i tid og rum samtidig med, at de er aktive

medskabere af disse rum. På den anden side (eller samtidig) bliver konstruktionsprocesserne påvirket af narrativer, som besidder deres egne tids- og rumligheder. Med disse begreber er vi således i stand til at se nærmere på hvilke narrativer folk har om Gustav Adolfs torg i Malmø og dermed se nærmere på hvordan disse stemmer overens med visionerne skrevet i 'Möten i staden'.

I fortløbende afsnit vil vi se nærmere på hvordan narrativer ofte kommer til udtryk som repræsentationer af 'den anden' og hvilke konsekvenser dette har for mødet med 'den anden'.

6.2 Repræsentationer om 'den anden'.

Som beskrevet, i afsnittet om den narrative by, har de fortællinger og forestillinger vi gør os om mennesker og kulturer omkring os en vigtig betydning for byen. I det følgende afsnit beskrives begreberne 'repræsentation' og 'othering' således mere dybdegående ud fra Stuart Halls præsentation af disse i 'The spectacle of the other' (1997). Hall ønsker i denne tekst at demonstrere betydningen af de repræsentationer og stereotyper der eksisterer i samfundet og som har stor indflydelse i måden hvorpå vi forholder os til mennesker der er anderledes end os selv. Netop forestillingen om 'den anden' - igennem 'repræsentationer' og 'stereotyper' - har stor betydning for

menneskets praksis i byens rum og for skabelsen af en 'os-dem' optik. Således er repræsentation og 'othering' vigtige begreber for analysen af visionen bag hæftet 'Möten i staden'.

6.2.1 'Othering'

Repræsentationer handler grundlæggende om de forestillinger vi gør os som mennesker og samfund om andre (eksempelvis: mennesker, samfundsgrupper, kulturer, racer eller etniske grupper), der alle er forskellige fra os selv. Disse forestillinger kommer til udtryk på mange forskellige måder; gennem bl.a. sproget, fortællinger, billeder og praksis – alle kan dog under et kaldes 'en repræsentation' af noget eller nogen. Et billede på en te fra Indien eller en film om en amerikansk krig – kan således begge indeholde stærke repræsentationer (forestillinger og fortællinger), om hhv. den 'eksotiske' indiske te farmer eller om USA som nationen der griber ind i og løser 'verdensomspændende kriser'. Repræsentationer om dem der er fremmede overfor os hersker også i vores egen dagligdagspraksis; i den måde hvorpå vi taler om 'dem' (altså en gruppe i verden, samfundet eller byen som er forskellig fra 'os selv') og i de overordnede fortællinger om 'dem', som hersker i både dagligdagssamtaler, politik og i massemedierne.

Et første vigtigt element i forhold til repræsentation og 'othering' er, at 'viden' om andre mennesker, og måden hvorpå denne viden videregives (repræsentationen), altid er positioneret – den er aldrig neutral eller objektiv. Derfor er forestillingen om 'den anden' i menneskets bevidsthed også altid positioneret i forhold til, hvilke tankerammer der er de herskende i en given tid og rum (Buciek 2006: KG forelæsning nr. 1).

Hall fastlægger i denne sammenhæng, at en forestilling/repræsentation altid indeholder en betydning som er foretrukket. Et billede eller en fortælling om 'den anden' kan godt indeholde flere forskellige betydninger, hvor det ikke vil være muligt at fastlægge, hvad der er den rigtige eller forkerte betydning, men det er derimod relevant og muligt at identificere den betydning som er *foretrukket* (Hall 1997:228). I denne foretrukket betydning er der ofte indlejret en binær betydning, der opstiller en dikotomi;

”...people who are in a way significant different from the majority – ‘them’ rather than ‘us’ – are frequently exposed to this *binary* representation. They seem to be represented through sharply opposed, polarized, binary extremes – good/ attractive, repelling-because-different/compelling-because-strange-and-exotic. And

they are often required to be *both things at the same time!*” (Hall 1997:229).

I repræsentationen af 'den anden' er der altså en stærk tendens til at give et forvrænget og dobbelttydigt billede af den repræsenterede. Der er en tydelig tilbøjelighed til stereotypisering i den repræsentationelle praksis. Stereotypisering betyder at der fokuseres på simple, let genkendelige og livagtige karakteristika ved en person eller en gruppe – den simplificerer således i stedet for at videregive mangfoldigheden af de karakteristika og særtræk som en person eller en gruppe ofte 'indeholder'. Stereotypiseringen er således en farlig del af den repræsentationelle praksis, idet den ofte vil være både reducerende, essentialiserende og naturaliserende overfor forskelligheder – samtidig med, at det ofte fører til eksklusion og lukkethed overfor det fremmede (Hall 1997:257-258).

Repræsentationerne; de myter eller fortællinger vi gør os om andre racer, religioner eller generelt om 'otherness', indeholder derfor også ofte en metabesked (påpeger Hall) om deres anderledeshed og forskellighed. Der er dels det som myten, billedet eller fortællingen umiddelbart siger om den repræsenterede og så er der den metabesked, en besked om den repræsenterede, som repræsentationen også indeholder. I et

samfund eller en kultur vil der altid være en konstant kamp om og udvikling i hvordan disse repræsentationer og de indlejrede metabeskeder skal fortolkes. Der eksisterer således skemaer eller rammer, der regulerer vores meningsdannelse i forhold til de fortællinger og repræsentationer vi møder i vores dagligdag. Der er derfor også repræsentationer eller 'fortællinger' som tydeligt vil 'give mening' i en særlig tid/ rum, men som i en anden kontekst, eksempelvis i en anden kultur eller i en anden tid, ikke vil aflæses eller fortolkes på samme måde - og hvor metabeskeden måske slet ikke vil forstås (Buciek 2006: KG forelæsning nr.1). Vi har altså altid en præforståelse af verden og 'virkeligheden', som har en stor indflydelse på måden hvorpå vi 'læser' og forstår repræsentationer og fortællinger om 'den anden'. Derfor er produktionen af repræsentationer og fortællinger altid en *reproduktion* af allerede givne billeder og skemaer af forestillingen om 'den anden' (altså dem eller det som repræsenteres), samtidig med at repræsentationer og fortællinger også påvirkes af konteksten. I denne sammenhæng er (ulige) magtforhold naturligvis en vigtig dimension, idet der altid vil være en kamp imellem forskellige skemaer og forestillinger om 'den anden' – og hvor disse divergerende *regimer af repræsentationer* sjældent får lige stor 'indflydelse' eller plads i samfundet. Der eksisterer således, ifølge Hall, såkaldte

'repræsentationsparadigmer' som i høj grad er styrende for både reproduktionen af repræsentationerne af 'den anden' ('otherness') og menneskers/ samfunds fortolkning af disse repræsentationer (Hall 1997:232).

6.2.2 Betydningen af 'forskellighed'

Hall opstiller fire forskellige retninger af kulturteoretiske studier som alle beskæftiger sig med spørgsmålene omkring 'forskellighed' – og som indeholder både positive og negative elementer af forskellighed. I det følgende vil de tre som er relevante for vores analyse og problemstilling blive uddybet. Ved disse forskellige retninger, forsøger Hall at sige noget om, hvad forskelligheder har af betydning for vores møde med 'den anden'.

Den første retning er den sprogvidenskabelige som hævder at 'forskellighed' er vigtig, fordi det er et nødvendigt element i dannelsen af mening og betydning idet disse afhænger af forskelle mellem oppositioner. Farven sort får således kun mening når den defineres ud fra dens modsætning og forskellighed fra hvid. Ligeledes med forståelsen af det at være 'dansk' eller 'svensk' - det giver kun mening når det stilles op imod dets forskellighed fra eksempelvis det at være 'tysk', 'amerikansk' eller 'afghansk'. Denne sprogvidenskabelige retning

påpeger således vigtigheden af binære forhold i dannelsen af mening, men som beskrevet ovenfor indeholder binære modstillinger en faldgrube, idet de er stærk reduktionistiske i deres måde at konstruere mening på. Hall påpeger at de binære modsætningsforhold sjældent er neutrale. Det ene af de to modsætningsforhold er oftest den mest dominerende, magtfulde og 'mest attraktive'; "*We should really write, **white/black, men/women, masculine/feminin** (...) **British**/alien to capture this power dimension in discourse.*" (Hall 1997: 235).

Den anden retning er også indenfor det sprogvidenskabelige og den ser også 'forskellighed' som vigtig, idet vi kun kan konstruere mening via dialog med 'den anden'. Hall refererer til den lingvistiske teoretiker Mikhail Bakhtin som påpeger, at mening skabes via dialog med to eller flere talende og at denne dialog altid har form af en forhandling om betydningen af det sagte. Ingen har således patent på at definere eller fastlægge hvad der er 'svensk', 'dansk' eller 'afghansk'. Der eksisterer derfor altid diskussioner om 'den anden'/'otherness' mellem forskellige kulturer, hvilket derfor muliggør en forandring af den betydning af 'den anden' som i en given tid/rum-sammenhæng eksisterer;

"...this enabled us to enter into a struggle over meaning, breaking one set of associations and given words to a new inflection. Meaning, Bakhtin argued, is established through dialog – it is fundamentally dialogical. Everything we say and mean is modified by the interaction and interplay with another person. Meaning arises through the 'difference' between the participants in any dialog. *The 'Other', in short, is essential to meaning.*" (Hall 1997:235 - egen kursivering).

Dette perspektiv åbner således op for både positive og negative muligheder i synet på og repræsentationen af fremmede kulturer og 'den anden'. Perspektivet medfører, at kulturer og minoriteter (naturligvis også majoriteter) ikke selv kan definere deres 'identitet', eksempelvis deres kulturelle eller religiøse karakteristika, da disse altid er til diskussion og forhandling i dialogen mellem kulturer eller mellem minoriteter og majoriteter i samfundet. Samtidig åbner det dog også op for muligheden for, at et givent repræsentationsparadigme *kan forandres* igennem dialogen mellem forskellige deltagere – hvilket må ses som et vigtigt potentiale i forhold til forestillingen om 'den anden' i fx byens rum (Hall 1997:235-236).

Den tredje forklaring på betydningen af 'forskellighed' er antropologisk og hævder at mening skabes via

klassifikationssystemer, hvor netop binære oppositioner og forskelligheder er centrale i forhold til at skabe kulturel betydning. Kategoriseringen af forskelligheder i klassifikationssystemer giver således 'faste' betydninger til disse forskelligheder, hvor et eksempel er opdelingen af madvarer i kød/grøntsag, rå/tilberedt etc. Eller opdelingen af samfundet i sociale, seksualitetsorienterede eller etniske grupper. Hall påpeger at der også i denne fremstilling af 'forskellighed' ligger en 'fare'; opkomsten af en 'purification-process'. Med dette mener han, at sociale eller religiøse grupper – eller nationer – vil have en tendens til at ekskludere fremmede, i forsøget på at opretholde kategorier omkring eksempelvis 'nationalidentitet' som f.eks. 'danskhed' eller 'svenskhed' – og de betydninger og koder som ligger i disse kategorier. Der ligger således en indbygget tendens til, ifølge Hall, at grupper vil opretholde det billede eller den fortælling – altså det kategoriseringssystem – som de må have af sig selv f.eks. betydningen af svenskhed, 'Malmø by' eller specifikke 'steder' i Malmø.

'Forskellighed' og 'otherness' er altså centrale begreber indenfor mange forskellige kulturteoretiske retninger og rummer mange positive sider – men begreberne viser sig også, ifølge Hall, at

indeholde mange negative elementer og 'bivirkninger' i mødet med 'den anden'.

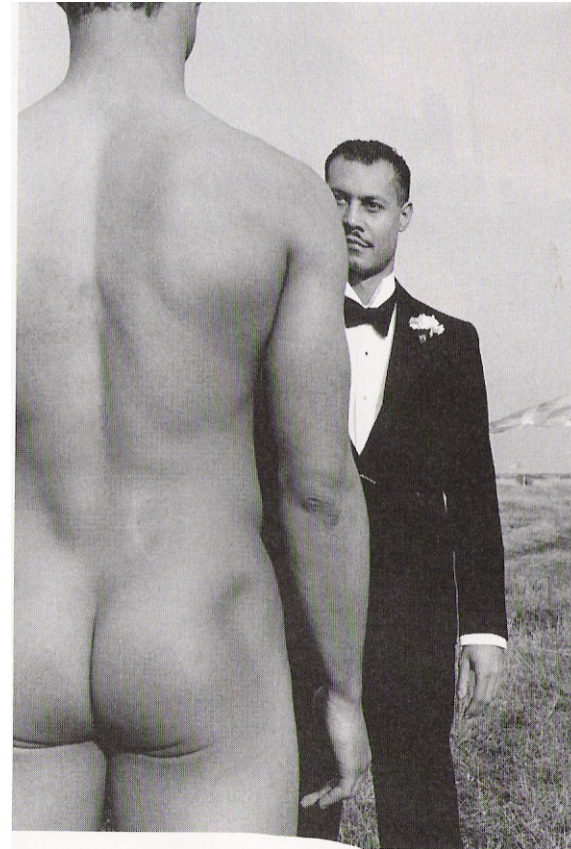
6.2.3 Udfordring af et repræsentations-paradigme

Et interessant spørgsmål som kan presse sig på er hvilke muligheder der er, for at udfordre og forandre et bestemt repræsentationsparadigme, der hersker i en given tids-rumlig kontekst. Hall opremser tre eksemplarer på mod-strategier – og deres teoretiske fundament - der alle forsøger at vende en negativ måde at repræsentere racemæssige (det kunne også være nationale, etniske, livsstilsorienterede etc.) forskelligheder på til en positiv måde. De tre modstrategier indeholder hhv. 1) en reversering af (reversing of) stereotypificeringen, 2) en 'positiv-gørelse' af de tidligere negativt stereotypiserede (f.eks. racer eller etniske grupper) og 3) en udfordring af stereotypiseringen indefra. Nedenstående vil kun den sidste – og for projektet mest relevante - af disse tre modstrategier kort blive gennemgået.

Hall betegner denne modstrategi, den tredje, som '*Through the eye of representation*' (Hall 1997:274) og indikerer herved, at denne strategi ønsker at gå ind i netop spændingsfeltet af kompleksiteter og ambivalens som de negativt stereotypiserende repræsentationerne indeholder. Denne modstrategi *forholder sig*

således mere til de forskellige former for fremmedfjendske repræsentationer end den forsøger at *opstille* et nyt indhold i repræsentationen. (Den er således forskellig fra de to andre modstrategier som Hall beskriver, der begge forsøger at erstatte tidligere repræsentationer med nye, og som ofte – ifølge Hall - falder i nye faldgrupper og således blot opstiller andre former for (diskriminerende) stereotypiserende repræsentationer) (Hall 1997:270-274). Strategien forsøger at lade stereotyperne arbejde imod sig selv;

”Instead of avoiding this dangerous terrain opened up by the interweaving of ‘race’, gender and sexuality, it deliberately contests the dominant gendered and sexual definitions of racial difference by working on black sexuality. Since black people have so often been fixed, stereotypically, by the racialized gaze, it may have been tempting to refuse the complex emotions with ‘looking’. However, this strategy makes elaborate play with ‘looking’, hoping by its very attention, to ‘make it strange’ – that is, to de-familiarize it” (Hall 1997:174)

Hall referer i ovenstående citat til fotografiet fra Isaac Julien’s *‘Looking for Langston’* og de repræsentationer som gennem tiden har præget fremstillingen af den sorte mand og hans krop. Citatet fortæller os således, at modstrategien bruger netop repræsentationens egne symboler og elementer (her det stereotypiserende og ’racistiske blik’) til at tydeliggøre netop det groteske i repræsentationen og ligefrem skabe en følelse af

'fremmedgørelse' overfor symbolet eller elementet i repræsentationen - hos beskueren af fotografiet. Modstrategien ønsker altså at af-naturalisere de repræsentationer som er indlejret i vores hverdag og måske endda i vores egne forestillinger om 'den anden'. Strategien forsøger altså med repræsentationernes egne 'midler' at udfordre det repræsentationsparadigme, som det er en del af.

Opsummerende kan det siges, at Hall ønsker at demonstrere hvordan repræsentationer ofte indeholder og fører til stereotypificering. Når mennesket således konfronteres med mødet med 'den anden', påvirker tidligere repræsentationer vores opfattelse af 'den anden'. Ydermere fremhæver Hall fire negative konsekvenser ved 'forskelliggørelse', hvoraf vi ser at tre af disse er relevante for os. For det første kan der via forskelliggørelse skabes binære modsætningsforhold og disse er sjældent neutrale. For det andet skabes der mening gennem dialog, hvilket betyder at der altid eksisterer defineringskampe om 'den anden'. Dette muliggør naturligvis også forhandlinger om eventuelt mere positive repræsentationer af 'den anden'. For det tredje kan mening skabes via klassifikationssystemer, hvilket ofte fører til eksklusion af 'den anden' i forsøget på at opretholde egne 'rene' kategorier.

6.2.4 Diskussion af Simonsen og Hall

Som beskrevet tidligere har Simonsen en praksisorienteret tilgang til sit genstandsfelt. Dette betyder at hun i stor udstrækning mener, at rummet ikke har en ontologisk betydning inden brug – der findes ikke strukturer, repræsentationer, diskurser og netværk forud for den menneskelige praksis. Med Simonsens begreb om narrativer blødes forståelsen dog lidt op og hun mener, at der i nogen grad hersker et 'rum' hvori mening lagres; hvor der dannes grundlag for handling og som kommer til udtryk gennem fortællinger. Når Simonsen således taler om narrativers betydning for forståelse af byen, er det med en fænomenologisk tilgang, hvor narrativer kun giver mening gennem praksis og erfaring (Mazanti 2006:190). Dette bevirker dog, at det kan være svært helt konkret at se hvad hun egentlig mener det er, der går forud for den menneskelige praksis. Vi er dog selv af den overbevisning, at der samtidig med den praktiske erfaring også eksisterer blandt andet repræsentationer og forestillinger af 'den anden', som er med til at påvirke menneskets handle- og meningsrum. Således ser vi, at Simonsens tilgang er mere overordnet, hvorfor vi har valgt at inddrage Stuart Hall som er mere operationaliserbar. Hall lægger i sit begrebsapparat stor vægt på hvordan repræsentationer bygger på bestemte skemaer eller rammer, der regulerer vores meningsdannelse og forestilling

om 'den anden'. Således mener Hall altså, i modsætning til Simonsen, at der eksisterer noget forud for den menneskelige praksis – at mennesket altid har en forudfattet opfattelse af virkeligheden, hvilket yder indflydelse på de fortællinger vi har om 'den anden' og den praksis hvorigennem vi møder 'den anden'. Således lægger vi os altså op ad Birgitte Mazantis¹⁶ stedsforståelse der: ”*skal findes i krydsfeltet mellem diskursive repræsentationer og social praksis.*” (Mazanti 2006: 188), hvilket vi mener at finde ved både at inddrage Simonsen og Hall.

6.3 Repræsentationer – delanalyse 5

I nærværende kapitel ønsker vi at analysere hvordan kroppens praksis, narrativer og repræsentationer i byens rum skaber udfordringer for visioner om at mødet med 'den anden' fører til større forståelse og tolerance for 'den anden'.

6.3.1. Krop-subjekternes møde med 'den anden'

I sidste kapitel, kapitel 5, beskrev vi hvordan Simonsen argumenterer for, at der eksisterer en kropslig by, hvori der lægges vægt på mennesket som værende krops-subjekter der handler og erfarer gennem praksis og som er situeret i tid og rum. Krops-subjekterne skaber og skabes af det givne rum det

indtræder i; når fodgængerer går over Gustav Adolf torg er denne således med til at skabe torvet og bliver på den anden side også 'skabt' af dette torv. Dette fordi kroppen er et løbende projekt, der forandres i forhold til de erfaringer mennesket gør sig af sig selv og omverden. I den optik er Gustav Adolfs torg kun et sted/rum via de krops-subjekter der befinder sig på torvet. Ligeså væsentligt er det dog, at et rum også skabes af de krops-subjekter der *ikke* er der. Disse krops-subjekter er også bærere af bestemte følelser, hvorfor mødet med 'den anden' altid bliver påvirket af disse følelser (hvad enten de er positive eller negative). Når 'Möten i staden' søger at skabe nye 'rytmer' således at alle føler sig velkommen i byen mener vi, at der kan opstå en konflikt og således en udfordring for planlægningen af det gode mødested. Dette fordi disse rytmer, som tidligere skrevet, er indlejret i menneskets praksis der beror på følelser, normer, stemninger m.m.. Vi ser således at krops-subjekternes følelser spiller en stor rolle i konstruktionen af byen. Dette fordi følelser er med til at bestemme hvorvidt krops-subjekterne har lyst/ikke lyst til at være bestemte steder, grundet f.eks. de bestemte typer mennesker der befinder sig på de givne steder. Som en informant udtrykker det: '*vi synes det er skrækkeligt at komme ind til byen. Det er blevet for flerkulturelt*' (interview 32). Således har denne informant nogle negative associationer/følelser med det at byen er

¹⁶ Geograf, Københavns Universitet

flerkulturel, hvilket påvirker personens brug af byen. En anden informant er dog mere positivt indstillet ved mødet med 'den anden' og udtrykker; *'det er spændende og sjovt'* (interview 28). Dette er blot to eksempler på nogle bestemte følelser - her følelser overfor det at møde 'den anden'. Konsekvensen af disse to informanternes følelser er vidt forskellige – førstnævnte søger væk fra byen på baggrund af personens negative følelser overfor det flerkulturelle, hvorimod den anden har positive følelser om mødet, fordi personen synes at det er spændende. På den måde skaber de hver især byens rum – den ene ved tilstedeværelsen og den anden ved *ikke* at være til stede.

6.3.2 Narrativer og repræsentationer

Som skrevet tidligere har vi valgt både at inddrage Simonsen og Hall til at forklare hvordan 'fortællinger' både bliver skabt gennem social praksis samt gennem diskursive repræsentationer – altså en ligevægt af begge begreber.

Simonsen mener, at narrativer er en væsentlig del af den bymæssige konstruktion, fordi de skaber mening og praksis. Narrativer er i Simonsens optik en social symbolsk handling, der kun giver mening i en social kontekst samtidig med at narrativer er med til at konstruere disse sociale kontekster. Fortællinger

påvirker og skaber rummet, hvorfor rummets udformning afhænger af hvilke fortællinger der hersker i det givne rum og tid. Et eksempel er fortællingen om at der er meget kriminalitet i Malmø om aftenen: *'det er klart at om aftenen, altså Malmø er jo kendt for ret meget vold. Om aftenen er det ikke sikkert at gå her men om dagen er det fint.'* (interview 7). Dette kan bevirke, at mange mennesker holder sig væk fra centrum i den tidsperiode, hvor de føler utryghed ved byens rum. Konsekvensen af dette er, at det kun er nogle bestemte 'typer' af mennesker der benytter og skaber rummet i den omtalte tid. På den måde er narrativer rumliggørende og eksemplet viser, at narrativer ydermere har deres egen tidslighed; den samme person kan have to forskellige fortællinger om det samme torv alt efter hvilken tid på døgnet fortællingen knytter sig til. Fortællinger påvirker således også den måde vi møder fremmede på, f.eks. om vi vil færdes det samme sted som 'de andre'. Som illustreret ved ovenstående eksempel så skaber fortællinger steder, hvad enten det er den 'dejlige park' eller 'den hektiske gågade'. Vi ser dette som en udfordring for 'Möten i staden's vision om at skabe den gode og mangfoldige mødeplads, idet at en sådan kræver, at der skabes fortællinger der indeholder en tilkendegivelse af, at mangfoldighed er godt, og at alle har ret til samme rum. Hverdagsfortællingerne skal således

legitimere mangfoldigheden, men disse fortællinger må dog ses som planlægningsmæssigt svært at skabe eller fremme.

Et væsentligt element fra vores teoretiske forståelse er, at narrativer bygger på en række hændelser, erfaringer, myter, regler for adfærd, normer m.m. hvilket alt sammen skaber mening og baggrund for praktisk handlen. Dette ser vi betyder, at f.eks. mødet med 'den anden' kan have stor betydning for hvordan fortællingerne udspiller sig og dermed hvordan der praktisk handles overfor 'denne anden' – om der f.eks. skabes magtgeografier der skaber 'andethed'.

Både Simonsen og Hall mener, at der i fortællingen eller repræsentationen hersker magtforhold og at dette påvirker mødet med 'den anden'. Hall beskrev hvordan disse repræsentationer altid kommer 'et sted fra' – altså fra menneskets egen opfattelse af virkeligheden. Disse repræsentationer indeholder ofte en stereotypisering af 'den anden'; en stereotypiseret 'othering'. Dermed bliver det essentielt at diskutere, hvorvidt 'Möten i staden's vision om, at mødet med 'den anden' vil skabe en større forståelse for hinanden. Vi ser at det, hvis der hersker stereotypiserede repræsentationer om 'den anden' som indgår og påvirker den menneskelige praksis, derved kan være svært at ændre disse ved bare det at 'møde den anden' i det offentlige

rum. Gunilla Kronvall udtaler; '*om vi bare har forestillinger om andre mennesker så får vi et meget snævert billede. Vi må altid stille det op imod vores erfaring og for at få erfaring om andre mennesker så er vi nødt til at være i nærheden af dem og konfronteres med dem*'. (Interview Gunilla Kronvall 2006:6).

Vi er kritiske overfor, om denne forventning om, at mødet med 'den anden' altid vil bidrage med noget positivt og resultere i en større forståelse og tolerance for 'den anden'. Vi mener, som tidligere påpeget, at mødet med 'den anden' lige så vel kan være et 'dårligt møde' som blot kan bekræfte en evt. negativ og stereotyp forestilling om 'den anden'. Vi mener at repræsentationsparadigmer ofte kan være svære at ændre, fordi de kan være relativt fasttømrede samtidig med at de er stærkt forbundet med ulige magtrelationer. Der er således nogle repræsentationsparadigmer som vil være svære at udfordre og ændre, idet de er 'formuleret' og opretholdes af forskellige magtfulde 'aktører' i samfundet (f.eks. medierne, politikerne eller videnskabsfolk). Således ser vi, at mødet med 'den anden' skaber en *mulighed* for at forandre repræsentationen og fortællingen om 'den anden'. Det er dog vigtigt at påpege, at det er en stor udfordring hvis ønsket med dette møde er at det skal ændre noget radikalt ved individets måske stereotype og negative repræsentation af 'den anden'. Hvis det gode møde med 'den

anden' skal opnås, bliver de gældende repræsentationsparadigmer nødt til at blive udfordret. Her ser vi dog, at menneskets identitet netop ofte dannes i modspil og forskellighed fra 'de andre'. Dette kommer til udtryk på alle niveauer; fra syd til nordsjællændere; svenskeren vs. danskeren; muslimen vs. ateisten; kvinden vs. manden. Dermed ikke være sagt at repræsentationsparadigmer er statiske; ifølge Bakhtin er det jo netop muligt gennem dialog at udfordre og ændre gældende paradigmer. Hermed ser vi en åbning for, at mødet med 'den anden' på offentlige pladser kan ændre disse. Således hersker der en mulighed for, at mødet med 'den anden' kan udfordre stereotyper og negative repræsentationer og fortællinger om 'den anden', hvis der i mødet kan foregå en dialog mellem forskellige grupper af mennesker, der derved skaber nye fortællinger/repræsentationer af 'den anden'. Denne dialog kræver at mødet med 'den anden' er et 'aktivt møde'¹⁷.

Vi mener dog, at for at mødet med 'den anden' skal have et positivt udfald (dvs. større forståelse af hinanden), kræver det at alle parter mødes med netop dette ønske. En af de største udfordringer for det gode møde er f.eks. når der hersker en så

¹⁷ Mulighederne for dette 'aktive møde' vil blive diskuteret i næste kapitel, kapitel 7.

stærk repræsentation af 'dem og os', at f.eks. de etniske svenskere slet ikke ønsker at dele rummet med svenskerne med anden etnisk baggrund. Fortællingen om hvad det vil sige at være Malmø borger kan altså sætte grænser og skabe 'otherness'. Når således 'Möten i staden' ønsker at skabe den gode plads hvor mangfoldigheden trives, kan der opstå kampe om hvem der egentlig 'ejer' rummet og således kan der ske et 'rytme-clash'. Disse kampe mener Gunilla Kronvall er vigtige og siger: '*Jeg tror der findes en værdi i at man kigger på hinanden og er lidt skeptisk... Det er også vigtigt, fordi hvis byen bare skal være en plads hvor alting skal være enkelt så udvikles man jo ikke.*' (Interview Gunilla Kronvall 2006:6). Gunilla Kronvall ser således, at man først udvikles i mødet med 'den anden'. Vi ser også, at mødet med 'den anden' har en potentiel *mulighed* for at mennesket får ændret sine forestillinger af 'den anden' og en mulighed for derigennem at fortælle nogle andre historier om 'den anden'. Dog mener vi, at det 'gode møde' er yderst svært at planlægge fordi dets succes afhænger af hvilke fortællinger og repræsentationer det er oppe imod, samtidig med at det kræver en særlig kvalitet af mødet med 'den anden'¹⁸. Samlet ser vi, på baggrund af denne analysedel, at der placerer sig en udfordring for 'Möten i staden' i forventningen om, at mødet med 'den

¹⁸ Dette vil vi diskutere nærmere i følgende kapitel.

anden' altid vil medføre en positiv erfaring og i kraft deraf resultere i en større forståelse for 'den anden'. Vi ser, at dette ikke altid kan gøre sig gældende, hvorfor en udfordring for visionen placerer sig i, at repræsentationsparadigmer kan være svære at ændre, samtidig med at de fortællinger som subjekter 'kommer med' påvirker den måde hvorpå mennesker møder 'den anden'.

Billeder fra Gustav Adolfs torg (set i Gehl & Gemzøe 2006:106+107)

7. Senmodernitet – mennesket i byen

I diskussionen og undersøgelsen af byen og steders betydning, er et centralt element måden hvorpå mennesket agerer og bruger det offentlige rum. Hvordan anvender mennesket de steder som ikke er private, men som i princippet er åbne for alle borgere i en by eller i et område? Sociologen Richard Sennett har allerede i slutningen af 1970'erne beskæftiget sig med dette spørgsmål og opstiller en interessant samtidskritik af måden hvorpå mennesket agerer i det offentlige rum i det (sen)moderne samfund. Det følgende afsnit vil således kredse om begreber relateret til 'det offentlige menneske' – altså måden hvorpå det (sen)moderne menneske agerer som offentligt menneske i samfundet. Herefter vil følge en analyse hvor vi vil sætte Sennetts modernitetskritik om den offentlige kultur i det (sen)moderne samfund overfor visionen i 'Möten i staden'.

7.1 Mennesket i det offentlige rum

Offentlighed og privathed er ifølge Sennett to stærkt afgrænsede sfærer, der indeholder to vidt forskellige koder for opførsel. I 'The Fall Of Public Man' fra 1977 beskriver Sennett igennem en sociologisk samtidsanalyse, hvordan udviklingen i samfundet langsomt har medført en ændring af individets ageren i de to

forskellige sfærer. Sennett definerer det private rum som det sted, hvor venner og familie er sammen - dette er det bedst egnede for menneskets afsløring af selvet; det intime og følelsesmæssige. Det offentlige rum er ikke egnet til en sådan psykisk åbenhed, men er derimod stedet, hvor mennesker, der er fremmede over for hinanden, kan mødes (Sennett 1977:xvi-xvii). Det offentlige rum var således tidligere, i det førmoderne samfund, stedet hvor byens borgere mødtes for at diskutere politik og stedet, hvor mennesker udlevede deres sociale liv. I det moderne - og senmoderne samfund - hvor demokratiet er blevet institutionaliseret, er denne funktion ikke længere nødvendig. Derfor opleves det ikke længere, ifølge Sennett, lige så naturligt for mennesket, hverken i det moderne eller i det senmoderne samfund, som vi nu befinder os i, at opholde sig i det offentlige rum (Sennett 1977:xvi-xvii). Et vigtigt udgangspunkt for hans analyse er desuden det faktum, at mennesket må leve dets liv med både venner og fremmede – et element som i høj grad må siges at være både relevant og 'påtrængende' i det senmoderne og ofte multietniske samfund, som byen er en del af. Sennetts samtidsanalyse om det moderne menneskes ageren i det offentlige rum er derfor et interessant bidrag til den senere diskussion i analysen om mødet med 'den anden' i det offentlige rum – mere præcist om Malmø kommunes vision om vigtigheden af sådanne møder.

7.1.1 Fremmedgørelse af samfundslivet

Sennett mener, at der, som følge af kapitalismen og sekulariseringen, er sket en udvikling mod et større fokus på og en opgradering af det subjektive og indre oplevelsesorienterede. Med dette skal forstås, at kapitalismen pga. specialiseringen i arbejdsdelingen har medført en fremmedgørelse og dislokation i menneskets relation til sig selv og i dets relationer til andre mennesker; hvor et eksempel er forholdet mellem køber og sælger i det kapitalistiske samfund – eller snarere fraværet af nogen form for relation eller interaktion mellem disse to mennesker (Sennett 1977:xviii). Denne kendte hverdagssituation ses som et eksempel på elementet af fremmedgørelse og distancering i det kapitalistiske samfund, der ifølge Sennett – sammen med sekulariseringen og dennes erstatning af en gud, med *selvet* som det ophøjede – individualiseringen som den nye 'religion' – fører til en stærk fascination af det subjektive og psykologiske¹⁹ (Sennett 1977:295);

”The belief in closeness between persons as a moral good is in fact the product of a profound dislocation

¹⁹ Sennett går ikke ind i en dybere analyse og diskussion af relationen mellem sekulariseringen og det kapitalistiske samfunds opståen, måske er dette – som også forfatteren til forordet i 'The Fall of Public man' kommenterer – fordi en sådan analyse vil være for omfattende og måske også for 'farligt' (Sennett 1977:xx).

which capitalism and secular belief produced in the last century. Because of this dislocation, people sought to find personal meanings in impersonal situations”

(Sennett 1977:259)

Det psykologiske aspekt af individet er ifølge Sennett kommet i centrum i en sådan grad, at intimitetsfølelsen, som hører hjemme i privatsfæren, har mistet sine grænser idet individet søger det autentiske og intimiteten, ikke blot i den private sfære, men i stigende grad også i den offentlige sfære – i forsøget på at opnå personlige oplevelser overalt i dets hverdagsliv. Sennett kobler således udviklingen hen imod fraværet af personlige og følelseserfaredede oplevelser i det kapitalistiske samfunds- og arbejdsliv med en udvikling – man kunne sige en modreaktion – der netop består af en jagt efter denne mistede intimitet i menneskets offentlige hverdagsliv. I det senmoderne samfund findes mange eksempler på tilstedeværelsen af en sådan modreaktion og 'jagt' på det intime og personlige; cafeerne konkurrerer om at skabe den mest autentiske og personlige atmosfære, reklamesøjlerne sælger deres produkter gennem fortællinger om nære og intime familie-, kærligheds- eller venskabsrelationer mellem mennesker (som reklamerne påstår kan opnås igennem netop konsumeringen af deres produkt) og vi

får gennem medier, film og litteratur fortalt at det er de dybe relationer til andre mennesker som har værdi. Det er 'kvalitetstiden' der tæller! Sennett skriver sig op imod denne ophøjelse af det psykologiske, idet han mener det blot er et forfejlet forsøg på en modreaktion af kapitalismen – som indeholder en myte om, at det upersonlige, kolde og fremmedgørende er kapitalismens 'onde' og altså samfundets værste fjende (Sennett 1977:260). Sennett betegner denne 'myte' som en 'intimitetens ideologi' og argumenterer for, at netop forestillingen om det upersonlige og fremmede som noget negativt er problematisk i forhold til menneskets evne til at færdes i den offentlige sfære, idet den ekstreme værdsættelse af det psykologiske betyder, at værdier og kodekser fra det private rum 'koloniserer' den offentlige verden og det offentlige liv;

”...due to the twin impacts of secularisation and industrial capitalism, we have slowly destroyed the 'public realm' and have escalated private expectations and psychological categories to such a grotesque extent that they have begun to define – and thus destroy – public life” (Sennett 1977:xvii).

Kapitalismen og sekulariseringen har på denne måde, pga. kravet om autenticitet i den offentlige sfære, ændret præmisserne for

vores offentlige liv og dermed langsomt ødelagt selve kernen i den offentlige sfære; ” *We see society itself as 'meaningful' only by converting it into a grand psychic system*” (Sennett 1977:4). Sennett beskriver således tilstedeværelsen af et voksende krav om autenticitet i det offentlige samfundsliv. Hans pointe er, at den offentlige sfære ikke er i stand til at imødekomme dette krav. Sennett forklarer dette ud fra begrebet civilitet, som hos ham eksisterer når mennesker behandler andre fremmede mennesker, som om de var fremmede og på trods af deres fremmedhed alligevel deler et socialt fællesskab med dem. Civilitet består således i eksistensen af et socialt bånd byggende på en social distance. Sennett mener, at der ligger en vigtig kvalitet i denne form for socialitet og at den udgør netop kernen af det civile liv – byens geografi er således (og bør også være) institutionaliseringen af civilitet (ifølge Sennett). Med dette mener han, at byen skal være det forum, hvor det er meningsfyldt at være sammen med andre mennesker uden, at man nødvendigvis skal kende dem personligt og dele ens personlige og psykologiske liv med dem (Sennett 1977:264). Det bliver herved tydeligt, at den konflikt Sennett ønsker at opridse og diskutere - ødelæggelsen af menneskers evne til at færdes i den offentlige sfære (i de offentlige rum) – handler om en konflikt mellem civilitet og autenticitet. Når den offentlige

sfære er beregnet til civile forhold og relationer, hvor mennesker er tilladt at bære 'masker' og at beskytte dele af deres intime og følelsesmæssige selv, er det problematisk, at der i samfundet er et stigende krav om autenticitet og intimitet. Sennett refererer ved brugen af begrebet 'masker' til Erving Goffman og hans beskrivelse af hvordan mennesket bærer 'masker' når de færdes i den del af deres liv som er synligt for andre; den offentlige sfære (Andersen og Kaspersen 2004:212-213). I anvendelsen af begrebet 'masker' understreger Sennett således vigtigheden af, at mennesket ikke skal røbe hele dets indre psykologiske væsen i det offentlige liv, men beskytte sig selv og 'den anden' ved at tillade at begrænse udstillingen af hele dets personlighed i den offentlige sfære. Civilitet er altså vigtigt, fordi det muliggør interaktion mellem mennesker uden at påføre hinanden dets egne 'laster';

”...it [civility] is the activity which protects people from each other and yet allows them to enjoy each others company. Wearing mask is the essence of civility. Masks permit pure sociability, detached from circumstances of power, malaise, and private feeling of those whom we are ware them”. (Sennett 1977:264)

Idet udviklingen i det moderne samfund medfører et stigende krav om autenticitet, herunder intimitet og offentliggørelse af

følelsesmæssige forhold i den offentlige sfære, mener Sennett således, at man kan tale om, at den private sfære overskrider den offentlige sfæres grundlæggende rammer (Sennett 1977:4). Dét får konsekvenser for individets offentlige liv, idet kravet om autenticitet i mødet med et andet menneske bevirker, at de mennesker som individet ikke kender personligt og derved ikke anser som autentiske, vil fremstå som 'falske' – og således fremmede. Opgraderingen af det subjektive betyder således, ifølge Sennett, at mennesket i højere grad bliver fremmedgjort overfor hinanden og altså oplever mennesker som de ikke kender, som særligt fremmede fra dem selv pga. forventningen og kravet om 'det autentiske og intime' møde med 'den anden'. Resultatet bliver, at det ægte, urbane, civile liv står 'ubruttet' hen, fordi individet ikke er i stand til at færdes i den offentlige sfære på dens præmisser – altså på en civil og 'ikke-personlig' måde. Kapitalismen har således, ifølge Sennett, gjort det offentlige liv mere *intense*, men langt mindre socialt (Sennett 1977:294-295). Det er altså for Sennett vigtigt, for menneskets færden i det offentlige rum, at det er 'tilladt' at bære masker i den måde hvorpå mennesket er tilstede og agerer; at mennesket kan gøre brug af symboler og konventioner i dets (kropslige) praksis for derigennem at lægge en distance i mødet med 'den anden' i byens rum. Sagt på en anden måde; det er vigtigt at der som en del af

det civile liv er en form for 'reserverthed' i måden hvorpå mennesker interagerer med hinanden i det offentlige rum. En vigtig dimension af denne reserverthed er muligheden for at benytte (ofte ubevidste) kollektivt 'vedtagende' konventioner og 'regler' for, hvordan man gebærder sig i det offentlige rum. Netop heri ligger vigtigheden af, at kunne bære 'masker' i det offentlige liv, fordi disse masker eller reservertheden i menneskets offentlige liv gør det muligt overhovedet at færdes i byens offentlige rum og have en interaktion med fremmede mennesker som man der møder, på trods af deres fremmedhed. Sennetts hovedkritik af det (sen)moderne samfund er derfor netop, at disse normer, konventioner og former der muliggør det civile møde med 'den anden' i det offentlige rum – i stigende grad sættes i baggrunden. Det er således i stedet, hvad Sennett betegner som, 'intimitetens ideologi' altså jagten på det ægte og personlige, som er styrende for det (sen)moderne menneskes orientering i hverdagslivet og således også for den sociale måde at interagere med 'den anden'. Denne jagt på det personlige og intime betyder altså, at mennesket i stedet for at udtrykke sig igennem en 'maske' og gebærde sig via konventioner og fælles 'regler' overfor andre mennesker (og derved muliggøre et socialt møde med 'den anden' på trods af dennes fremmedhed), i stedet kun søger de personlige og intime relationer med andre mennesker.

De søger efter at udtrykke deres personlighed og producere et image af autenticitet og ægthed; i stedet for at *udtrykke sig til* mennesker – i et civilt liv -, ønsker mennesket i det (sen)moderne samfund at have personlige og intime møder med 'den anden'. Dette besværliggør - måske ligefrem umuliggør - mødet med den 'fremmede anden', idet dette møde ikke længere har nogen værdi for mennesket i det senmoderne samfund.

7.1.2 Det intime samfund og 'indsnævrede' fællesskaber

Sennett afslutter 'The Fall of Public Man' med en opsummerende analyse af det han kalder 'The end of public culture', altså en argumentation for, at den offentlige kultur er død – eller sagt med mere bløde ord måske blot 'slumrer' - i det moderne (og nu senmoderne) samfund. Dette fravær af civilitet i det (sen)moderne samfund (altså evnen til at behandle andre fremmede mennesker, som om de er fremmede - med en social distance - og på trods af denne fremmedhed alligevel dele et socialt fællesskab med dem) får også en vigtig betydning i forhold til fællesskaberne i samfundet og byerne. Fordi der eksisterer et ønske om at slette al 'ikke-personlighed' i sociale relationer bliver fællesskabet i det (sen)moderne samfund præget af en søgen efter fælles identitet. Der ligger således en farlig 'bivirkning' i 'The end of public culture', idet fællesskaber bliver indskrænkede og ekskluderende

overfor dem som er udenfor og således fremstår som 'fremmede og ikke-personlige' relationer;

"The very fear of impersonality which governs modern society prompts people to envision community on a ever more restricted scale"[...] "the personality traits the community shares become ever more exclusive; the very act of sharing becomes ever more centred upon decisions about who can belong and who cannot".

(Sennett 1977:263+265-266)

Sennett præsenterer således en kritik af det (sen)moderne samfund og de idealer om autenticitet og intimitet som ødelægger menneskets mulighed for at være og færdes i det offentlige rum. Han påstår, at det (sen)moderne menneske ikke er i stand til at gebærde sig i det offentlige rum, og at den offentlige kultur, som ellers tidligere har fyldt det offentlige rum, ikke længere kan eksistere. Samtidig viser han, hvordan denne udvikling, hen imod den private sfæres kolonisering af den offentlige sfære, også har betydning for den måde vi søger at skabe vores fællesskaber i det (sen)moderne samfund; vi søger det som fremstår som ægte og autentisk – fordi det vi ikke kender på en dyb og psykologisk måde for os fremstår som fremmed og dermed et 'onde', noget falskt og ikke eftertragelsesværdigt. Sennett fremlægger aldrig en

løsning på dette indbyggede problem i den kapitalistiske og sekulariserede modernitet, men giver et hint idet han hentyder, at det måske er genopstillingen af en form for koder og konventioner for opførslen i det offentlige rum som kan indeholde muligheden for, at der igen kan praktiseres en offentlig kultur i det senmoderne samfund. Ikke som tvungne kollektive normer, men som fælles forståelsesrammer, der igen kan gøre det legitimt og gavnligt at bære en maske i det offentlige rum;

"... "The mask must be created by those who will wear them, through trial and error, through a desire to live *with* each other rather than a compulsion to *get close* to them". (Sennett 1977:264)

Sennett pointerer vigtigheden af, at denne samtidskritik af afslutningen af den offentlige kultur ikke skal forstås som en ophøjelse af tidligere samfund eller som en fortrydelse af det moderne. I stedet er hans ønske at opstille et perspektiv på det moderne samfund og dets myter, idealer og bestræbelser, idet han påpeger at disse - om end de ofte kan se humane ud – også indeholder farlige 'bivirkninger' for menneskets sociale liv (Sennett 1977:259). I den følgende analyse vil vi anvende denne modernitetskritik, som et teoretisk 'greb' i diskussionen af

forestillingen om, at mødet med 'den anden' i det offentlige rum kan skabe byer med større tolerance og forståelse mellem mennesker der fremstår som anderledes for hinanden.

7.2 Diskussion af Richard Sennett

Sennett præsenterer i 'The Fall of Public Man' en radikal modernitetskritik. Han argumenterer for, at der i den (sen)moderne by, grundet kapitaliseringen og sekulariseringen, og en heraf følgende opgradering af det psykologiske og intime, ikke længere eksisterer et offentligt liv; at den offentlige person er 'død' og forsvundet. Vi mener, at Sennett i hans argumentation for og tydeliggørelse af de 'bivirkninger' som det moderne samfund indeholder i forhold til livet i det offentlige rum, stiller skarpt på nogle meget centrale og - for vores problemstilling - meget vigtige problematikker som tydeligvis er tilstede i det senmoderne samfunds offentlige kultur. Dog ønsker vi at problematisere og diskutere proklamationen af en fuldstændig afslutning på den offentlige kultur, som Sennett præsenterer i 'The Fall of Public Man'. Vi mener, at det må være vigtigt, at stille spørgsmålstejn til, hvorvidt den offentlige kultur er fuldstændigt fraværende i den senmoderne by eller om den blot er stærkt begrænset og svækket, idet vi mener, at der findes eksempler på situationer i den senmoderne by, hvor der stadig

kan identificeres et 'civilt møde med den anden', og altså en (om end begrænset) offentlig kultur. De tre (empiriske) eksempler vi umiddelbart mener, kan opstilles relaterer sig til tre forskellige 'fænomener' i den offentlige sfære. For det første er der mødet med 'den anden' "i baren"; i en bar hvor man nyder enten en drink eller en smøg mens man f.eks. venter eller blot 'hænger ud' mener vi, at der stadig er et 'rum' for at have et civilt møde med 'den anden'. Det er i denne situation stadigt 'legitimt' at henvende sig til 'den anden' og der kan måske endda være tale om at der i dette 'rum', stadig eksisterer konventioner og koder for den mellemmenneskelige adfærd og interaktion. Det andet og tredje eksempel er 2) mødet med 'den anden' "i en 'uforudset' situation"; eksempelvis hvis de offentlige transportmidler er stærkt forsinkede eller hvis vejret har en særlig karakter f.eks. ved en orkan-tilstand - og 3) mødet med 'den anden' "på legepladsen" (eller et andet lignende aktivitetssted). I disse to eksempler opstår der også et midlertidigt 'rum' for det offentlige liv; hvor der i begge disse 'rum' eksisterer nogle konventioner for adfærd og interaktion. Dette udtrykkes eksempelvis ved konventioner for hvad, der er legitimt at tale om; i toget eller på perronen, hvor det oplyses, at toget er væsentligt forsinket eller aflyst - eller når der er en særlig vejr-situation f.eks. snestorm eller orkan. Derved opstår der pludselig et 'rum' hvor det er

legitimt at kontakte 'den anden' som måske sidder overfor en i kapeen eller står i læ for snestormen. Vi mener således at der stadig er situationer eller mere præcist; at der stadig er særlige 'rum' som opstår i den offentlige sfære, hvor der for en begrænset tid, eksisterer konventioner og regler for hvorledes man interagerer (via dialog) eller gebærder sig (i form af gestus og kropslig praksis) i det senmoderne samfund. Det er dog vigtigt at slå fast, at vi ikke mener, at disse 'rum' for 'det civile møde' er dominerende i den offentlige sfære – vi ønsker blot at argumentere for, at de kan opstå i den offentlige sfære og således også i byens offentlige rum. Således ser vi, at Sennetts beskrivelse af problemstillingerne, relateret til det offentlige liv i det (sen)moderne samfund, i stor udstrækning er en vigtig forståelse for analysen af 'Möten i staden', idet det netop er fraværet af 'civile møder' som dominerer i de forskellige praksisser i byens offentlige rum. I det følgende skal denne forståelse anvendes i analysen af de udfordringer, som visionen bag 'Möten i staden' står overfor.

7.3 Udfordringer for den offentlige kultur – delanalyse 6

Det er - udfra den viden Sennett giver os - tydeligt, at der er en stor udfordring indlejret i den (sen)moderne by hvis den skal rumme det møde med 'den anden', som visionen bag 'Möten i

staden' ønsker. I det følgende vil vi således argumentere for, hvorfor vi ser, at tendenser og strømninger i senmoderniteten, udgør en væsentlig udfordring for visionen om, at mødet med 'den anden' i byens offentlige rum kan bidrage til skabelsen af større tolerance og forståelse mellem de forskellige borgere som bor i Malmø.

Sennett beskriver hvordan '*mennesker søger at finde personlige betydninger i ikke-personlige situationer*' og hvordan intimitetsfølelsessfæren derved er begyndt at 'kolonisere' livet i det offentlige rum i jagten på det intime og psykologiske. Denne enorme værdsættelse af det psykologiske betyder at 'den anden' som vi møder i byens offentlige rum, i stadig højere udstrækning end tidligere, bliver fremmedgjort for os. Idet vi forventer og kræver, at den interaktion vi skal have med 'den anden', altså med andre mennesker, skal være personlig og intim, kommer mødet med 'den anden' i det offentlige rum, og således også på byens forskellige mødepladser, til at fremstå fremmed og 'falsk' – i betydningen ikke-autentisk – for os. Der er altså herved i det senmoderne samfund en udfordring for visionen om 'mødet med den anden' på byens offentlige pladser og steder, idet borgerne i den senmoderne by i høj grad oplever hinanden som fremmede og 'ikke-autentiske'. Mødet med den 'fremmede anden' har således

ingen værdi for det senmoderne menneske, fordi dets fokus er jagten på det personlige og autentiske. Vi ser således, at der er en udfordring for Malmø's vision 'Möten i staden', idet borgerne i byen generelt – som en følge af den senmoderne (by)kultur - ikke værdsætter og i kraft deraf heller ikke hverken søger eller ønsker mødet med den 'fremmede anden'.

7.3.1 Det passive møde

Ovenstående fører analysen videre til en central diskussion om netop kvaliteten af 'mødet med den anden'; nærmere hvilken kvalitet eller form mødet med 'den anden' skal have førend det bliver til 'det gode møde' - der fører til en større forståelse og hermed tolerance og accept af 'den andens' tilstedeværelse i byens rum? Dette spørgsmål ser vi ikke, at hæftet 'Möten i staden' beskæftiger sig med og Gunilla Kronvall gav heller ikke et tydeligt svar i vores samtale med hende, da vi stillede spørgsmålet til hende;

Interviewer: Hvad skal der til ved mødet før det er den erfaring [som skaber forståelse og tolerance for 'den anden' – en 'jævnbyrdighed' i forhold til at have lige ret til at benytte rummet, red.] man får – er det nok man bare passerer forbi hinanden. Kan mødet med en man bare går forbi have en kvalitet?

Gunilla: Ja det tror jeg. Absolut. Det er derfor vi taler så meget om de hverdagslige møder, mange her siger at:

"en gang om året så har vi jo Malmø-festivalen og der er alle i centrum" – ja men det er jo kun en gang om året, det er en uge og det er også specielt for der påtager man sig en ny rolle, man siger: "jeg er til festival og der gælder andre regler". Men i sin hverdag der er det jo, hvis nogen kommer tæt på en i ens hverdag, så kommer man jo meget nærmere. Hvis man ser en blanding af mennesker ved busholdepladsen, på gaden, ved arbejdspladsen, når man går i trafikken så tror jeg man bare den der gentagelse har en betydning. For så bliver det ikke specielt det bliver ikke sådan: "wow jeg var på festival, og så en masse anderledes mennesker". Der findes også nogle bedre forudsætninger for, at man skal komme et stykke længere hvis man ser hinanden i hverdagen, måske tale med nogen eller.."

[...]

Interviewer: Når I så snakker om at møde 'den anden' i hverdagen er det så at man sørger for at folk går de samme steder eller passerer hinanden – det er det i ligger i 'at mødes'?

Gunilla: Ja, at se hinanden.

Interviewer: Så det er ikke at der f.eks. skal være en speciel aktivitet?

Gunilla: Nej, jeg mener at det er alt for idealiseret billede at vi skal leve tilsammen og gøre det samme, for vi er forskellige. Og det er en værdi man også skal værne om. I en by er man bare forskellige. Det er en værdig grund for hvordan byen skal fungere som er vigtig at forsvare. Og det handler meget om at vi ikke skal blive ens – vi skal ikke lave det samme, men vi skal have ret til samme rum." (Interview Gunilla Kronvall 2006:7-8).

Det er tydeligt, at Gunilla tillægger 'det passive' møde med 'den anden' en stor betydning. Hun mener, at der idet man blot passerer og ser hinanden i sin hverdag skabes en større forståelse

og *nærhed* med 'den anden'. Citatet viser desuden, at Gunilla og således også visionen i 'Möten i staden', har et stort fokus på hverdagsmødet – at det er mødet med 'den anden' i hverdagen og ikke ved særlige lejligheder og events, som eksempelvis Malmø-festivalen, som er det vigtige møde. Vi mener, at der derved - i denne fokusering på hverdagsmødet – ikke bliver sat fokus på og taget stilling til netop spørgsmålet om kvaliteten af mødet. Gunilla anviser, at der måske kan skabes bedre forudsætninger for at "komme et stykke længere" når man møder hinanden i hverdagen og således måske vil begynde at tale med hinanden. Vi mener dog, at det ikke nødvendigvis kan forventes, at det at se eller passere hinanden i hverdagen vil føre til en større tilskyndelse til at tage kontakt med 'den anden'; altså tage kontakt til den borger som er forskellig og anderledes fra en selv. Vi mener dermed, at der er en vigtig forskel på kvaliteten og effekten af mødet med 'den anden' – alt efter om det er et passivt eller et aktivt møde. Som vi diskuterede i forrige kapitel, så 'bærer' vi alle på forskellige stereotyper og måske negative repræsentationer af de medborgere som bor i byen – og som er forskellige fra og anderledes end os selv. Mødet med 'den anden' i byens rum må derfor være af en særlig karakter som gør, at måske negative (overfor de borgergrupper i byen som fremstår kulturelt eller politisk meget anderledes end os selv) og undertiden også

'fremmedfjendske' repræsentationer vi har af 'den anden', kan blive udfordret - hvis mødet skal føre til større forståelse og tolerance for de borgere i byen som er fremmede og anderledes. Sennetts begreb om civilitet og forestillingen om, at dette består i, at mennesker behandler andre fremmede mennesker, som om de var fremmede og på trods af deres fremmedhed alligevel deler et socialt fællesskab med dem, ser vi som interessant og vigtigt i denne sammenhæng.

Sennett påpeger, at byen altid består af mennesker som er fremmede overfor hinanden, og at den socialitet som kan og bør eksistere i byens offentlige rum derfor må være forankret i civilitet; *'byen skal være det forum, hvor det er meningsfyldt at være sammen med andre mennesker uden, at man nødvendigvis skal kende dem personligt og dele ens personlige og psykologiske liv med dem'* (Sennett 1977:264). Der fremkommer altså, ifølge Sennett, et problem i den senmoderne by, fordi det senmoderne menneske, pga. dets søgen efter det intime og autentiske, ikke er i stand til (eller stærkt hæmmet i) at udleve et civilt liv. Med det stærke fokus på det personlige, bliver der altså et så meget større skel til 'den anden' som kommer til at fremstå som fremmet og 'falsk', i stedet for blot at være en 'ukendt' person i byens rum. Derved ser vi, at der altså er dårlige betingelser for et aktivt

møde, hvor der vil ske en egentlig interaktion, f.eks. i form af en dialog eller en 'kropslig gestus', med 'den anden'.

Vi ser derved at borgeren i Malmø, og i den senmoderne by generelt, er stærkt hæmmet i evnen til at 'møde den fremmede' og interagere *på trods af* fremmedheden. Derved har 'det aktive' møde med 'den anden', hvor repræsentationerne og forestillingerne om 'den anden' *kan* blive revurderet og *måske* forandret til det bedre, svære 'odds' i den senmoderne by og således også på Malmøs pladser og mødesteder.

Vi kan, jævnfør Simonsen, ikke undgå at møde 'den anden' i byens offentlige rum og dette møde vil også, ifølge Simonsen, give os en ny erfaring og oplevelse. Den problematik vi således ønsker at gøre klar er, at dette møde med 'den anden' oftest vil være passivt i den senmoderne by og at der derfor må sættes spørgsmålstejn ved, om mødet er i stand til at udfordre det herskende (og ofte stereotype og negative) repræsentationsparadigme.

Samtidig er det vigtigt at slå fast, som pointeret i forrige kapitel, at *hvis* mødet med 'den anden' bliver 'et aktivt' møde er det langt fra sikkert at mødet vil føre til en større forståelse og tolerance for 'den anden'. Der kan være en lige så stor risiko for, at mødet med 'den anden' blot bekræfter eller forstærker den stereotype og

negative repræsentation og forestilling om 'den anden' som borgerne i Malmø, og i den mangfoldige by generelt, kan 'bære' på.

7.3.2 Åbninger for det 'aktive møde' og en civil kultur

Som beskrevet i afsnittet ovenover, 'kritik af Richard Sennett', mener vi, at der stadig findes 'rum' i den senmoderne by hvor der kan eksistere en civil kultur og således også indeholde muligheden for et aktivt møde med 'den anden'. Disse 'rum' åbner op for et offentligt-civilt liv fordi der i disse 'rum' stadig eksisterer, mener vi, nogle fælles konventioner og koder for opførsel og praksis; idet det i disse 'rum' stadig er legitimt og 'naturligt' at bære en maske – man ved hvad man kan tale om samt hvilken kropsgestus der kan anvendes og som ydermere vil blive forstået og fortolket på en fælles måde. Det må altså være en vigtig udfordring for planlæggere og andre aktører, der deltager i formuleringen om at skabe rammerne for gode mødepladser i Malmø, og den 'mangfoldige by' generelt at skabe gode fysiske rammer for, at sådanne 'rum' kan opstå. Teorien om 'det offentlige livs død', som Sennett fremsætter den, ser vi således viser, at visionen om 'Möten i staden' står overfor en grundlæggende udfordring idet der i den senmoderne by ikke er gode muligheder for det aktive møde med 'den anden'; det

senmoderne menneske er stærkt hæmmet i evnen til at have en civil interaktion eller relation med 'den anden' i byens rum. Samtidig ser vi, at det bliver vigtigt at påpege, at netop pga. denne mangel på en civil og offentlig kultur, som Sennett mener er til stede i den (sen)moderne by, er skabelsen af gode mødesteder i byens offentlige rum en særdeles vigtig opgave for byplanlæggeren. Visionen om 'Möten i staden' og det passive møde som der ligges op til må derfor også ses som et vigtigt skridt på vejen.

Udfordringen ligger samlet i, at skabe mødepladser på byens pladser, torve og i parker der fordrer og skaber 'rum' for det urbane civile liv; hvor mennesker der er fremmede og forskellige for hinanden behandler hinanden som fremmede og på trods af denne fremmedhed alligevel kan dele et socialt fællesskab med dem.

8. Konklusion

I problemformuleringen spurgte vi til:

Hvilke udfordringer kan identificeres i forestillingen om, at hverdagsmøder med 'den anden' fører til større forståelse og tolerance mellem borgerne i den mangfoldige by?

For det første kan det konstateres at den planlægning, vi ser indlejret i 'Möten i staden' knytter an til et kommunikativt planlægningsrationale med udgangspunkt i governance. Dette betyder fokus på en proces hvori der åbnes op for et indblik i borgernes livsverden samt de forståelser af byer-i-byen som der fremkommer deraf. Grundet dette perspektiv på planlægning ser vi, at en udfordring for 'Möten i staden' knytter an til, at Malmø Kommune må søge at bevare den gode linie der allerede er lagt således, at Malmø Kommune ikke falder i den fælde hvor udviklingen af gode mødepladser sker ud fra forestillingen om 'ensformige koncepter til succes', men i stedet formår at skabe mangfoldige mødepladser i byen. I sammenhæng hermed er et interessant spørgsmål, hvilke muligheder man som planlægger har, for at skabe gode mødepladser. Steder udgøres dels af de rytmer og den praksis som menneskelige relationer, herunder

også menneskers 'fields of care', skaber og dels af de offentlige symboler som findes på stedet. Herud af ser vi at der kan identificeres to planlægningsværktøjer i frembringelsen af gode mødepladser i byens rum. Disse to planlægningsværktøjer mener vi, er hhv. brugen af offentlige symboler og hhv. inddragelse af alle typer af borgergrupper – i skabelsen af nye eller forandringen af gamle pladser til gode 'mødepladser' mellem forskellige borgere i byen. Netop disse to planlægningsværktøjer; offentlige symboler og inddragelse af borgerne, kan medføre at alle typer af borgere i byen udvikler 'fields of care' for den nye 'mødeplads' og derfor vil begynde at anvende denne i deres aktivitetsrum. En udfordring for visionen om 'Möten i staden' er således først at skabe mødepladser i byens rum, som både fremstår unikke og forskellige, og samtidig indeholder funktioner og elementer der tiltrækker alle typer af byens borgere. Herudover er det vigtigt, at det i udformningen af disse pladser og i planlægningsprocessen sikres at alle typer af borgere kommer til at få 'fields of care', altså tilhørsforhold til pladsen, således at alle typer af borgergrupper i byen vil anvende pladsen – og således mødes med 'den anden' i deres hverdag.

Vi mener desuden at man med udgangspunkt i begreberne om praksis og rytmer i byens rum, kan identificere endnu en

udfordring for visionen i 'Möten i staden', idet man ikke med sikkerhed kan vide hvordan nye mødepladser i byens rum vil blive mødt af de grupper af borgere, som tidligere har haft deres særlige praksis og rytme forbundet til dette sted. Det offentlige rum, som mødeplads for forskellige typer af borgergrupper i byen, kan derfor på grund af disse menneskers forskellige rytmer og praksis både udvikle sig til et harmonisk rum – men også risikere at blive nye konfliktfyldte rum i byen. Denne problematik i mødet med 'den anden' er tæt forbundet til de udfordringer som relaterer sig til stereotype repræsentationer om 'den anden'. En anden udfordring er således, at der i mødet med 'den anden' altid vil være særlige repræsentationer om 'den anden' som i høj grad påvirker måden hvormed vi møder 'den anden'. Da disse repræsentationer ofte kan indeholde stereotype og negative fortællinger eller 'fordomme' om 'den anden', ser vi at det ikke uden videre kan forventes, at dette møde altid vil føre til en større forståelse og tolerance for tilstedeværelsen af 'den anden' i byens rum. Mødet med 'den anden' kan lige så vel indeholde en dårlig erfaring med 'den anden' og således blot forstærke eventuelle negative og stereotype repræsentationer af 'den anden'. Som skrevet i analysen er en stor udfordring for visionen i 'Möten i staden' derfor, at eventuelle negative og stereotype repræsentationsparadigmer om 'den anden' skal udfordres i dette

møde. Vi ser at der er en *mulighed* for at 'forhandle' om betydningen om 'den anden', igennem dialog. Dette kræver dog, at mødet med den anden er af en sådan kvalitet og karakter, at der kan opstå en dialog. Derfor mener vi at det er relevant at skelne mellem 'det aktive' og 'det passive'. 'Möten i staden' ligger op til at det er det 'passive møde' som kan forandre borgernes tolerance og forståelse for hinanden; vi mener dog, at hvis negative og stereotype repræsentationer skal udfordres gennem dialog må mødet med den anden have karakter af et 'aktivt møde'.

Borgerne i den senmoderne by oplever dog, pga. ophøjelsen og jagten på det personlige og intime, hinanden som værende fremmede og dermed 'ikke-autentiske'. Vi mener således, at der for den senmoderne by generelt er en udfordring i ønsket om et 'aktivt møde' mellem borgerne i det offentlige rum, idet borgerne i den senmoderne by, og således også i Malmø - som en følge af den senmoderne (by)kultur - hverken søger eller ønsker det aktive og civile mødet med 'den anden'. Vi mener derfor at borgeren i Malmø, og i den senmoderne by generelt, er stærkt hæmmet i evnen til at 'møde den fremmede' og interagere *på trods af fremmedheden*.

Vi mener, at det i den senmoderne by, hvor netop det civile liv er stærkt hæmmet, er særdeles vigtigt at skabe gode mødepladser hvor det er muligt at møde 'den anden' i sin hverdag. Vi ønsker ikke at påstå, at der i det passive møde med 'den anden', som visionen i 'Möten i staden' indeholder – ikke er mulighed for, at der kan opstå større forståelse og tolerance for 'den anden'. Vi ønsker derimod at pointere, at der eksisterer flere forskellige udfordringer, som kan besværliggøre, at en sådan positiv effekt af mødet med 'den anden' vil opstå.

Udfordringen for Malmø kommune ligger således i, at skabe mødepladser i det offentlige rum der fordrer og skaber 'rum' for det urbane civile liv; hvor mennesker der er fremmede og forskellige for hinanden behandler hinanden som fremmede og på trods af denne fremmedhed alligevel kan dele et socialt fællesskab med hinanden. Sådanne mødesteder vil indeholde både 'det passive' og det 'aktive møde' og således også *en mulighed for*, at mennesker kan få et positivt møde med 'den anden' hvori der kan opstå en dialog, og igennem denne nye erfaringer, som kan udfordre negative og stereotype repræsentationer af 'den anden' - for herigennem at skabe større forståelse og tolerance overfor denne person eller gruppes tilstedeværelse i byens rum.

9. Litteraturliste

Primær litteratur:

- Andersen, Hans Skifter & Andersen, Hans Thor 2004: *Den mangfoldige by*, Statens Byggeforskningsinstitut.
- Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo 2004: *Klassisk og moderne samfundsteori*, Hans Reitzels Forlag, København.
- Brodersen, Lars 1999: *Kort som kommunikation*, Forlaget Kortgruppen a/s, Frederikshavn
- Buciek, Keld et al. 2006: *Rumlig praksis*, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg
- Fuglsang, Lars & Olsen, Poul Bitsch 2004: *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg
- Gehl, Jan & Gemzøe, Lars 2000: *Nye byrum*, Arkitektens Forlag, København
- Hall, Stuart 1997: *Representation – Cultural Representations and Signifying Practices*, The Open University, Skotland
- Hansen, Frank & Simonsen, Kirsten 2005: *Geografiens videnskabsteori – en introducerende diskussion*, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg
- Hansen, Knud Erik & Sehested, Karina 1999: *Udviklingen i planlægningens karakter – mål og midler til organisering og demokrati*, I Kristensen, Hans (red) *Bypolitik, kvarterløft og velfærd*, SBI-rapport 312 – statens byggeforskningsinstitut
- Kultur Pixi 1 2006: *Kultur Pixi – information om kulturplanlægning i praksis*, Horisont-amba, Næstved
- Kvale, Steinar 1997: *Interview – en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, Hans Reitzels Forlag, København
- Massey, Doreen 1994: *space, place and gender*, Polity Press, Oxford
- Massey, Doreen & Jess, Pat 1995: *A Place in the World?*, The Open University, Stor Britannien.
- Massey et al 2000: *Cities for the many, not the few*, Policy Press, Bristol
- 'Möten i Staden' 2006: *Möten i staden – om vikten av att se den andre i vardagen*, Malmö Stadsbyggnadskontor
- Olsen, Poul Bitsch & Pedersen, Kåre 2003: *Problemorienteret projektarbejde – en værktøjsbog*, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg.
- Pløger, John 2004: *set i Den mangfoldige by – opløsning, opløsning, opsplittelse*, Statens Byggeinstitut, Hørsholm
- Sennett, Richard 1977: *The Fall of the Public Man*, Penguin.

- Sennett, Richard 1999 i Pløger, John 2004: *set i Den mangfoldige by – opløsning, opløsning, opsplittelse*, Statens Byggeinstitut, Hørsholm

- Simonsen, Kirsten 2005: *Byens mange ansigter*, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg

- Tuan, Yi-Fu 1996: set i *Human Geography – an essential anthology*, Blackwell Publishers Ltd., USA

- Zahavi, Dan 2003: *Fænomenologi*, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg.

Sekundær litteratur:

- Gehl, Jan & Gemzøe, Lars 1996: *Byens rum - Byens liv*, Arkitektens forlag og Kunstakademiets forlag, København

- Jensen, Lotte 1998: *Kvarterløft – bypolitik mellem lokalt demokrati og korporativ netværksimplementering*, Byplan Nr. 1

Artikler:

- Asher, Francois 2002: *Urbanisme og den nye urbane revolution* i *Distinktion, Byen* nr.4

- Harvey, David 1989: *From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism*, *Geografiska Annaler*

- Healey, Patsy 2002: *On creating the 'City' as a Collective Resource*, Carfax Publishing

- Pløger 2006: Samfunds Geografi forelæsning 2 (*Byplanlægning, magt og demokrati*) og 3 (*den entreprenante by*)
